

การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียน
ที่อยู่ในครอบครัวผสม

ปริญญานิพนธ์
ของ
ธัญญารัตน์ แสงสว่าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัว
ของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

บทคัดย่อ
ของ
ธัญญารัตน์ แสงสว่าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2545

ธัญญารัตน์ แสงสว่าง. (2545). การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:รองศาสตราจารย์ ดร. เมธิรินทร์ ภิญโญชน, ดร. สุพร เชื้อเฮง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 30 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 โรงเรียน ในจังหวัดยะลา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม จากการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง เมื่อต้องเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหม่ของบิดาหรือมารดา เพราะนักเรียนไม่มีความคุ้นเคยและความสนิทสนมกับพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยง จึงทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงได้ นักเรียนบางคนมีปัญหาและทะเลาะกับพ่อเลี้ยงในครอบครัวใหม่ นอกจากนั้นนักเรียนมีความรู้สึกไม่ชอบนิสัยบางอย่างของแม่เลี้ยง และมีความคิดว่าแม่เลี้ยงไม่มีความจริงใจต่อนักเรียนและนักเรียนไม่สามารถปรับตัวได้กับการมีแม่เลี้ยง และไม่ชอบแม่เลี้ยง เพราะแม่เลี้ยงเป็นสาเหตุที่ทำให้บิดามารดาหย่าร้างกัน
2. วิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม จากการศึกษาพบว่า เมื่อนักเรียนมีปัญหาการปรับตัว ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนใช้วิธีการปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากบิดามารดาเดิมของตนที่อยู่ในครอบครัวผสม เพราะบิดามารดาสามารถให้คำแนะนำในเรื่องของการวางตัวได้ และนักเรียนใช้วิธีการพูดคุยกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงในเรื่องของการวางตัวและปฏิบัติตัวว่าจะให้ปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่ออยู่ในครอบครัวผสม นอกจากการพูดคุยกับบุคคลเหล่านี้แล้ว นักเรียนไปขอคำปรึกษาญาติเพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องของการปรับตัว และนักเรียนใช้วิธีการเผชิญหน้ากับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง เพราะไม่ต้องการที่จะมีปัญหาด้วย นักเรียนบางคนใช้การเขียนสมุดบันทึกเพื่อระบายความรู้สึกที่อัดอัดในครอบครัวใหม่

A STUDY OF FAMILY ADJUSTMENT PROBLEMS AND PROBLEM – SOLVING
APPROACHES OF STUDENTS RESIDING IN BLENDED FAMILIES

AN ABSTRACT
BY
TANYARAT SANGSAWANG

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2002

Tanyarat Sangsawang. (2002). *A Study of Family Adjustment Problems and Problem – Solving Approaches of Students Residing in Blended Families*. Master Thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisory Committee : Assoc. Prof. Dr. Methinin Pinyuchon, Dr. Suwapron Semheng.

The study investigated family adjustment Problems and problem - solving approaches of students residing in blended families. The Subjects were 30 Mathayom Suksa I - VI students in seven schools in Changwat Yala. The interview method was used for collecting data, and the questions focused on family adjustment problems and problem – solving approaches of students residing in blended families. The statistics used for analysis were frequency and percentage.

The results revealed that :

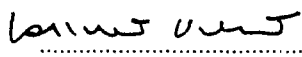
1. Family adjustment problems of students residing in blended families included ;
(a) feelings unhappy with step - parents due remarriage of fathers or mothers. This was because of lacking of familiarity with the individuals prior before they joining the family. As a result, the family adjustment problems existed. (b) difficulties making adjustments with new family members. This was due to the unfriendliness of step - parents toward students, step - parents having their own children from remarriage and step - parents pretending to show their caring behaviors toward students only in the presence of the student's fathers or mothers, which caused the students to mistrust the step – parents. (c) students' beliefs that step - parents were the cause of their biological parents' divorce. Accordingly, students had negative attitudes toward step - parents and had no motivation to adjust and better their relationships with their step - parents.

2. Approaches that students in blended families used to solve their adjustment problems were : (a) consulting with their biological parents in order to solicit advice, (b). Communicating with step - parents in order to behave according to their expectations, (c) writing in a diary to express and release unhappy experiences in the blended families (some students used this approach to prevent their biological parents from knowing that they were unhappy and having problems residing in the blended family); and (d) avoiding to confrontation with stepfathers or stepmothers because students did not want to associate or have conflict with the step - parents.

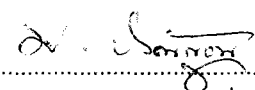
ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัว
ของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

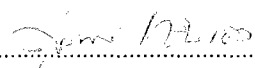
ของ
นางสาวธัญญารัตน์ แสงสว่าง

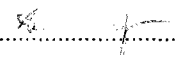
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

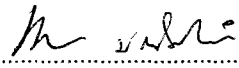

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิกขุชน)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุธิक्षा)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศพร มณีศรีชำ)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับเงินทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์
ระดับปริญญาโท – เอก
ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จากทบวงมหาวิทยาลัย

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภิญโญชน ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ดร.สุพร เข้มแข็ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการศึกษาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงษ์ประยูร และรองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุรักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศพร มณีศรีข้า ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พล แสงสว่าง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการเขียนปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ และอาจารย์ฝ่ายแนะแนวโรงเรียนศรีอยุธยา ที่อนุญาตให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนยะหาศรียานุกูล โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์ โรงเรียนบันนังสตาวิทยา โรงเรียนเบตง " วีระราษฎร์ประสาน" โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงจังหวัดยะลา ที่อนุญาตให้เก็บข้อมูลจากนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้

ขอบคุณ คุณกานต์ เยี่ยมเพื่อน และเพื่อน ๆ พี่ ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวที่เป็นกำลังใจให้ความห่วงใยและความปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอบคุณ คุณสุพล เหลืองธวัชกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการทำงาน และขอบคุณ คุณสวรัตน์ หัสรังษี ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในการพิมพ์งานวิจัย

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับบิดามารดา ที่ได้อบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณความดี รวมทั้งให้กำลังใจและสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ให้กับผู้วิจัยตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

ธัญญารัตน์ แสงสว่าง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว.....	7
ความหมายของการปรับตัว.....	7
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว.....	8
สาเหตุของการปรับตัว.....	10
ลักษณะของการปรับตัว.....	11
ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้.....	13
ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้.....	14
วัยรุ่นกับการปรับตัว.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว.....	16
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	16
งานวิจัยในประเทศ.....	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้าง.....	17
ความหมายของครอบครัวหย่าร้าง.....	17
รูปแบบการหย่าร้าง.....	18
สาเหตุการหย่าร้าง.....	19
ผลกระทบโดยทั่วไปของการหย่าร้าง.....	21
วงจรชีวิตของครอบครัวที่หย่าร้าง.....	24
การแต่งงานใหม่ภายหลังการหย่าร้าง.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้าง.....	27
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	27
งานวิจัยในประเทศ.....	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเนื่องจากการหย่าร้าง.....	28
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	35
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	41
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	41
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	65
สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	65
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	66
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก.....	79
ประวัติย่อผู้วิจัย	125

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แนวโน้มของการหย่าร้างสูงและแนวโน้มของการหย่าร้างต่ำ.....	19
2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับเพศ.....	46
3 แสดงอายุของนักเรียน.....	46
4 แสดงระดับชั้นการศึกษาของนักเรียน.....	46
5 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน.....	47
6 แสดงครอบครัวที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันของนักเรียน.....	47
7 แสดงอายุของนักเรียนตอนที่บิดามารดาหย่าร้าง.....	47
8 แสดงระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง.....	48
9 แสดงสาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา.....	48
10 แสดงผู้ที่เป็นฝ่ายขอหย่า.....	49
11 แสดงความรู้สึกของนักเรียนตอนที่ทราบว่าบิดามารดาหย่าร้าง.....	49
12 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อบิดามารดาหย่าร้าง.....	50
13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดาที่ไม่ได้อยู่ด้วย.....	50
14 แสดงข้อตกลงระหว่างบิดามารดาเกี่ยวกับตัวนักเรียน.....	51
15 แสดงการติดต่อระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดา.....	51
16 แสดงระยะเวลาที่บิดามารดาหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่.....	52
17 แสดงระดับการศึกษาของบิดา.....	52
18 แสดงระดับการศึกษาของมารดา.....	53
19 แสดงอาชีพของบิดา.....	53
20 แสดงอาชีพของมารดา.....	54
21 แสดงฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวเดิม.....	54
22 แสดงจำนวนพี่น้องในครอบครัวเดิมของนักเรียน.....	55
23 แสดงลำดับที่เกิดในครอบครัวเดิมของนักเรียน.....	55
24 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องหลังการหย่าร้างของบิดามารดา.....	55
25 แสดงการติดต่อระหว่างพี่น้องหลังการหย่าร้างของบิดามารดา.....	56
26 แสดงเหตุผลการแต่งงานใหม่ของบิดามารดาที่บอกแก่นักเรียน.....	57
27 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและนักเรียนก่อนที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่.....	58
28 แสดงการสร้าง ความคุ้นเคยกับบุคคลที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ด้วย.....	59
29 แสดงการเอาใจใส่ดูแลของพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงที่มีต่อนักเรียน.....	60
30 แสดงความรู้สึกของนักเรียนเมื่อเริ่มเข้าอยู่ในครอบครัวผสม.....	60
31 แสดงระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง.....	61
32 แสดงระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง.....	61
33 แสดงอาชีพของพ่อเลี้ยง.....	62

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
34 แสดงอาชีพของแม่เลี้ยง.....	62
35 แสดงฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวผสม.....	63

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันหากจะมุ่งมันให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบเข้าด้วยกัน ปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งคือ การมีสุขภาพจิตดี มีจิตใจเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ (เยาวนาฏ ผลิตพันธ์เกียรติ.2534 :1) การมีอุปสรรคเข้ามาขัดขวางความต้องการ ย่อมเกิดความไม่สบายใจ ตัดสินใจแก้ปัญหาไม่ถูก เกิดความเครียด ความกดดันทางอารมณ์ ความคับข้องใจ ความวิตกกังวล และมีความทุกข์ ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ผู้ที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา บุคคลที่ปรับตัวได้ จะสามารถดำเนินชีวิตไปสู่จุดมุ่งหมายที่ดี (จงกล หงสุพันธ์.2534:1)

การปรับตัวมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ด้วยเหตุที่มนุษย์ทุกคนไม่สามารถตอบสนองความต้องการทุกอย่างของตนเองได้ ความรู้สึกขัดแย้งผิดหวัง สับสน ว้าวุ่นใจ และความเคร่งเครียดจากการเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆในชีวิตจริงจึงเกิดขึ้น การปรับตัวจะช่วยบรรเทาความยุ่งยากทางใจให้เบาบางลงจนสามารถรักษาคุณภาพของชีวิตไว้ได้ (นิภา นิธยาน.2520:14) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของลาซารัส (ธัญชนก ศิริสุขชัยวุฒิ.2542:1; อ้างอิงจาก Lazarus.1971) ที่กล่าวว่ามนุษย์ต้องมีการปรับตัวและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนใหญ่มักเป็นผลมาจากการปรับตัวที่ไม่ดีของบุคคล ปัญหาต่างๆของการปรับตัวอาจมีสาเหตุที่แตกต่างกันออกไป ดังที่โคลแมนและแฮมเมน(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.2530:71;อ้างอิงจาก Coleman and Hemmen.1974:93-94) ได้กล่าวว่า สาเหตุบางประการอาจมีสาเหตุมาจากบุคคลนั่นเอง หรืออาจมีสาเหตุมาจากบุคคลที่ต้องเผชิญกับสภาพการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีความกดดัน หรือสภาพแวดล้อม และเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเผชิญปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากตัวบุคคลเอง หรือปัญหาที่เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป บุคคลนั้นพยายามที่จะปรับตัวต่อสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่นั้น เพื่อให้สภาวะของความกดดัน ความเครียด ความวุ่นวายใจ และความกังวลใจค่อยๆคลี่คลายลง

สภาพการดำเนินชีวิตในสังคมทุกวันนี้เต็มไปด้วยปัญหาข้อขัดแย้งและความยุ่งยากนานาประการเนื่องจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่น ๆ ผู้ที่จะมีชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมย่อมจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวเป็นอย่างดี และมีบุคลิกภาพที่มั่นคงซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต การปรับตัวเป็นกิจกรรมที่สำคัญของชีวิต และการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะอย่างไรรั้นย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่บุคคลนั้นกำลังเผชิญอยู่ (กันยา สุวรรณแสง. 2533:61)

ครอบครัวเป็นหน่วยย่อยในสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตสมาชิกให้กับสังคมและเป็นสถาบันหลักสถาบันแรกที่จะทำหน้าที่ขัดเกลาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิกใหม่ของสังคมเหล่านั้นออกไปเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพในสังคม (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. 2540:1) การปรับตัวในครอบครัวมีความสำคัญมากต่อการมีสุขภาพจิตดี ตลอดจนการปรับตัวในสภาพแวดล้อมและสังคมอื่นๆ ด้วย เนื่องจากแต่ละคนมีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน ถ้าบุคคลอยู่ในครอบครัวที่แตกแยกหรือมีปัญหาต่างๆในครอบครัว ย่อมทำให้เกิดความไม่สบายใจไม่มีความสุขในครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวนั้น บาง

ครั้งบุคคลไม่อาจจะแก้ไข แต่สามารถปรับจิตใจให้ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคคลมีการปรับตัวในครอบครัวโดยการช่วยให้เขาพัฒนาความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว (จกมล หงสุพันธ์. 2534:1-2) และเมื่อกล่าวถึงครอบครัว โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะนึกถึงครอบครัวที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัวเดียวกัน แต่เมื่อพ่อและแม่มีปัญหาไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ครอบครัวที่สมบูรณ์จะเปลี่ยนไปเป็นครอบครัวที่ย่ำแย่ เพราะพ่อและแม่เลือกที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการหย่าร้าง

โดยส่วนมากการหย่าร้างมักมีสาเหตุหลายประการ เช่น ผิดประเวณี ยาจน เสพสุราเป็นประจำ วิกฤตจิต ทารุณกรรม ไม่เลี้ยงดู เป็นต้น คู่สมรสที่หย่าร้างกันส่วนใหญ่จะไม่เปิดเผยชีวิตของตนโดยเฉพาะเรื่องที่น่าอับอายภายในครอบครัว และมีอยู่เสมอที่คู่กรณีไม่ยอมมาแก้ข้อกล่าวหา ซึ่งผู้หญิงส่วนมากไม่ค่อยอยากหย่าเพราะเห็นแก่ลูก โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีฐานะเศรษฐกิจไม่ดีมักจะไม่ต้องการหย่า จึงเปรียบเสมือนทาสที่ไม่สามารถจะปล่อยให้เป็นอิสระเพราะต้องพึ่งพาสามีทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ผู้หญิงที่ยาจน และมีการศึกษาน้อย เป็นต้น จึงจำเป็นต้องทนอดและอดทน ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่า การหย่าร้างแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล การห่างเหินของคู่สมรส หรือการอยู่ร่วมกันเป็นปีหรือเป็นเดือนโดยไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศฉันทาสามีภริยาจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการ หย่าร้าง (สุพัตรา สุภาพ. 2529 : 31-33) และเดวิส (สุพัตรา สุภาพ. 2529 : 33 ; อ้างอิงจาก Davis.1929 : 38) อธิบายว่า ชีวิตแต่งงานนั้นปัญหาเรื่องเพศมีบทบาทสำคัญในชีวิตของคู่สมรสทั้งทางด้านอารมณ์และจิตใจซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ชีวิตแต่งงานตึงเครียดหรือเกิดการหย่าร้าง

การหย่าร้างเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใดก็ตาม ย่อมเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนใจเด็ก ปฏิกริยาที่เด็กมีต่อการหย่าร้างนั้นจะขึ้นอยู่กับเพศ อายุ พื้นอารมณ์ (Temperament) และการพัฒนาการทางสติปัญญา อาการที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ อาการซึมเศร้า โกรธ ขาดสมาธิในการเรียน และวิตกกังวลต่ออนาคต นอกจากนี้เด็กยังมีความขัดแย้งในจิตใจไม่ว่าจะเข้าข้างบิดาหรือมารดา (Loyalty Conflict) ทั้งยังมีความฝืนใจจะให้บิดามารดา กลับมาคืนดีกัน (Reconciliation Fantasy) เด็กบางคนอาจถูกดึงเข้ามาในความขัดแย้งของบิดา มารดา เช่น ถูกใช้ให้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ระหว่างบิดามารดา หรือเป็นคนกลางในการสื่อสารเนื่องจากบิดามารดาสื่อสารกันตรงๆไม่ได้ ทั้งหมดนี้ทำให้เด็กไม่สามารถพัฒนาไปตามทิศทางที่เหมาะสม และการวิจัยส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง จะมีปัญหาทางจิตเวชมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่เป็นปึกแผ่น (อุมพร ตรังคสมบัติ. 2542 : 199) เด็กทุกคนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างจะมีปมด้อยและความอายที่มีเพียงบิดาหรือมารดา บางคนไม่มีทั้งบิดาและมารดา เพราะบิดาและมารดาไปแต่งงานใหม่ ทั้งให้ลูกอยู่กับญาติ ซึ่งความอายและความรู้สึกมีปมด้อยเป็นสิ่งที่แก้ไขได้โดยการสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้สูงขึ้น เพื่อสามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและสามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองผิดหวัง และท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นมีความหวังและความกล้าหาญ ซึ่งทำให้สามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนเองปรารถนาได้เป็นอย่างดี (โสภา ชนะภัย.2537:2;อ้างอิงจาก Qubein.1983:4)

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-6 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนจำนวน 7 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนบันนังสตาวิทยา โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย โรงเรียนยะหาศรียานุกุล โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงจังหวัดยะลา โรงเรียนเบตง"วีระราษฎร์ประสาน" และโรงเรียนธารโตวัฒนวิทย โดยใช้แบบสอบถามศึกษา นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวหย่าร้างและบิดามารดาของนักเรียนแต่งงานใหม่ เพื่อศึกษาว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวหย่าร้างมีปัญหาและมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไรเมื่อต้องอยู่ในครอบครัวหย่าร้าง และมีวิธีการแก้ปัญหาและปรับตัวอย่างไรเมื่อบิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วยแต่งงาน

ใหม่ จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมมีปัญหาในเรื่องของการปรับตัว เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวผสมที่นักเรียนอยู่ได้ จากนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยต้องการ คือนักเรียนที่อยู่กับบิดาหรือมารดาที่หย่าร้างและบิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วยแต่งงานใหม่ ซึ่งนักเรียนอาศัยอยู่ในครอบครัวนี้ด้วย มีนักเรียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าว จำนวน 30 คน เพื่อทำการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้ทราบและเข้าใจถึงปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมและตัวแปรด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อปัญหาและวิธีการปรับตัวของนักเรียน ซึ่งจะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถปรับตัวและอยู่ในครอบครัวผสมได้อย่างมีความสุข

2. สามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และครูแนะแนว ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่นับถือศาสนาพุทธ และอยู่ในครอบครัวผสม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนจำนวน 7 โรงเรียน ในจังหวัดยะลา ได้แก่ โรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนยะหาศรียานุกุล โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์ โรงเรียนเบตง"วีระราษฎร์ประสาน" โรงเรียนบันนังสตาวิทยา และ โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ มีนักเรียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าว จำนวน 30 คน เพศชาย 10 คน เพศหญิง 20 คน ซึ่งเป็นการศึกษาประชากรทั้งหมด

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ
 - 1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัวของนักเรียน ได้แก่
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.1.2 อายุ
 - 1.1.3 ระดับชั้นการศึกษา
 - 1.1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 1.2 ตัวแปรด้านครอบครัวของนักเรียน ได้แก่
 - 1.2.1 สาเหตุการหย่าร้างของบิดา มารดา
 - 1.2.2 ระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนการหย่าร้าง

- 1.2.3 อายุของนักเรียนขณะที่บิดา มารดา หย่าร้าง
- 1.2.4 สัมพันธภาพในครอบครัวเดิมของนักเรียน
- 1.2.5 ระยะเวลาที่บิดา มารดาหย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่
- 1.2.6 ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ในครอบครัวเดิมและครอบครัวผสม
- 1.2.7 อาชีพของบิดา มารดา ในครอบครัวเดิมและครอบครัวผสม
- 1.2.8 สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวเดิมและครอบครัวผสม
- 1.2.9 จำนวนพี่น้องของนักเรียนในครอบครัวเดิมและครอบครัวผสม
- 2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่
 - 2.1 ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม
 - 2.2 วิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ✓

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม หมายถึง สิ่งที่นักเรียนประสบ และทำให้นักเรียนรู้สึกกังวลใจหรือไม่สบายใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัวผสมที่ทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ในครอบครัวผสมไม่ราบรื่นและไม่มีความสุข โดยแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมการปรับตัวไม่ได้ในครอบครัวผสม ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การต่อต้าน การทะเลาะวิวาทกับบุคคลในครอบครัว หรือ การแยกตัวตามลำพัง เพราะมีความรู้สึกไม่คุ้นเคยกับสมาชิกใหม่ในครอบครัว รู้สึกเป็นส่วนเกินของครอบครัว และไม่ได้รับความรักความเอาใจใส่จากบิดาหรือมารดาเดิมของตน

2. วิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม หมายถึง วิธีปฏิบัติที่นักเรียนใช้ในการลดปัญหาทางด้านอารมณ์ หรือ ปัญหาความขัดแย้งกับผู้อื่นในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสมดุลในตนเองและระหว่างผู้อื่น ตลอดจนสามารถหาวิธีการจัดการสิ่งที่มากระทบซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวและปฏิบัติตัวให้อยู่ในครอบครัวผสมได้อย่างมีความสุข

3. ครอบครัวผสม หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดาหรือมารดาของนักเรียนไปมีคู่สมรสใหม่ โดยอาจมีบุตรหรือไม่มีบุตรกับคู่สมรสใหม่ และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอาศัยรวมอยู่ในครอบครัวนี้ด้วย

4. เพศ หมายถึง เพศชาย และ เพศหญิง

5. อายุ หมายถึง จำนวนอายุเต็มตามปีปฏิทินของนักเรียน

6. ระดับชั้นการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นการศึกษาที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ แบ่งเป็น 2 ระดับคือ

6.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

6.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงผลการเรียนในเทอมต้นของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จนถึงผลการเรียนในเทอมต้นของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งวัดได้จากเกรดเฉลี่ยสะสมโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

7.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสะสมน้อยกว่า 2.00

7.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง นักเรียนที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง

2.00 – 3.00

- 7.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักเรียนที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.00
8. สาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด หมายถึง ที่มาหรือสิ่งที่ทำให้บิดามารดาผู้ให้กำเนิดของนักเรียนตัดสินใจหย่าร้างกันเท่าที่นักเรียนทราบ
9. ระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนการหย่าร้าง หมายถึง จำนวนปีของบิดามารดาผู้ให้กำเนิดของนักเรียนอยู่ด้วยกันก่อนการหย่าร้าง
10. สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง รูปแบบของความเกี่ยวข้องและติดต่อกันในชีวิตประจำวันของสมาชิกในครอบครัวเดิมและครอบครัวผสมที่นักเรียนสังเกตและรับรู้ได้
11. ระยะเวลาที่บิดามารดาหย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่ หมายถึง จำนวนปีที่บิดามารดาผู้ให้กำเนิดของนักเรียนหย่าร้างแล้วจนถึงแต่งงานใหม่
12. ระดับการศึกษาของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด และระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ
- 12.1 ระดับประถมศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่สูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 12.2 ระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาแต่ไม่สูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- 12.3 ระดับอนุปริญญา ได้แก่ ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ แต่ไม่สูงกว่าระดับปริญญา
- 12.4 ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
13. อาชีพของบิดามารดา หมายถึง อาชีพหลักที่บิดามารดาผู้ให้กำเนิดและพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงของนักเรียนทำเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ แบ่งอาชีพต่าง ๆ ได้เป็น 5 หมวดดังนี้
- 13.1 อาชีพเกษตรกรรม หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวน
- 13.2 อาชีพรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ ลูกจ้างของรัฐบาล ลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ
- 13.3 อาชีพธุรกิจ หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างในบริษัทเอกชน รวมทั้งผู้ที่เป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว เช่น ร้านเสริมสวย ร้านซ่อมรถ
- 13.4 อาชีพค้าขาย หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายทุกชนิดซึ่งเป็นการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ
- 13.5 อาชีพรับจ้าง หมายถึง ผู้ที่รับจ้างทั่วไป
14. สถานภาพทางเศรษฐกิจ (Socioeconomic Status) หมายถึง รายได้หลักของครอบครัวทั้งบิดามารดา รวมกันเมื่อเฉลี่ยออกมารายเดือนโดยถือเอารายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2542 ที่พบว่า รายได้เฉลี่ยครัวเรือน ทั่วประเทศประมาณ เดือนละ 12,729 บาท ต่อครัวเรือนเป็นหลัก (วิภาวดี ปัจฉัยโก.2544:7) สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้
- 14.1 น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน
- 14.2 ตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน
- 14.3 ตั้งแต่ 10,001 –15,000 บาทต่อเดือน
- 14.4 มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

15. จำนวนพี่น้องของนักเรียน หมายถึง จำนวนพี่น้องของนักเรียนรวมตัวนักเรียนด้วยที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกัน และจำนวนพี่น้องของนักเรียนที่ร่วมบิดาหรือมารดาคนเดียวกันเมื่อบิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วยแต่งงานใหม่

16. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการสอบถามเพื่อเจาะลึกให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด ครบถ้วน สมบูรณ์มากที่สุด โดยการตั้งคำถามให้อธิบายถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และที่สำคัญจะต้องซักถามถึงเหตุผลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้นด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับชั้นการศึกษา
- 1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ตัวแปรด้านครอบครัวของนักเรียน

- 2.1 สาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา
- 2.2 ระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง
- 2.3 อายุของนักเรียนขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง
- 2.4 สัมพันธภาพในครอบครัวเดิมของนักเรียน
- 2.5 ระยะเวลาหลังจากที่บิดามารดาหย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่
- 2.6 ระดับการศึกษาของบิดามารดาในครอบครัวเดิม และ ครอบครัวผสม
- 2.7 อาชีพของบิดามารดาในครอบครัวเดิม และ ครอบครัวผสม
- 2.8 สถานภาพทางเศรษฐกิจในครอบครัวเดิม และ ครอบครัวผสม
- 2.9 จำนวนพี่น้องของนักเรียนในครอบครัวเดิม และ ครอบครัวผสม

3. ตัวแปรตาม

- 3.1 ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวผสมของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม
- 3.2 วิธีการแก้ปัญหาด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

- 1.1 ความหมายของการปรับตัว
- 1.2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว
- 1.3 สาเหตุของการปรับตัว
- 1.4 ลักษณะของการปรับตัว
- 1.5 ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้
- 1.6 ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้
- 1.7 วัยรุ่นกับการปรับตัว
- 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้าง

- 2.1 ความหมายของครอบครัวหย่าร้าง
- 2.2 รูปแบบของการหย่าร้าง
- 2.3 สาเหตุของการหย่าร้าง
- 2.4 ผลกระทบโดยทั่วไปของการหย่าร้าง
- 2.5 วงจรชีวิตของครอบครัวที่หย่าร้าง
- 2.6 การแต่งงานใหม่หลังการหย่าร้าง
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้าง

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัว และด้านครอบครัว

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

1.1 ความหมายของการปรับตัว

โคลแมนและแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530:69, อ้างอิงจาก Colman and Hammen, 1964:69) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ หรือด้านอารมณ์ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนกระทั่งบุคคลนั้นสามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ และถ้าบุคคลนั้นปรับตัวได้บุคคลนั้นก็จะอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524:180) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถทนอยู่ได้ในสังคมหรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

พจนานุกรมทางพฤติกรรมศาสตร์ (อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ.2532:6;อ้างอิงจาก Wo2rchel.1985) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า

1. เป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่างสภาพแวดล้อมกับความต้องการของตนเอง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

2. เป็นการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จำเป็น เพื่อสนองตอบความต้องการ และความพึงพอใจอย่างสูงสุด โดยสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และ สรุจันท์ธอม (2527:68) อธิบายว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่ละคนจะมีแบบในการปรับตัวแตกต่างกันออกไปเพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย เช่น อาหาร การออกกำลังกาย และยังสนองความต้องการด้านสังคมอีกด้วย เช่น การช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความราบรื่น การทำให้เพื่อนฝูงชอบ ในด้านอารมณ์ก็เช่นเดียวกันเมื่อมนุษย์ได้รับในสิ่งที่ต้องการแล้ว ความตึงเครียดต่างๆ ก็ย่อมคลายลงไป

สิริชัย ประทีปฉาย (2533 :177) ได้กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง บุคคลต้องหาวิธีการต่างๆ ขจัดความไม่สบายใจให้หมดไป เพื่อให้สภาพจิตใจของตนเองปกติเมื่อบุคคลมีความต้องการก็ย่อมจะต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ การต่อสู้ดิ้นรนเป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาในความเป็นอยู่ประจำวัน

วรรัตน์ ประสิทธิ์วิทยกิจ (2537 : 28) ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า หมายถึง สภาพจิตใจของคนเราที่ประสบและรับรู้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมรอบข้าง อันได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ พัฒนาการทางกาย ปัญหาที่พบในโรงเรียนหรือครอบครัว ปัญหาด้านการเงิน การงาน และอนาคต ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนและบุคคลทั่ว ๆ ไป ตลอดจนความกังวลใจเกี่ยวกับตนเอง

จากความหมายของ “ การปรับตัว ” ที่หลายท่านได้กล่าวไว้ จึงสรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับพฤติกรรมของบุคคลขณะที่บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองยอมรับและปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในทางด้านอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ เพื่อให้สมดุลกับความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจของตนเอง ให้สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้อย่างมีความสุขและปราศจากความคับข้องใจ

1.2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

ทฤษฎีการปรับตัว

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2524:10-12) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการปรับตัวของอีริกสัน (Erikson) ว่าสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการปรับตัว คือ ความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งแวดล้อมคนในช่วงนั้นๆ ครอบครัวจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวของเด็กมาก ครอบครัวมีความสำคัญในการวางพื้นฐานทางจิตใจให้แก่บุคคลตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นมา ความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวของบุคคล เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทางความรู้ ความสามารถ และความเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม การที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีเพียงใดนั้น อยู่ที่ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตน/อีกทั้งความสนใจในการปรับตัวได้ดีในขั้นก่อนจะมีอิทธิพลต่อความสามารถการปรับตัวในขั้นต่อไปด้วย นอกจากนี้ ทฤษฎีของอีริกสัน กล่าวว่า เด็กต้องปรับตัวเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสรีระประกอบกับการเลี้ยงดูของครอบครัว และพื้นฐานทางจิตใจแต่เดิมของเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อความ

สามารถในการปรับตัวของบุคคลในแต่ละช่วงอายุ แม้แต่ในช่วงวัยรุ่น วัยรุ่นยังต้องการความอบอุ่น และความเข้าใจจากครอบครัว ฉะนั้น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงมีความสำคัญมากต่อสุขภาพจิตของเด็กและวัยรุ่นเป็นอย่างมาก

เมื่อมาถึงขั้นวัยรุ่น (อายุ 13–19 ปี) เป็นขั้นการปรับตัวขั้นที่ 5 ตามทฤษฎีของอีริคสัน ในช่วงอายุนี้นี้มีสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่อันเนื่องมาจากสรีระ คือ ความต้องการทางเพศ ความต้องการอิสระ ซึ่งทำให้วัยรุ่นดิ้นรนและต่อสู้กับกฎเกณฑ์ข้อบังคับทางสังคม ผู้ที่ปรับตัวได้จะเป็นผู้ที่แสดงความสมดุลระหว่างความต้องการของสังคมกับความต้องการส่วนตัว มีอิสระเสรีพอสมควรแต่ก็ยังยอมรับคำแนะนำจากผู้ใหญ่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้ (Ego Identity) ซึ่งหมายถึงการเข้าใจว่าตนเองเป็นใครกำลังจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใดและจะเป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่นหรือไม่ ส่วนผู้ที่ปรับตัวไม่ได้มักจะมีปัญหาทางจิตหรือปัญหาทางสังคม

ทฤษฎีการปรับตัวของอีริคสันมีประโยชน์ในการช่วยอธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างครอบครัวกับสุขภาพจิตของบุคคลในวัยเด็ก ทฤษฎีนี้ได้เน้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ของบุคคลในวัยเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นนอกจากนั้น ทฤษฎีของอีริคสัน ได้ชี้ให้เห็นข้อขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับเด็ก ซึ่งอาจจะเกิดได้ทุกระดับอายุ โดยเฉพาะในวัยรุ่น อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ขัดขวางความสามารถในการปรับตัวของเด็ก นอกจากนี้ การปฏิบัติต่างๆ ของบิดามารดาต่อเด็กจะเป็นที่พอใจของเด็กเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถในการด้านต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมของเด็กด้วย

แนวคิดที่เกี่ยวกับการปรับตัว

นิภา นิธยาน (2530 : 105-113) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของบุคลิภาพไว้ 3 ประการ คือ

1. อิทธิพลของสภาวะพื้นฐานทางภายในเชิงชีววิทยา ได้แก่ ลักษณะพื้นฐานในการตอบโต้และศักยภาพทางพันธุกรรมของบุคคล
2. อิทธิพลของสภาวะแวดล้อมอันได้แก่ สภาวะทุกอย่างที่แวดล้อมบุคคล
3. อิทธิพลของสภาวะความเป็น "ตน" อันได้แก่การรับรู้ และความเข้าใจที่บุคคลได้รับจากประสบการณ์ทุกอย่างในชีวิตของตน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

นอกจากปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวและพฤติกรรม 3 ประการ ดังกล่าวแล้ว ได้มีผู้ค้นพบปัจจัยมากมายหลายอย่าง ซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการกำหนดพฤติกรรมการปรับตัวในวัยเด็ก และการเปลี่ยนแปลงบุคลิภาพในวัยรุ่น ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นวัยวิกฤตแห่งการปรับตัว ตลอดจนการสร้างแบบแผนบุคลิภาพในวัยผู้ใหญ่ ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

1. อิทธิพลของสภาวะเคมีภายในร่างกาย หรือ ระบบการทำงานของระบบต่อมไร้ท่อซึ่งทำหน้าที่ผลิตฮอร์โมน อันก่อให้เกิดสภาวะเคมีขึ้นภายในร่างกายและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ ต่อมไร้ท่อที่สำคัญ เช่น ต่อมพิทูอิทารี ต่อมไทรอยด์ ต่อมอะดรีนาล และต่อมโกแนด
2. อิทธิพลของรูปร่าง นับว่าเป็นอิทธิพลทางอ้อมของสรีระ และกายวิภาคที่มีต่อพฤติกรรมการปรับตัว และบุคลิภาพของคนเรา รูปร่างของเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขนาดของร่างกาย ความสวยงาม หรือความสง่างามที่มีผลต่อสังคมของเด็กอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้เกี่ยวข้องย่อมพึงพอใจและส่งผลสะท้อนให้เด็กเกิดเจตคติ หรือ ความรู้สึกต่อตนเองในแง่ดีตามไปด้วย

3. อิทธิพลของสุขภาพ เห็นได้ว่าสภาพร่างกายในด้านสุขภาพความแข็งแรง อ่อนแอ หรือการมีโรคภัยไข้เจ็บมีผลต่อเจตคติ และ พฤติกรรมของแต่ละคน ไม่เพียงชั่วระยะเวลาที่เจ็บป่วยเท่านั้นแต่มีผลในระยะยาวด้วย เช่น เด็กที่มีอาการป่วยเรื้อรังมักจะแสดงออกในรูปพฤติกรรมที่อ่อนเพลีย โกรธง่ายหงุดหงิด เอาใจยาก อัจฉริยะบางคนก็โศกดีกว่า เห็นแก่ตัว และ ขาดความสะกดกลั้น เป็นสาเหตุขัดขวางการเข้าสังคมของเด็ก

ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เราทุกคนจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสังคมนับตั้งแต่สิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชน โดยมีวัฒนธรรมเป็นแกนกลางในการกำหนดแนวทางและความประพฤติให้เป็นไปตามแบบฉบับที่วางไว้ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นระเบียบเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งส่วนตัวและส่วนรวมอีกทั้งการปรับตัวนั้นยังหมายถึงวิธีการที่มนุษย์ใช้แก้ปัญหาอุปสรรคที่ตนเองประสบให้ผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของชีวิตได้ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

1.3 สาเหตุของการปรับตัว

โคลแมนและแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530 : 71 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hammen. 1974: 93-94) กล่าวว่า ปัญหาต่างๆ ในการปรับตัวอาจมีสาเหตุแตกต่างกันไป สาเหตุบางประการอาจเนื่องมาจากบุคคลนั้นเองหรือจากสภาพแวดล้อม และเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเผชิญปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากตัวบุคคลนั้นเอง หรือเป็นปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป บุคคลนั้นก็จะพยายามปรับตัวต่อสภาพที่เป็นปัญหาที่เขากำลังเผชิญอยู่ เพื่อให้สภาวะของความกดดัน ความเครียด ความวุ่นวายใจ หรือความกังวลใจค่อยๆ คลี่คลายลง จนกระทั่งหมดไปในที่สุด อย่างไรก็ตามบุคคลบางคนไม่สามารถขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปได้เมื่อเป็นเช่นนี้ สภาวะความวุ่นวายใจอึดอัดใจ หรือไม่เป็นสุขก็จะยังคงมีอยู่ต่อไป และอาจมีผลกระทบให้บุคคลนั้น ต้องสูญเสียความสมดุลในตนเอง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความแปรปรวนทางความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม

สุภาพรณ โคตรจรัส (2531 : 297-304) กล่าวว่า ปัญหาของการปรับตัวนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ความคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ และความกดดัน

1. ความคับข้องใจ หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่ไม่พึงพอใจ ไม่สบายใจ เมื่อบุคคลไม่สามารถสนองความต้องการของตนเองได้ อาจเกิดจากการพบอุปสรรคไม่สามารถไปยังเป้าหมายได้ หรือหาเป้าหมายที่พึงปรารถนาไม่ได้

2. ความขัดแย้งในใจ เนื่องจากบุคคลมีเป้าหมายในการเลือกเป็นจำนวนมาก และจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกเป้าหมาย หรือ เลือกวิถีทางที่จะไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อมีเป้าหมายอย่างน้อยสองอย่างที่มีความขัดแย้งกัน ถ้าเลือกอย่างหนึ่งแล้วจะไม่ได้อีกอย่างหนึ่ง สถานการณ์ เช่นนี้ ทำให้บุคคลมีความขัดแย้งในใจ

3. ความกดดัน ความกดดันเกิดจากการที่บุคคลมีความนึกคิดเกี่ยวกับตน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ตรงตามความเป็นจริง มีความคาดหวังที่เป็นไปไม่ได้

สิริชัย ประทีปฉาย (2533 : 181-182) กล่าวว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัว คือ

1. แรงขับและความต้องการในชีวิตของบุคคลที่มีความต้องการเป็นพื้นฐาน เช่น ความต้องการทางกาย และความต้องการทางจิต ความต้องการทั้งสองนี้ทำให้เกิดแรงขับ เช่น เกิดความหิว เป็นแรงขับให้มนุษย์ดิ้นรนแสวงหาเพื่อสนองความอยากของตน ถ้าเกิดอุปสรรคขัดขวางไม่สามารถสนองความต้องการไม่

สามารถนำบทความนี้ออกไปใช้ ร่างกายก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้คลายจากความ
กระวนกระวาย อันเนื่องมาจากความอยาก พฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อคลายความทรมานทรมานนี้ เรียกว่า
การปรับตัว

2. แรงกระตุ้นจากสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว หรือ การที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนมีปัญหาในการปรับตัวให้ทันตามภาวะสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น ราคาสิ่งของแพงขึ้น แฟชั่น
การแต่งกาย การเป็นอยู่ การคมนาคม ความเจริญทางวัตถุ ต่างก็กระตุ้นให้มนุษย์วิ่งตามตลอดเวลา ต้องตก
อยู่ในอิทธิพลของสังคม มีปัญหาให้แก้ตลอดเวลาถ้าแก้ได้ก็มีความสุข ถ้าแก้ไม่ได้ก็เกิดความคับข้องใจ
กระวนกระวายใจ จึงหาทางปรับตัวโดยวิธีการต่าง ๆ

3. เจตคติ ความสนใจ จุดมุ่งหมายของชีวิตของตนเองเปลี่ยนแปลงไปจึงจำเป็นต้องปรับพฤติกรรม
การปรับตัวแบบนี้จะเกิดก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นยอมรับสิ่งที่มาที่มีอิทธิพลเหนือกว่าอันสืบเนื่องมาจากสิ่งนั้นตรงกับ
ความต้องการภายในของบุคคลนั้น ตรงกับค่านิยมของเขาตรงกับความต้องการของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยน
ไปโดยกระบวนการนี้ จะสอดคล้องกับค่านิยมที่เขาถืออยู่เดิม

การปรับตัวเป็นเรื่องของการปรับสิ่งที่ยังด้อย(Inferiority) ที่มีอยู่ในตัวให้สมดุลหรือปรับส่วนที่เด่น
(Superiority) ให้สมดุลกับสิ่งแวดล้อม การปรับตัวมีทั้งทางกายและจิต เมื่อขัดแย้งแล้วจะเกิดความคับข้องใจ
(Frustration) หรือความกระวนกระวายใจ(Anxiety) จึงทำให้จิตเกิดการปรับตัวขึ้น (กันยา
สุวรรณแสง.2536:50-51)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาการปรับตัวของคนเรานั้น มีสาเหตุมาจากตัวเราเอง
และสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะสนองความต้องการเบื้องต้นที่สำคัญ ได้แก่ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการ
ทางจิตใจ และความต้องการทางสังคม เมื่อพบกับอุปสรรคที่ไม่อาจสนองความต้องการของตนเองได้ จึงทำให้
เกิดความคับข้องใจ และเมื่อบุคคลเกิดความขัดแย้งไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องต่างๆได้ จึงต้องมีการปรับตัว
เพื่อให้เกิดความสบายใจขึ้น

1.4 ลักษณะการปรับตัว

ลาซารัส (จกกล หงสุพันธ์.2534 :12; อ้างอิงจาก Lazarus.1969: 17-18) กล่าวว่า การปรับตัว
ของมนุษย์เป็นไปตามแรงผลักดันสองอย่าง คือ

1. แรงผลักดันจากภายนอก (External Demands) เกิดจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่ง
แวดล้อม การที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันและต้องผูกพันกับผู้อื่น ดังนั้น คนจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
และสังคม ซึ่งเริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่

2. แรงผลักดันภายใน (Internal Demands) อันได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ และ ความอบอุ่น
เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขสบายและอีกส่วนหนึ่ง เกิดจากสภาวะทางจิต ซึ่งเป็นผลของการ
เรียนรู้ เช่น ความต้องการ ความอบอุ่นทางใจ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม และความต้องการความสำเร็จ

ทอร์ปและคนอื่น ๆ (อรพินทร์ ชูชม และ อัจฉรา สุขารมณ. 2532 : 8-10 ;อ้างอิงจากThorpe and
others. 1955: 3-4) ได้จำแนก การปรับตัวของบุคคลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การปรับตัวเองและการปรับตัว
ทางสังคม ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การปรับตัวเอง (Self Adjustment) ได้แก่ การที่บุคคลจะปรับตัวเองได้ดี ต้องมีลักษณะดังนี้

1.1 ความเป็นตัวของตัวเอง (Self Reliance) หมายถึง การที่บุคคลทำอะไรได้ด้วยตนเอง ไม่พึ่งพิงผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ และรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

1.2 การมองเห็นคุณค่าของตัวเอง (Sense of Personal Worth) หมายถึง การที่บุคคลเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้อื่นเชื่อในความสามารถของเขา มีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความพอใจและเชื่อมั่นในความสามารถและมีเหตุผล

1.3 ความรู้สึกเป็นอิสระของตนเอง (Sense of Personal Freedom) หมายถึง การที่บุคคลพอใจในอิสรภาพ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจในการกระทำ และวางแผนชีวิตของตนเอง รวมทั้งมีเสรีภาพในการคบเพื่อน และการใช้จ่าย

1.4 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Feeling of Belonging) หมายถึง การที่บุคคลได้รับความรักและความอบอุ่นในครอบครัว ในหมู่เพื่อนฝูง จึงทำให้มีความภาคภูมิใจในบ้าน หรือโรงเรียน เป็นต้น

1.5 ความรู้สึกมีแนวโน้มที่จะถอยหนี (Non-withdrawing Tendencies)

1.6 ความรู้สึกมีอาการทางประสาท (Non-nervous Symptom)

2. ลักษณะการปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) หมายถึง ความคิดความรู้สึก หรือพฤติกรรม ของบุคคลที่มีต่อคนอื่น ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

2.1 ปทัสถานทางสังคม (Social Standards) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้เข้าใจความถูกต้องของสังคม

2.2 ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง การที่บุคคลต้องปรับตัวเข้ากับเพื่อนและคนแปลกหน้าเป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น มีความสนใจปัญหาต่าง ๆ และสนใจกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 แนวโน้มทางสังคม (Social Tendencies) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม

2.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Relations) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกได้ว่าได้รับความรักการดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความอบอุ่นปลอดภัย และมั่นใจในความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

2.5 ความสัมพันธ์ในโรงเรียน (School Relations) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้รับความรักจากครู มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียนรู้สึกทำงานมีความเหมาะสมและความสนใจตามวุฒิภาวะของตน

2.6 ความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Relations) หมายถึง การที่บุคคลเข้ากับเพื่อนร่วมบ้านได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการปรับปรุงบ้าน ชุมชนของตนเอง เข้าสังคมกับคนแปลกหน้าได้มีความพอใจในกฎเกณฑ์และสวัสดิภาพของชุมชน

วอร์เชล และ โกทาลโล (Worchel and Goethalo, 1985: 3) กล่าวว่า การปรับตัว เป็นงานประจำที่บุคคลต้องแก้ไข ซึ่งอาจเกิดจากตัวเอง สิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่ปรับตัวได้ดีคือบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการรู้จักและยอมรับตนเองเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการปรับตัว และการปรับตัวเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ และเข้าใจตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
2. การใช้ความเข้าใจตนเอง เพื่อกำหนดเป้าหมายที่เป็นจริงให้กับตนเอง
3. การใช้ความสามารถของตัวเอง เพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อม และโชคชะตาของตัวเองเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของตนเอง

4. ความไวต่อการรับรู้ความต้องการ และความไม่สบายใจของผู้อื่นเพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือ และใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี

นิภา นิธยาน (2530:5-6) กล่าวว่า ลักษณะการปรับตัวในแง่จิตวิทยานั้นเป็นการศึกษา พฤติกรรมของมนุษย์ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวให้เป็นไปตามแรงผลักดันสองอย่างคือ

1. แรงผลักดันภายนอก หมายถึง ข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคมมนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม และการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันและต้องผูกพันกับผู้อื่น คนเราจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม ความต้องการหรือข้อเรียกร้องของสังคมเป็นแรงผลักดันที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อตัวบุคคล และต่อวิธีการในการปรับตัวของพวกเขาเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นการปรับตัวที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ หรือ ความล้มเหลวก็ได้

2. แรงผลักดันภายในเป็นความต้องการภายในของแต่ละบุคคล ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพทางสรีระของบุคคล อันได้แก่ ความต้องการ อาหาร น้ำ และความอบอุ่น เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความสุขสบาย และส่วนหนึ่งเกิดจากสภาวะทางจิต ซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้ จากประสบการณ์ทางสังคมในชีวิตที่ผ่านมา เช่น ความต้องการความอบอุ่นใจ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม และความต้องการความสำเร็จ

1.5 ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้

โรเจอร์ (ศศิวิมล โสภณพันธ์. 2533 : 15 ; อ้างอิงจาก Roger. 1974 : 358) กล่าวถึงลักษณะการปรับตัวที่ดีว่า หมายถึง บุคคลที่มีความสนใจตนเองและเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองได้ เขาอธิบายต่อไปว่า เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง รู้จักคุณภาพ ความสามารถ แรงบันดาลใจ และทัศนคติที่มีต่อตนเองตลอดจนเข้าใจสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคลก็จะไม่มีความเครียด ซึ่งแสดงถึงการปรับตัวที่ดีทางจิตวิทยา

มาลินี อยู่โพธิ์ (2525:36) กล่าวว่า บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี มิใช่เป็นผู้ที่ปราศจากปัญหาแต่เป็นผู้ที่กล้าเผชิญปัญหาอุปสรรค และความยุ่งยากในชีวิตอย่างมีสติ ไม่หวั่นไหวตลอดจนเป็นผู้ที่พร้อมจะเผชิญทั้งความสุข และความทุกข์ในชีวิตบางครั้งแม้จะประสบความผิดหวัง และล้มเหลวในชีวิตก็ยังคงมีความเข้มแข็งที่จะดำเนินชีวิตต่อไปไม่ยอมแพ้ หรือท้อถอย

ประดินันท์ อุปรมัย (2518 : 52) กล่าวว่า การปรับตัวที่ดี หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ได้เป็นอย่างดี โดยการพยายามปรับตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่นๆ และสภาพต่างๆ ของสังคมที่ตนอยู่ให้ได้ การปรับตัวนี้ไม่จำเป็นต้องหมายถึงการที่บุคคลต้องเปลี่ยนแปลงตนเองหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทั้งหมด แต่หมายถึงการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างเพื่อลดความเครียดหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น

ทินดอลล์ (จุมจินต์ สลัดทุกข์. 2542 : 14 ; อ้างอิงจาก Tindall. 1959 :76) กล่าวถึงบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี โดยทั่วไปไว้ดังนี้

1. รักษาไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของบุคลิกภาพโดยมีความสามารถผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมดังกล่าว ต้องเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่
2. ประพฤติปฏิบัติตามปทัสถานของสังคม
3. ปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นจริง
4. มีความมั่นคงทางอารมณ์ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้
5. มีวุฒิภาวะ

6. มองสังคมในแง่ดีและช่วยเหลือสังคมเสมอ

นอกจากนี้ นิภา นิธิยาน (2530 : 155-157) กล่าวถึง ลักษณะของเด็กวัยรุ่นที่ปรับตัวได้ดี โดยสรุปดังนี้

1. มีความเชื่อและความรู้สึกมั่นคง มีความภาคภูมิใจในตนเอง
2. มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร เมตตากรุณาผู้อื่นด้วยความจริงใจ
3. มีความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของภาระหน้าที่ ที่ปฏิบัติ
4. พร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และสนใจในกิจกรรมรอบตัว
5. รู้จักรักษานามัยและสุขภาพร่างกายสม่ำเสมอ
6. มีความกล้าที่จะเผชิญความจริงในชีวิต ไม่หลบหนีปัญหา
7. มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงพร้อมที่จะแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นเต็มกำลังความสามารถ
8. ไม่มีอารมณ์เกลียดเคียดแค้น รู้จักที่จะยับยั้งและควบคุมอารมณ์ได้
9. ไม่หลงโทษตัวเองเมื่อทำผิด ไม่หวาดระแวงสงสัยในผู้อื่น ไม่เคร่งเครียด และวิตกกังวลจนเกินกว่า

เหตุ

จึงสรุปได้ว่า บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะต้องเป็นบุคคลที่รู้จักเข้าใจตนเอง ยอมรับสภาพของตนเอง เข้าใจ ผู้อื่นมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นและสร้างสัมพันธ์ภาพไมตรีกับผู้อื่นได้ดี มีอารมณ์ มั่นคง กล้าพอที่จะเผชิญกับความเป็นจริงของชีวิตได้ และมีการรับรู้ความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.6 ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้

ราตรี พงษ์สุวรรณ (2540:14) กล่าวถึง บุคลิกภาพที่แสดงออกของเด็กที่ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ ได้แก่ ก้าวร้าว คุยโว โอ้อวดเกี่ยวกับความสามารถของตน ถอยหนี เก็บตัว ไม่พูด ไม่สังคมกับใคร ไม่ได้รับความนิยมาจากเพื่อนและครู ชอบเถียงผู้อื่นทั้งๆ ที่ตนไม่มีความสามารถที่จะช่วยให้งานของกลุ่มดำเนินไปได้ด้วยดี

แคปแลน (Kaplan.1959:27) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมหรือลักษณะ ที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวไม่ดีมี 6 ประการด้วยกัน คือ

1. พวกที่ชอบกระพริบตาบ่อย ๆ เลียริมฝีปาก ดึงผม กัดเล็บ กระดิกขา หรือ ปัสสาวะบ่อยๆ พวกนี้เกิดจากความวิตกกังวล
2. พวกที่หมกมุ่นอยู่กับความเศร้าโศกเสียใจ ตื่นเต้นจนเกินไป ไม่รับผิดชอบงาน พวกนี้เกิดจากอารมณ์รุนแรง
3. พวกที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ทำงานคนเดียวไม่ได้ ขี้ระแวงขี้สงสัย ขาดเหตุผล ตัดสินใจไม่ได้ รู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถและมีปมด้อย พฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์
4. พวกที่ชอบแสดงอาการก้าวร้าวผู้อื่น ดำเนินคดียื่น พุดจาขวามผ่าซาก พวกนี้คิดว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่น
5. พวกที่พูดจาหยาบคาย ขาดความสุภาพ ชอบรังแกและทารุณสัตว์ ชอบต่อต้านระเบียบวินัยของโรงเรียน พวกนี้เกิดจากการต่อต้านสังคม
6. พวกที่เจ็บป่วยโดยขาดเหตุผล กินจุแต่หิวบ่อยบางครั้งอาจอาเจียน และอุจจาระไม่เป็นเวลา พวกนี้สาเหตุเกิดจากจิตใจได้รับความกระทบกระเทือน

สรุปได้ว่าบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความขัดแย้งระหว่างความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่อย่างมาก ทำให้เกิดความตึงเครียด วิตกกังวล สับสน ไม่แน่ใจในสิ่งที่ตนเองกระทำ จะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางลบ

1.7 วัยรุ่นกับการปรับตัว

เกษม ตันติผลาชีวะ (2530:12) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่สำคัญมากวัยหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ นับว่าเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่ควรแก่การสนใจ ปัญหาทางจิตหลายอย่างก็มักจะเริ่มต้นในวัยนี้ เพราะเป็นระยะที่สำคัญ ที่ท้าทายความสามารถในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับ นิภา นิรยายน (2530:14) ที่มีความเห็นว่าในบรรดาวัยต่าง ๆ ของชีวิต วัยรุ่นเป็นวัยซึ่งประสบกับปัญหาและวิกฤติการณ์ในการปรับตัวมากกว่าวัยอื่น

การที่วัยรุ่นจะสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องมีการปรับตัวได้ดีในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา คือ การปรับตัวทางด้านร่างกาย และวันดี วราวิทย์ (2529 : 134-137) กล่าวว่า ความรู้สึกของวัยรุ่นเอง ยังสับสนในบทบาทของตัวเอง ในการปรับตัวในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย การรับผิดชอบตัวเองยังกำกวมระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เด็กรู้สึกว่าคุณเองเริ่มจะเป็นผู้ใหญ่อยากรับผิดชอบตัวเองเต็มที่ แต่ขณะเดียวกันก็ขาดความรู้และประสบการณ์ ที่จะแยกแยะว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาในการเปลี่ยนแปลงสรีระของการเติบโตในวัยรุ่นตามธรรมชาติหรือสิ่งผิดปกติ ดังนั้น ในการที่จะช่วยให้วัยรุ่นปรับตัวทางด้านร่างกายได้ดี ควรจะต้องค้นหาความผิดปกติและรักษาแก้ไขตั้งแต่ต้น รักษาอนามัยส่วนบุคคล ป้องกันโรค ส่งเสริมโภชนาการ ออกกำลังกายและพักผ่อนให้เพียงพอ

การปรับตัวทางด้านอารมณ์ สุชา จันทน์เอม (2529:30) กล่าวว่า วัยรุ่นกำลังอยู่ในช่วงความเจริญของต่อมต่าง ๆ กำลังอยู่ในระยะปรับตัว ดังนั้นวัยรุ่นจึงตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ยั่วเย้าทางอารมณ์ได้ง่าย เพราะเด็กในวัยนี้มีอารมณ์อ่อนไหว เบื่อง่าย หลงง่าย ไม่มีอารมณ์มั่นคงเหมือนผู้ใหญ่ จึงมักเกิดปัญหายุ่งยากทางอารมณ์เสมอ ดังนั้นวัยรุ่นจะต้องหลีกเลี่ยงความยุ่งยากต่าง ๆ ผู้ที่เกี่ยวข้องก็ควรหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นต้นเหตุให้เด็กเกิดความโมโหหรือเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ เพราะจะทำให้เด็กหมดความเชื่อมั่นในตัวเอง ควรปล่อยให้เด็กประสบกับปัญหาชีวิตด้วยตนเอง ซึ่งเขาจะได้รู้จักแก้ไขหรือหาทางออกที่ดีด้วยตนเองอันจะทำให้มีสุขภาพทางอารมณ์ดีขึ้น

การปรับตัวทางด้านสติปัญญา สุชา จันทน์เอม (2529:32-33) กล่าวว่า วัยรุ่นมีพลังมากมีความกระตือรือร้นสนใจผู้อื่น และมีความสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางบุคลิกภาพมีทัศนคติต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี สามารถใช้ความคิดของตนได้อย่างมีเหตุผล สามารถออกความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักสังเกตความรู้สึกของคนอื่นที่มีต่อตนเองได้มากขึ้น ต้องการงานให้ประทับใจผู้อื่น พยายามหาข้อบกพร่อง เพื่อแก้ไข ชอบเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีนี้ได้ฝึกได้ลงมือทำเองได้พบปัญหาและวิธีแก้ปัญหาเรื่อยไปจนกว่าจะได้ผล

ดังนั้นจึงพอที่จะสรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ประสบปัญหาในการปรับตัวมากกว่าวัยอื่น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะช่วยเหลือให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ดีทั้งการปรับตัวทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

งานวิจัยในต่างประเทศ

✓ เฮิร์ลอค (Hurlock.1964:661) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ยอมรับเด็ก คือ ให้ความรักความสนใจ และสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้าน ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กปรับตัวได้ดีมีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ

ออสเบล (เปรมสุริย์ เชื้อมทอง.2526:2; อ้างอิงจาก Ausubel n.d.) ได้ศึกษาประวัติเด็กที่ทำความผิดและเป็นอาชญากร พบว่า ส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์พ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งไม่ลงรอยกัน ทำให้เด็กไม่ได้รับความรักความอบอุ่นเพียงพอก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวได้ยาก

แลนดิส (Landis.1955:537-540) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ คือ

1. พื้นเพครอบครัวที่มีพ่อแม่ปกครองแบบมีอำนาจเหนือลูก แบบประชาธิปไตย
2. ขนาดของครอบครัว เล็ก ใหญ่
3. สภาพของครอบครัวแบบบ้านแตก(Broken Home) ครอบครัวธรรมดา โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของโรงเรียน จำนวน 5,500 คน สรุปผลได้ว่า

3.1 เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตยโดยทั่ว ๆ ไปแล้วปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบมีอำนาจเหนือลูก มีจำนวนเล็กน้อยเท่านั้นที่มีปัญหาในการปรับตัว

3.2 เด็กที่มาจากครอบครัวขนาดเล็ก มีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ และมีเพื่อนจำนวนน้อยกว่า

3.3 เด็กที่มาจากสภาพครอบครัวที่สภาพบ้านแตก มีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวธรรมดาเล็กน้อย มีความเครียดมากกว่า มีวุฒิภาวะและมีความพร้อมในการรับผิดชอบ

งานวิจัยในประเทศ

กุลวรรณ วิทยาวารุจิ (2526 : 58-59) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวก คือ ถ้าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่กับเด็กวัยรุ่นดี การปรับตัวและพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นจะเป็นไปในทางที่ดีด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี จะทำให้เด็กวัยรุ่นปรับตัวได้ยากขึ้น

จงกล หงสุพันธ์ (2536:65) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์ ที่มีต่อการปรับตัวในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์มีการปรับตัวในครอบครัวดีขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการขอเสนออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อรพินท์ ชูชม และ อัจฉรา สุขารมณ (2536 :58) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อมทางบ้านต่างก็มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับนักเรียนวัยรุ่น

พยอม วงษ์พรม (2536:183) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนสวัสดิวิทยา โดยมีกลุ่มทดลอง 7 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการปรับตัวทางอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พวงสร้อย วรกุล (2522 :65-67) ศึกษาการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2521 จำนวน 678 คน พบว่า นักเรียนมีปัญหาในด้านการปรับตัวกับบรรยากาศการเรียนการสอน เพื่อน สภาพภายในครอบครัว และ กับครู อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาการปรับตัวกับเพื่อนและครูมาก

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในครอบครัว ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ดังได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าครอบครัวมีความสำคัญต่อการปรับตัวของเด็กมาก การที่เด็กจะปรับตัวได้ดีในครอบครัวเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพของครอบครัว และเมื่อศึกษาถึงลงไปจะพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง จะมีปัญหาในด้านการปรับตัวและปัญหาทางด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนต่อสภาวะจิตใจของเด็กอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นบุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องพยายามพัฒนาตนให้ปรับตัวเข้ากับครอบครัวของตนให้ได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้าง

2.1 ความหมายของครอบครัวหย่าร้าง

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (ม.ม.ป:76) ได้กล่าวถึงความหมายของการหย่าร้างไว้ว่า การหย่าร้างหมายถึง การที่คู่สมรสมีเรื่องบาดหมางกันอย่างรุนแรง ซึ่งอาจมาจากหลายสาเหตุ และไม่สามารถปรับความเข้าใจกันได้และแน่นอนว่าทั้งคู่จะมีชีวิตสมรสกันต่อไปไม่ได้ ต้องแยกกันอยู่ด้วยความสมัครใจ

สุภาวดี มิตรสมหวัง (2523:110) ได้กล่าวถึง ลักษณะของครอบครัวหย่าร้างไว้ว่า ครอบครัวที่เกิดการหย่าร้างทำให้องค์ประกอบของครอบครัวไม่ครบถ้วน เมื่อเด็กขาดผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบชีวิต ขาดความรัก ความเอาใจใส่ ขาดความสุขและความอบอุ่น เด็กจะรู้สึกไม่ปลอดภัย รู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง ทำให้เกิดความหวาดหวั่น ต้องหาสิ่งอื่นมาทดแทน

สุชา จันทน์เอม (2529:122) กล่าวถึง สภาพครอบครัวที่บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่ได้อยู่ด้วยกันจะเป็นด้วยการหย่าร้างหรือการทอดทิ้ง หรือการแยกกันอยู่ก็ตาม จะเป็นผลให้เด็กขาดการเอาใจใส่ดูแลไม่ได้รับความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ เท่าที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีผลทำให้เด็กมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย รู้สึกถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยวขาดผู้ที่จะเป็นแบบอย่างของเด็ก

สุพัตรา สุภาพ (2533:33) ได้ให้ความหมายของการหย่าร้างว่า การหย่าร้าง คือการสิ้นสุดชีวิตแต่งงานของคู่สมรส เป็นการแตกแยกของบุคคลที่เคยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด การหย่าร้างในตัวของมันเองเป็นเรื่องเศร้า เป็นการทำลายความรัก ความเชื่อของบุคคลที่เคยผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง แต่การหย่าร้างไม่ใช่ความเศร้าที่ถาวร เพราะอาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ครอบครัวหย่าร้าง หมายถึง สภาพของครอบครัวที่มีการสิ้นสุดของสภาพชีวิตสมรส หรือการแยกทางกันของคู่สมรสไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใด จากสภาพครอบครัวหย่าร้างจะส่งผลต่อคู่หย่าร้างเองและจะส่งผลต่อปัญหาทางด้านสภาพจิตใจและพฤติกรรมของลูก

2.2 รูปแบบของการหย่าร้าง

การที่คู่สมรสจะหย่าร้างกันได้ สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การหย่าร้างโดยถูกต้องตามกฎหมาย
2. การแยกกันอยู่โดยคำสั่งศาล

การหย่าร้างโดยถูกต้องตามกฎหมาย คู่สมรสสามารถหย่าได้ ดังต่อไปนี้

การหย่าร้างที่คู่สมรสตกลงยินยอมหย่าโดยมีข้ออ้างหรือสาเหตุต่างๆ เช่น ทำร้ายจิตใจ ทำร้ายร่างกาย ถูกทอดทิ้ง มีชู้ เป็นต้น

การหย่าร้างโดยการฟ้องศาล ให้เป็นหน้าที่ผู้พิพากษา ในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมหย่าหรือตกลงกันไม่ได้ในเรื่องทรัพย์สิน ลูก ต้องยื่นฟ้องขอคำสั่งจากศาลให้หย่าขาดจากกัน

สำหรับสาเหตุของการฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะครอบครัว มาตรา 1516 ได้กำหนดเหตุหย่าที่คู่สมรสจะอ้างเพื่อฟ้องคดีหย่ากันได้ 10 ประการคือ (ปันทดา เผือกพันธ์.2535 :46-47)

1. สามียุบการเลี้ยงดูยกย่องหญิงอื่นฉันท์ภริยา หรือภริยามีชู้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
2. สามีหรือภริยาประพฤติชั่วไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญา หรือไม่ก็ตามถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

2.1 ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

2.2 ได้รับความดูถูกเกลียดชัง เพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป

2.3 ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพฐานะและความอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

3. สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมานร่างกาย หรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาท หรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีอีกฝ่ายหนึ่ง อันเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

4. สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งเกินกว่า 1 ปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

5. สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือ ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นฐานที่อยู่เป็นเวลาเกิน 3 ปี โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีหรือไม่ อย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

6. สามีหรือภริยา ไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะและความอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยามาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

7. สามีหรือภริยามีวิกลจริตตลอดมาเกิน 8 ปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

8. สามีหรือภริยาทำผิดทณฑ์บน ที่ทำไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

9. สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

10. สามีหรือภริยามีสภาพร่างกายทำให้สามีหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาลอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

การแยกกันอยู่โดยคำสั่งศาล

เป็นการหย่าตามกฎหมาย แต่คู่สามีภริยายังไม่เป็นอิสระในการแต่งงานใหม่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ แต่ความสัมพันธ์ฉันท์สามีภริยายังไม่สิ้นสุดลง ศาลจะมีคำสั่งให้แยกกันอยู่โดยภริยามีสิทธิได้รับค่าเลี้ยงดูจากสามี ช่วงเวลาที่แยกกันอยู่นี้เพื่อเป็นการทดสอบคู่สมรสว่าจะทนต่อการแยกกันอยู่หรือไม่ เพื่อเปิดโอกาส ให้คู่สามีภริยาที่ยังมีความรักความผูกพันกันกลับมาคืนดีกันเหมือนเดิม การแยกกันอยู่นี้ในบางรายสามารถตกลงกันเองโดยที่ศาลไม่ต้องเข้ามายุ่งเกี่ยว

2.3 สาเหตุของการหย่าร้าง

สาเหตุของการหย่าร้าง แบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ (ศุภลักษณ์ พุทธิพงษ์ศิริ.2534:24; อ้างอิงจาก วันทนา กลิ่นงาม. 2524 : 25-37)

1. สาเหตุของการหย่าร้างโดยตรง
2. สาเหตุของการหย่าร้างโดยอ้อม

สาเหตุของการหย่าร้างโดยตรง สักคม คือ สาเหตุของการหย่าร้างที่เกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายที่ทำให้การหย่าร้างมีแนวโน้มสูงขึ้นหรือต่ำลงมีดังนี้ คือ

ตาราง 1 แนวโน้มของการหย่าร้างสูงและแนวโน้มของการหย่าร้างต่ำ

แนวโน้มของการหย่าร้างสูง	แนวโน้มของการหย่าร้างต่ำ
1. ลักษณะของสังคมเมือง	1. ลักษณะของสังคมชนบท
2. การสมรสเมื่ออายุน้อย (15-16 ปี)	2. การสมรสตามอายุเฉลี่ยที่เหมาะสม(ชายอายุ 23 ปี หญิงอายุ 20 ปี)
3. ความคุ้นเคยกันในระยะเวลาสั้นก่อนสมรส	3. ความคุ้นเคยกันระยะ 2 ปี หรือมากกว่า 2 ปี ก่อนสมรส
4. การหมั้นก่อนการสมรสในระยะเวลาสั้น ๆ หรือ ไม่ มีการหมั้นหมายใด ๆ ทั้งสิ้น	4. การหมั้นหมายกัน 6 เดือน หรือมากกว่า 6 เดือน ก่อนสมรส
5. คู่สมรสมีผู้ปกครองประสบความล้มเหลวในชีวิตสมรส	5. คู่สมรสมีผู้ปกครองประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส
6. คู่สมรสที่ไม่ปฏิบัติกิจทางศาสนาหรือนับถือศาสนาต่างกัน	6. คู่สมรสที่ปฏิบัติกิจทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอหรือนับถือศาสนาเดียวกัน
7. ญาติพี่น้องหรือเพื่อน ๆ ไม่เห็นด้วยกับการสมรส	7. ญาติพี่น้องหรือเพื่อน ๆ เห็นด้วยกับการสมรส
8. ความแตกต่างกันในภูมิหลังต่าง ๆ	8. ความคล้ายคลึงกันในภูมิหลังต่าง ๆ
9. ภรรยาหรือสามีมีความเข้าใจในบทบาท ของแต่ละคนต่างกัน	9. ภรรยาหรือสามีต่างมีความเห็นพ้องต้องกัน ต่อบทบาทของตนเอง

สาเหตุของการหย่าร้างโดยอ้อม

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หย่าร้าง จากการศึกษาของ วันทนา กลิ่นงาม (ศุภลักษณ์ พุทธิพงษ์.2534:26; อ้างอิงจาก วันทนา กลิ่นงาม.2524:31) พบว่าสตรีที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีสัดส่วนการหย่าร้างและการแยกกันอยู่ต่ำกว่าสตรีที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า

2. อาชีพของผู้หย่าร้าง จากผลการศึกษาของ สุธา ภิรมย์แก้ว (ศุภลักษณ์ พุทธิพงษ์.2534:26;อ้างอิงจาก สุธา ภิรมย์แก้ว.2522:58) โดยศึกษาคู่สมรสที่มาจดทะเบียนหย่าในเขตต่าง ๆ 9 เขตในกรุงเทพมหานคร พบว่า คู่สามีภรรยาที่มีอาชีพเหมือนกันหย่าร้างมากกว่าที่มีคูที่มีอาชีพต่างกันและสามีภรรยาที่มีอาชีพรับราชการจะหย่าร้างมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ

3. รายได้ของผู้หย่าร้างจากข้อมูลแสดงอัตราการหย่าร้าง เมื่อจำแนกตามรายได้ของประชากรที่หย่าร้างในหลายๆ ประเทศ กล่าวได้ว่า รายได้มีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคสวนกลับกับอัตราการหย่าร้าง นั่นคือ รายได้สูงหย่าร้างน้อย รายได้น้อยหย่าร้างมาก

4. เชื้อชาติและศาสนาของผู้หย่าร้าง จากการศึกษาส่วนมากพบว่า การสมรสของคู่สมรสที่มีเชื้อชาติต่างกัน เสี่ยงต่อความล้มเหลวของการสมรสมากกว่าการสมรสของคู่สมรสที่มีเชื้อชาติเดียวกัน

5. ในเรื่องของศาสนา พบว่า คู่สมรสที่นับถือศาสนาเดียวกัน มีอัตราการหย่าร้างต่ำกว่าคู่สมรสที่นับถือศาสนาต่างกัน

6. ระดับการศึกษาของผู้หย่าร้าง พบว่า ผู้มีระดับการศึกษาต่ำหย่าร้างมากกว่าผู้มีระดับการศึกษาสูง

7. ระยะเวลาการสมรส หรือจำแนกปีการสมรส เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่มีต่อการหย่าร้าง เพราะการหย่าร้าง มักเกิดขึ้นง่ายในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นมักเกิดกับคู่สมรสที่มีระยะเวลาการสมรสไม่ถึง 10 ปี ถ้าไม่หย่าร้างกันอาจอยู่ในลักษณะแยกกันอยู่หรือทอดทิ้ง

8. บุตรและจำนวนบุตรเป็นเรื่องเชื่อกันว่าบุตรเป็นสายใยที่ยึดโยงความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา คู่สมรสที่จะอยู่กันยาวนาน ต้องมีบุตรร่วมด้วยไว้เป็นที่พึ่งพ้อเมื่อยามแก่เฒ่าคู่สมรสที่ปราศจากบุตร จึงเปรียบเสมือนไม่มีสายใยชีวิต ในสังคมไทยความประสงค์ในการมีบุตรโดยเฉพาะบุตรชายยังเป็นค่านิยมที่ปรากฏให้เห็นทั่วไป

ลักษณะของสังคมในปัจจุบัน ความก้าวหน้าในเรื่องการวางแผนครอบครัวทำให้คู่สมรสสามารถวางแผนชีวิตสมรสไว้ว่า จะมีบุตรเมื่อไรตลอดจนจัดช่วงระยะเวลาของการมีบุตรแต่ละคนได้ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการดูแลเอาใจใส่ครอบครัวและเลี้ยงดูบุตร บุตรที่เกิดจากความต้องการของบิดามารดาและบิดามารดามีความพร้อมทุกอย่าง บุตรน่าจะเป็นสิ่งที่ช่วยยึดความสัมพันธ์ของคู่สมรสเข้าด้วยกัน แต่ปัจจุบันความคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไป

เคปพาร์ต (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์.2529:109-177;อ้างอิงจาก Kephart. 1945: 602 -609) เชื่อว่าสาเหตุที่จะทำให้เกิดการหย่าร้างมีปัจจัย 2 ประการใหญ่ คือ

1. ปัจจัยทางด้านสังคม (Social Factors) ได้แก่

- 1.1 บทบาทและหน้าที่ของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป
- 1.2 การประกอบอาชีพของสตรี
- 1.3 สาเหตุของการแต่งงาน
- 1.4 ความเสื่อมของศีลธรรมและศาสนา

- 1.5 ปรัชญาของความสุข
- 1.6 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
2. ปัจจัยส่วนบุคคล(Individual Factor)
 - 2.1 พฤติกรรมของคู่สมรส
 - 2.2 การทอดทิ้ง
 - 2.3 ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความสัมพันธ์กับคนอื่นฉันทันทีสามารถหย่า
 - 2.4 นิสัยชอบตีหมั้น หรือการตีหมั้นมากเกินไป
 - 2.5 คู่สมรสไม่มีความสามารถในการตอบสนอง ความต้องการทางเพศของอีกฝ่ายหนึ่งได้
 - 2.6 ความป่าเถื่อนหยาดกายของคู่สมรส
 - 2.7 ปัญหาด้านการเงิน
 - 2.8 ปัญหาด้านญาติพี่น้องของคู่สมรส
 - 2.9 สาเหตุของการแต่งงานที่มาจากฝ่ายหญิงตั้งครมภ์
 - 2.10 ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคู่สมรส
 - 2.11 อายุของคู่สมรส
 - 2.12 ระยะเวลาของการแต่งงาน

นางลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (ม.ป.ป.:81-83) กล่าวโดยสรุปว่า สาเหตุของการหย่าร้างเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ บทบาทและหน้าที่ของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป การประกอบอาชีพของสตรี การเลือกคู่แต่งงาน ความเสื่อมของศีลธรรมและศาสนา ปรัชญาของความสุข และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

2. ปัจจัยทางด้านบุคคล ได้แก่ บุคลิกภาพ ทศนคติในการมองโลก ความรับผิดชอบของคู่สมรส การตีหมั้นและการตีดาเสพติด เป็นต้น

จากสาเหตุต่าง ๆ ของการหย่าร้างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการหย่าร้างมีสาเหตุหลายประการและสามารถสรุปออกเป็น 2 ประการ ที่ทำให้เกิดการหย่าร้าง คือ ปัจจัยทางด้านบุคคล และปัจจัยทางสังคม

2.4 ผลกระทบโดยทั่วไปของการหย่าร้าง

สุภาสินี สุภธีระ ได้กล่าวถึงผลกระทบของการหย่าร้างไว้ดังนี้ (สุภลักษณ์ พุทธิพงษ์ศิริ. 2534:28;อ้างอิงจาก สุภาสินี สุภธีระ.2524:86)

ผลกระทบต่อคู่สมรส

การหย่าร้างไม่ใช่เป็นการกำจัดปัญหาโดยสิ้นเชิงแต่ทำให้เกิดปัญหาใหม่ในอนาคตซึ่งคู่สมรสจะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สถานภาพ บทบาทที่เปลี่ยนไปตลอดจนการปรับตัวและอุปสรรค (2542:198-199;อ้างอิงจากHolmes and Rahe.1967) กล่าวว่า การหย่าร้างจัดเป็นการสูญเสียที่สำคัญในชีวิตของบุคคล เป็นความเครียดที่รุนแรงเป็นอันดับ 2 รองจากการเสียชีวิตของคู่สมรสที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรสซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมาก เพราะในความสัมพันธ์นี้เองที่ทำให้ความต้องการพื้นฐานทางอารมณ์ของชายและหญิงได้รับการตอบสนองไม่ว่าจะเป็นความรักความอบอุ่น ความต้องการทางเพศ รวมทั้ง

การพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง เมื่อความสัมพันธ์นี้สิ้นสุดลงทั้งชายและหญิงจะเกิดความผันผวนทางอารมณ์ เช่น รู้สึกสับสน โกรธ และเศร้าโศก ซึ่งปฏิกิริยานี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเศร้าจากการสูญเสีย (Mourning Process) ซึ่งจะรุนแรงมากในช่วงแรกและค่อยๆ เลลงอาจใช้เวลาหลายปีถึงสิ้นสุดลง

ด้านสุขภาพจิต

เมื่อเกิดมีการหย่าร้างขึ้นนั้นทั้งสองฝ่ายจะรู้สึกที่ไม่สบายใจไม่มากก็น้อย ตลอดระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นระยะที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถที่จะหาความเพลิดเพลินจากสิ่งภายนอกมาทดแทนได้ แม้ว่าท่าทีที่แสดงออก จะดูดีไม่มีความทุกข์ร้อน แต่ส่วนลึกของจิตใจก็ยังเศร้าหมองอยู่ อาจเกิดความรู้สึกว่า จะต้องเผชิญกับปัญหาใหม่ ๆ ต่อไป

ด้านสังคม

การหย่าร้างทำให้ชีวิตทางสังคมเปลี่ยนไปมาก จำเป็นที่จะต้องปรับตัวใหม่และแสวงหาความสนใจใหม่ ๆ คนที่หย่าร้างมักถูกซุบซิบนินทาในแง่ร้าย ส่วนเพื่อน ๆ มักจะเข้าข้างเพื่อนของตนคนที่ไม่ใช่เพื่อนจะถูกตัดออกไป สถานการณ์เช่นนี้ความสัมพันธ์ของกลุ่มสังคมเดิมจะถูกทำลายลงไปเรื่อย ๆ และกลุ่มอื่นจะเข้ามาแทนที่ตามความต้องการที่แตกต่างไป

ด้านเศรษฐกิจ

สุพัตรา สุภาพ (2533:33) ได้อธิบายว่า การหย่าร้างทำให้สถานภาพทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป สตรีจำนวนไม่น้อยเมื่อหย่าร้างจะต้องหาเลี้ยงตัวเอง เนื่องมาจากการขาดรายได้ หรือฝ่ายชายให้ค่าเลี้ยงดูไม่เพียงพอจะทำให้สตรีและลูกอยู่อย่างลำบาก และไม่สามารถที่จะเลี้ยงดูลูกได้อย่างเต็มที่ และอาจทำให้เกิดปัญหาสังคมได้มากมายเช่น อาชญากรรม เด็กกระทำผิด หรือ โสเภณี ส่วนฝ่ายชายอาจจะมียุทธศาสตร์ทางการเงินยิ่งขึ้น เพราะต้องมีการเสี่ยงดูบุตรจะแต่งงานใหม่ รายได้ก็ไม่อาจที่จะอำนวยให้เพราะต้องรับภาระในการเลี้ยงดูทั้งสองฝ่าย

ด้านสถานภาพและบทบาท

ภรรยาอาจจะต้องกลับไปใช้นามสกุลเดิมของตน ความสัมพันธ์ระหว่างญาติก็อาจจะไม่เหมือนเดิม หรือในบางกรณีพ่อแม่ของฝ่ายหญิงอาจทำตัวไม่ถูกเมื่อลูกสาวไปมีสามีใหม่ นอกจากนี้สตรีที่ไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน อาจจะคิดว่าตนจะต้องใช้เวลาทั้งหมดไปทำอะไรบ้าง จึงจะคลายความว่าเหวเมื่ออยู่เพียงลำพัง

ผลกระทบต่อเด็ก

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก (2526:46-48) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพว่า ความไม่ลงรอยกันในชีวิตสมรสและบ้านแตกผู้ที่รับเคราะห์แทน คือเด็กหรือลูกนั่นเองซึ่งผลจากการที่พ่อแม่กระทบกระทั่งกันทุกวันๆ เล็กเล็กละเอียด จะทำร้ายจิตใจเด็กมากกว่าการทะเลาะครั้งใหญ่ ๆ ปีละ 1-2 ครั้ง ส่วนผลกระทบจากการหย่าร้างของพ่อแม่ พบว่าเด็กมีอาการซึม หงอยเหงา ว้าวุ่น คิดมาก และมีปัญหาในการปรับตัว

จรรยา สุวรรณทัต (บุญวดี เพชรรัตน์.2527:3;อ้างอิงจาก จรรยา สุวรรณทัต.2510:19) ซึ่งให้เห็นว่า ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัว จะกระทบกระเทือนต่อทัศนคติการมองดูโลกและชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก ในระยะแรกๆผลอันนี้ดูคล้ายกับว่าไม่มีความสำคัญแต่อย่างใดแต่ต่อมาภายหลังอาจจะเป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพหลายอย่างของเด็กมาก และเด็กที่ประสบปัญหาจากการหย่าร้างของบิดามารดา มักจะมีปัญหา มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข

จิตรา วสุวนิช (2524:31-34) ได้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวแตกแยกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กดังนี้

1. ครอบครัวที่หย่าร้างเป็นผลร้ายต่อการพัฒนาการด้านจิตใจของเด็กมากเด็กจะเกิดความรู้สึก ว่าเหว ไม่นั่นใจในตนเอง ไม่อยากอยู่บ้าน ชอบไปเล่นกับเพื่อน บางคนอาจจะเก็บตัว ซึมเศร้า บางรายก็อาจจะเป็นเด็กก้าวร้าว ชอบรุกรานผู้อื่น นอกจากนี้เด็กจะมีอารมณ์ไม่มั่นคง ไม่รักใคร่จริง และไม่คิดว่าใครจะรักเขาจริง ทั้งนี้เพราะเด็กไม่เคยเห็นใครเป็นแบบอย่างที่ดีมาตั้งแต่เล็กนั่นเอง

2. เด็กมีความวิตกกังวลสูง

3. ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว มีผลทำให้เด็กเจริญเติบโตและไม่ได้ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร

สุพัตรา สุภาพ (2533:34-35) กล่าวถึง ผลกระทบของการหย่าร้างที่มีต่อเด็กว่า

1. ขาดความรักความอบอุ่น ลูกเคยชินต่อสภาพพ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นและมั่นคงแก่เขา แต่ความสัมพันธ์แบบนี้ต้องถูกทำลายไปเป็นการทำลายความสัมพันธ์แบบกลุ่มปฐมนุญ ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เช่น เด็กที่เคยยึดพ่อแม่เป็นแบบฉบับในเรื่องค่านิยม อารมณ์ แบบของความประพฤติที่ช่วยให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดี แต่เมื่อหน่วยของครอบครัวถูกทำลายลงลูกๆบางคนก็ไม่ทราบว่าจะหันหน้าไปพึ่งใคร ซึ่งอาจทำให้เขาผิดหวังและมีเรื่องที่ทำให้เสียใจ โดยสรุปการหย่าร้างมีผลทำให้เด็กขาดความมั่นคงปลอดภัย

2. การปรับตัวของเด็ก หลังการหย่าร้างลูกมักจะอยู่กับแม่ ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อบุคลิกภาพของเด็ก

3. ความจงรักภักดีโดยทั่วไปลูกชายมักจะโน้มเอียงเป็นฝ่ายแม่ และลูกสาวมักจะเห็นใจพ่อ แต่โดยทั่วไปเด็กทั้งสองใกล้ชิดกับแม่มากกว่าพ่อ แม้จะมีอิทธิพลโน้มน้าวจิตใจเด็กมากกว่า

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2529:122-123) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการหย่าร้างต่อเด็ก หรือบุตรไว้ว่า

1. ลูกซึ่งมีความเคยชินกับสภาพครอบครัวพร้อมหน้าพ่อแม่ มีความรู้สึกอบอุ่นมั่นคงเมื่อความสัมพันธ์แบบนี้ถูกทำลายลง จึงทำให้กระทบกระเทือนไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก

2. การปรับตัวและพฤติกรรมทางเพศของเด็กมักจะมีปัญหา เพราะขาดรูปแบบที่จะเลียนแบบ

3. เด็กจะเกิดปมด้อย เมื่อออกไปติดต่อกับสังคมภายนอก

4. เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน เมื่อแต่งงานจะมีแนวโน้มที่จะหย่าร้างด้วย

5. เด็กอาจตกอยู่ในสภาพอดอยากแร้นแค้น หากอยู่ในความปกครองของฝ่ายที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ

ผลกระทบต่อวัยรุ่น

การหย่าร้าง แยกทางกัน หรือการแต่งงานใหม่ที่เกิดขึ้น เมื่อลูกอยู่ในวัยรุ่นจะมีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กได้มาก โดยอาจทำให้พัฒนาการนั้นล่าช้า หรือเร็วกว่าที่ควรจะเป็นก็ได้ การไปถึงจุดนั้นได้ วัยรุ่นต้องปรับความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อแม่ให้มีความเข้มข้น(Intensity) น้อยลง โดยวัยรุ่นจะเหินห่างจากพ่อแม่และแม่มากขึ้น บางครั้งอาจเหินห่างจากพ่อหรือแม่คนหนึ่งและไปใกล้ชิดกับอีกคนหนึ่งแทน เมื่อพ่อหรือแม่คนหนึ่งจากไปเพราะการหย่าร้าง กระบวนการดังกล่าวจะเป็นไปได้ยากขึ้น เพราะการที่พ่อแม่เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว ทำให้วัยรุ่นต้องเข้ามาใกล้ชิดพ่อหรือแม่ผู้น้อยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้ามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีมาก่อนการมาอยู่ใกล้ชิดกันจะทำให้วัยรุ่นอึดอัดถ้าเคยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก็อาจเกิดความผูกพันมากเกินไป บางครั้งพ่อแม่ก็เป็นฝ่ายเข้ามาผูกพันกับลูกมากขึ้นเพื่อทดแทนความรู้สึกสูญเสียของตน ผลที่ตามมาคือ วัยรุ่นไม่สามารถแยกตัวออกไปจากพ่อแม่ และสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับคนภายนอกได้ มีความรู้สึกว่าเป็นคนผิดและเป็นสาเหตุของการหย่าร้าง จะทำให้วัยรุ่นพยายามรับผิดชอบครอบครัวมากขึ้น หรือบางคนพยายามทำหน้าที่ของพ่อแม่ที่จากไป เช่น ออกไปใช้ชีวิตนอกบ้านก่อนที่จะนอนหรือใช้เวลาส่วนใหญ่กับเพื่อนฝูง บางรายอาจจะหนีออกจากบ้าน หรือไม่ก็แต่งงานแยกครอบครัวออกไปเร็วกว่าที่ควร วัยรุ่นหลายคนมีการปรับตัวในเชิงบวก โดยทุ่มเทความสนใจให้กับสิ่งที่มีประโยชน์ เช่น การเรียน กีฬา หรือกิจกรรมต่างๆ แต่หลายคนก็อาจทำสิ่งที่ผิด เช่น เข้าร่วมแก๊งค์ฮาล์ว หรือไปใช้สารเสพติด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายนอกและเอกลักษณ์ของวัยรุ่นคนนั้นว่ามีความมั่นคงเพียงไร (อุมาพร ตรังคสมบัติ.2542:199-200)

จากเอกสารผลกระทบของการหย่าร้างที่มีต่อเด็กและวัยรุ่น สรุปได้ว่า การหย่าร้างของพ่อแม่ส่งผลกระทบต่อบุตรอย่างแน่นอน โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านจิตใจ และพฤติกรรมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระยะยาวในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กด้วย และเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง จะมีแนวโน้มต่อการเสี่ยง ที่จะมีปัญหาต่างๆมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน

2.5 วงจรชีวิตของครอบครัวที่หย่าร้าง

ครอบครัวที่หย่าร้างมีวงจรชีวิต และภารกิจทางพัฒนาการแตกต่างไปจากครอบครัวทั่วไป ถ้าพิจารณากระบวนการทางจิตที่เกิดขึ้น อาจแบ่งได้เป็น 4 ระยะดังนี้ (อุมาพร ตรังคสมบัติ.2542:200; อ้างอิงจาก Carter and McGoldrick .1980 ; Ahrons and Rodgers. 1987)

1. ระยะก่อนการหย่าร้าง (Predivorce Stage) ระยะนี้คู่สมรสพยายามรักษาชีวิตแต่งงานเอาไว้ให้นานที่สุดด้วยวิธีต่างๆ ทั้งโดยตั้งใจ เช่น ขอให้ผู้ใหญ่ที่เคารพช่วยไกล่เกลี่ย หรือ มาขอรับคำปรึกษาจากจิตแพทย์ หรือโดยวิธีการที่ไม่ตั้งใจ เช่น การดึงเอาบุคคลที่สามเข้ามาเพื่อลดความตึงเครียดระหว่างกันหรือพยายามทำให้อำนาจ (Power) ในระหว่างคู่สมรสมีความสมดุลกัน โดยมอบอำนาจให้ลูกเป็นผู้ตัดสินใจ หรือจัดการกับปัญหาที่มีในครอบครัวคู่สมรสฝ่ายหนึ่งอาจเกิดปัญหาทางอารมณ์ ทำให้อีกฝ่ายเกิดความลี้เลียวในการที่จะแยกทางไป แม้ว่าวิธีการเหล่านี้จะได้ผลในตอนแรกและทำให้การแยกทางกันหยุดชะงักไปชั่วคราว แต่เมื่อถึงจุดๆ หนึ่ง สามียและภรรยาจะรู้สึกท้อไม่ได้ และจะตัดสินใจเด็ดขาดว่าการแยกจากกันเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

2. ระยะแยกทางกัน (Separation Stage) ในระยะนี้สามียและภรรยาตัดสินใจแน่นอนที่จะแยกทางกัน ความผูกพันทางอารมณ์ที่เคยมีจะสิ้นสุดลง เรียกว่าเป็นการหย่าร้างทางอารมณ์ (Emotional Divorce) ในหลายคู่การหย่าร้างทางอารมณ์เกิดขึ้นเป็นเวลานาน ก่อนที่จะแยกทางกันจริงๆและมีความพยายามที่จะคงความสัมพันธ์เดิมด้วยวิธีการต่าง ๆ สภาพเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาทั้งต่อตัวคู่สมรสและต่อลูก

3. ระยะปรับตัว (Adjustment Stage)

การปรับตัวของพ่อแม่ การหย่าร้างนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชีวิตประจำวัน เป็นต้น หญิงและชายจะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น

3.1 บุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัว ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีกลไกในการปรับตัวที่เหมาะสมจะปรับตัวกับช่วงวิกฤตนี้ได้โดยไม่ลำบากเท่าไรนัก

3.2 ความสัมพันธ์กับอดีตคู่สมรส ถ้ายังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การปรับตัวก็จะง่ายขึ้น

3.3 สภาพชีวิตภายหลังการหย่าร้าง โดยเฉพาะการที่จะต้องเป็นผู้เลี้ยงลูกตามลำพัง

3.4 เครือข่ายประคับประคองทางสังคม การปรับตัวจะง่ายขึ้นถ้ามีเครือข่าย หรือ เพื่อนฝูงให้การประคับประคองช่วยเหลือ

การปรับตัวของลูก การปรับตัวของลูกขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น เพศ และอายุ ระดับพัฒนาการของเด็กโดยเฉพาะทางสติปัญญา ลักษณะพื้นอารมณ์หรือบุคลิกภาพ รวมทั้งความสัมพันธ์ที่มีกับพ่อแม่ก่อนการหย่าร้าง

2. ปัจจัยเกี่ยวกับพ่อแม่ เช่น

2.1 ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ ภายหลังการหย่าร้าง ถ้าพ่อแม่ยังมีความขัดแย้งกันรุนแรง เด็กก็จะมี การปรับตัวได้ไม่ดี

2.2 การปรับตัวของพ่อหรือแม่ที่เป็นฝ่ายเลี้ยงดูลูก(Custodial Parent) ถ้าพ่อหรือแม่มีการปรับตัวดีก็จะทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกได้ดี

2.3 ความสัมพันธ์ของเด็กกับพ่อหรือแม่ที่ไม่มีสิทธิ์เลี้ยงดู(Non-custodial Parent) การที่เด็กมีโอกาสติดต่อกับพ่อหรือแม่ที่จากไปอย่างสม่ำเสมอจะทำให้การปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะถ้าพ่อหรือแม่ที่อยู่ด้วยกันให้การสนับสนุนในทางนี้

2.4 การร่วมมือระหว่างพ่อและแม่ในการดูแลบุตรร่วมกัน (Co-parenting) สถานการณ์อื่นๆ เช่น การแต่งงานใหม่ การช่วยเหลือส่งเสียทางการเงินจากพ่อแม่จะช่วยเหลือเด็กได้ดีขึ้น เมื่อพ่อแม่พยายามกระทำสิ่งต่อไปนี้

2.4.1 จัดการกับความรู้สึกทางลบเกี่ยวกับการหย่าร้างได้สำเร็จ

2.4.2 เข้าใจความรู้สึกของลูกและของอดีตคู่สมรส

2.4.3 มองอดีตคู่สมรสว่าเป็นพ่อหรือแม่ผู้มีสิทธิ์ร่วมกับตนในการปกครองลูก (Coparent)

2.4.4 ไม่ใช้อารมณ์ในการการแก้ไขความขัดแย้งที่มีต่อกัน

2.4.5 สร้างขอบเขตที่เหมาะสมกับบทบาทใหม่ของตน

2.4.6 มีความยืดหยุ่นเพียงพอ และพร้อมที่จะรับความช่วยเหลือจากระบบอื่นๆ ที่จำเป็น

2.4.7 พ่อหรือแม่ฝ่ายเลี้ยงดูให้ความเคารพในสิทธิของเด็กที่จะมีความสัมพันธ์กับพ่อหรือแม่ ฝ่ายที่จากไป และสนับสนุนให้เด็กและพ่อหรือแม่ฝ่ายที่จากไปสามารถคงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไว้

4. ระยะฟื้นตัว (Reorganization Stage) การหย่าร้างไม่ใช่การสิ้นสุดของครอบครัวแต่เป็นการจัดโครงสร้างใหม่ (Reorganization) จากครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อแม่ลูกมาเป็นครอบครัวเดี่ยวสองครอบครัว (Binuclear Family) คือ เป็นสอง“บ้าน”ของ“พ่อ”ฝ่ายหนึ่งและ“แม่”อีกฝ่ายหนึ่ง ครอบครัวใหม่นี้มีการทดลองรูปแบบที่เหมาะสมกับชีวิตของสมาชิกแต่ละคนและครอบครัวโดยรวม และมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น

2.6 การแต่งงานใหม่ภายหลังการหย่าร้าง

ความสัมพันธ์หลังการหย่าร้างมีได้หลายแบบ ตั้งแต่การแต่งงานใหม่ (Remarriage) อยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงานใหม่(Cohabitation) หรือมีความสัมพันธ์กันโดยไม่ได้อยู่ด้วยกัน จากการศึกษาพบว่า การปรับตัวของแม่จะไม่แตกต่างกันไม่ว่าความสัมพันธ์ใหม่จะเป็นแบบใด แต่การปรับตัวของเด็กจะมีปัญหาถ้าแม่อยู่กับชายคนใหม่โดยไม่แต่งงานเนื่องจากเด็กจะรู้สึกไม่มั่นคง ในความสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งยังมีปัญหาทางด้านศีลธรรมจรรยา ซึ่งสร้างความอึดอัดใจให้กับเด็กในการที่จะต้องคอยตอบคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ใหม่ของแม่ (อุมาพร ตรังคสมบัติ.2542:206;อ้างอิงจาก Lsaacs and Leos. 1988)

การแต่งงานใหม่เป็นการรวมตัวของครอบครัวย่อยสองครอบครัว กระบวนการรวมตัวเป็นครอบครัวใหม่ (Unification of Stepfamilies) อาจใช้เวลานาน 2-4 ปี โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้ (อุมาพร ตรังคสมบัติ .2542:206-207 อ้างอิงจาก Ahrons and Rodgers 1987)

ขั้นที่1. การยอมรับ (Acceptance) ครอบครัวย่อยที่มารวมตัวกันนั้น ต่างฝ่ายต่างมีความหลังและความผูกพันในอดีตที่แน่นแฟ้นมาก่อน ทำให้เป็นการยากที่จะยอมรับสมาชิกใหม่เข้ามาในครอบครัวโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งมีส่วนร่วมในความเป็นไปของครอบครัวเดิมมาเป็นระยะเวลานาน ความจงรักภักดีที่มีต่อครอบครัวเดิมและพ่อแม่ที่จากไปจะแน่นแฟ้นกว่าในเด็กเล็กดังนั้น ลูกที่เป็นวัยรุ่นจะยอมรับครอบครัวใหม่ได้ยากกว่าลูกที่อยู่ในวัยเด็กเล็กและวัยเรียน

ปัญหาในการรวมตัวเป็นครอบครัวใหม่อาจเกิดขึ้น ถ้าทั้งสองฝ่ายต่างมีลูกมาก่อนเด็กแต่ละคนอาจมีอุปนิสัยต่างกันมาก บางคนเคยเป็น “คนพิเศษ” ของแม่ แต่ในครอบครัวใหม่เด็กต้องสูญเสียฐานนี้เพราะมีเด็กคนอื่นเข้ามาอยู่ในบ้านด้วย การรวมตัวจะสำเร็จได้ เมื่อแต่ละคนยอมรับว่าผู้มาใหม่ก็มีฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัวเช่นเดียวกับตน ยอมรับว่าคนอื่นก็มีอดีตและความผูกพันที่แตกต่างกันออกไป รวมทั้งยอมรับบทบาทใหม่ที่แต่ละคนมีเมื่อการยอมรับเกิดขึ้นความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะเริ่มตามมาและมีการสร้างเอกลักษณ์ร่วมกันขึ้นมาใหม่ที่จะรวมสองครอบครัวเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน

การยอมรับอาจจะชะงักได้ถ้าผู้มาใหม่พยายาม “เข้ามา” ในครอบครัวเร็วเกินไปในขณะที่ความเศร้าและความขมขื่นเกี่ยวกับการหย่าร้าง รวมทั้งความจงรักภักดีต่อครอบครัวเดิมยังมีอย่างรุนแรง เด็กจะรู้สึกถูกกดดันให้ต้อนรับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง โดยที่ตนเองยังไม่พร้อมวัยรุ่นอาจมีปฏิกิริยาตอบโต้ที่รุนแรง เช่น อิจฉาโกรธ และโทษว่าผู้มาใหม่เป็นต้นเหตุของการหย่าร้าง บางครั้งวัยรุ่นอาจออกไปจากครอบครัวเร็วกว่าที่ควรเพราะปัญหานี้ก็ได้ เด็กที่ออกจากบ้านไปในระยะนี้จะจากไปด้วยความรู้สึกที่ไม่มั่นคง เต็มไปด้วยความรู้สึกโกรธ และความรู้สึกสูญเสีย

ขั้นที่ 2 การสร้างอำนาจปกครอง (Authority)

ขั้นที่สองของกระบวนการรวมครอบครัวใหม่ คือ การที่คู่สมรสใหม่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองครอบครัว ในการนี้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของอำนาจ และการปกครองที่เคยเป็นมาหลังการหย่าร้างจากการที่มีพ่อหรือแม่ปกครองเพียงคนเดียวมาเป็นสองคน วัยรุ่นซึ่งเคยมีอำนาจหรือมีสิทธิมีเสียงอย่างมากในครอบครัวเดิมอาจเกิดปฏิกิริยาต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนี้ และพยายามทดสอบความสามารถของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงก็ได้

วัยรุ่นมักทดสอบผู้ใหญ่ด้วยความโกรธ หรือ พฤติกรรมใด ๆก็ตามที่จะผลักดันผู้ใหญ่ให้ถอยห่างไปจากตน พ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงหลายคนถูกวัยรุ่นทดสอบโดยวิธีนี้ บางคนทนไม่ได้และยอมล้มเลิกชีวิตแต่งงาน

ระยะนี้สำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจกัน แม้ว่าจะมีปัญหามากมายในระยะนี้แต่ก็เชื่อว่าเกิดผลเสียเสมอไป บางครั้งความยุ่งยากในระยะนี้อาจนำมาซึ่งความรู้สึกเข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น ถ้าแต่ฝ่ายสามารถตกลงและประนีประนอมกันได้

ขั้นที่ 3 การสร้างความรักและความผูกพัน (Love Attachment) เมื่อการทดสอบในขั้นที่สองผ่านไป แล้วพ่อแม่จะรู้สึกเครียดน้อยลง ส่วนเด็กก็จะค่อยสงบลง และเริ่มยอมรับในสิทธิ์อำนาจของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง เริ่มสร้างความคุ้นเคยความรักใคร่ความผูกพันขึ้นมา พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงจะกลายเป็นที่พึ่งของเด็กยามมีปัญหา ความสัมพันธ์ที่มั่นคงนี้จะทำให้เด็กพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตมากขึ้น แทนที่จะต้องผูกพันอยู่กับพ่อหรือแม่จริงอยู่ตลอดเวลาเหมือนในอดีต

การที่ลูกจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงได้นั้น พ่อหรือแม่จริงจะต้องมีความรู้สึกมั่นคงเพียงพอ ไม่รู้สึกอิจฉา หรือสูญเสียความมั่นใจ เพราะความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกผิด รู้สึกว่าตนเองทรยศต่อพ่อหรือแม่จริง และทำให้การสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงนี้หยุดชะงักไป

ถ้าครอบครัวใหม่ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันได้ อาจเกิดปัญหาที่รุนแรงขึ้น เช่น การใช้ความรุนแรง หรือการล่วงเกินทางเพศระหว่างสมาชิก (Incest) โดยเฉพาะพ่อเลี้ยงและลูกสาว แต่ถ้าครอบครัวใหม่นี้รวมกันได้ดี สมาชิกก็จะพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะวัยรุ่นจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้พ่อแม่เองก็จะมีเวลาเป็นของตัวเองมากขึ้น เพราะลูกสามารถสร้างความสัมพันธ์และใช้เวลาร่วมกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงได้ แทนที่จะต้องมาผูกพันกับตนตลอดเวลา

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้าง

งานวิจัยในต่างประเทศ

พิกการ์ (Pickard.1989:2647-B) ได้ศึกษาถึงความกลัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างและครอบครัวที่สมรสใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุระหว่าง 6 – 11 ปี จำนวน 121 คน ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างซึ่งอยู่ในความดูแลของแม่เพียงคนเดียว มีความกลัวมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่สมรสใหม่และเด็กที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์

มัลฮอลล์แลนด์ (Mulholland.1990:439-B) ได้ศึกษาสภาพจิตใจของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โดยศึกษากับกลุ่มเด็กวัยรุ่นจากโรงเรียนขนาดกลางจำนวน 96 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การหย่าร้างของพ่อแม่เป็นวิกฤติการณ์เลวร้าย ที่กระทบกระเทือนจิตใจและจะส่งผลกระทบยาวต่อชีวิตของเด็กด้วย

แพนสกี (Pansky.1990 :3143-B) ได้ศึกษาบทบาททางเพศและการปรับตัวของเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โดยทำการศึกษากับเด็กเกรด 2 และเกรด 3 จำนวน 139 คน โดยเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง 56 คน และมาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ 83 คน ผลการวิจัยพบว่า การหย่าร้างก่อให้เกิดความแค้นแก่เด็ก ๆ เป็นอย่างมากซึ่งเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างจะมีลักษณะดังนี้ คือ มีความวิตกกังวล ความกดดัน ความกลัว ความก้าวร้าว และมีปัญหาทางการเรียนมากกว่าครอบครัวที่สมบูรณ์

เฮทเธอร์ริงตัน (พยอม ธวัชร.2540 ; อ้างอิงจาก Hetherington. 1984 :389) ได้ศึกษาเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง มีการแสดงอารมณ์ของความทุกข์และความผิดปกติของพฤติกรรม พบว่า วัยรุ่นต้องรับมือกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นไปตามปกติของพัฒนาการ และความบาดหมางของบิดามารดาในเวลาเดียวกันทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนในการปรับตัวทางจิตวิทยา

งานวิจัยในประเทศ

ชีรวพันธ์ นิจนตร (2526 :197) ได้ศึกษาสภาพเชิงจิต - สังคม ในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียน วัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวแตกแยกมีมโนภาพแห่งตนต่ำกว่า ชีวเศร้ามมากกว่า วิตกกังวลมากกว่า และมีสุขภาพจิตส่วนรวมเสื่อมมากกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวปกติ

ลินดา วงษ์ทน (2533:253) ได้ศึกษาผลกระทบของครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย ช่วงปี พ.ศ.2525-2531 ผู้เขียนได้เสนอผลกระทบของครอบครัวโดยมุ่งไปที่เด็กจะได้รับผลกระทบ 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านบุคลิกภาพและสุขภาพจิต ด้านพฤติกรรม และด้านสังคม โดยศึกษาถึงตัวละครแต่ละตัวและชี้ผลกระทบแต่ละด้านที่ตัวละคร

ศุภลักษณ์ พุทธิพงษ์ศิริ (2534:167) ได้ศึกษาถึงสุขภาพจิตและพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวบิดามารดาหย่าร้างกันมีพฤติกรรมชอบแกล้งเพื่อนมากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้หย่าร้างกัน

โสภา ชนะภย์ (2537:89) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางและรายบุคคลที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้างในโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยายคม โดยมีกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวหย่าร้างดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า สภาพครอบครัวหย่าร้างไม่一定会เกิดจากสาเหตุใดก็ตามย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อบุตรแน่นอน โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านจิตใจ เช่น ขาดความรักความอบอุ่น มีความหวาดกลัว และวิตกกังวล เป็นต้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่บิดามารดาของตนต้องแต่งงานใหม่ เด็กจะมีความรู้สึกกังวลและกลัวคนแปลกหน้าที่เข้ามาแทนที่บุคคลในครอบครัวทำให้สัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวไม่ดีและทำให้เกิดกลายเป็นปัญหาที่สำคัญตามมา คือ การปรับตัวในครอบครัว เพราะถ้าเด็กมีการปรับตัวในครอบครัวผสมได้ดีก็จะสามารถอยู่ในครอบครัวผสมได้อย่างมีความสุข แต่หากปรับตัวในครอบครัวผสมไม่ได้ก็จะทำให้ครอบครัวมีปัญหา โดยเฉพาะสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวของเด็ก แต่ปัญหาเหล่านี้จะหมดไปหากบิดามารดาเดิมของเด็กให้ความรักความเข้าใจกับเด็กเหมือนเดิม รวมทั้งให้โอกาสและสร้างการยอมรับกับบุคคลที่เข้ามาใหม่ในครอบครัวผสมจะทำให้ครอบครัวผสมพบกับความสุขและปราศจากปัญหา

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเนื่องจากการหย่าร้าง

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องเพศและการปรับตัว

งานวิจัยในต่างประเทศ

แคปลิน (Kaplan1959:293) ได้กล่าวว่า เด็กหญิงมีปัญหาความคับข้องใจ และการปรับตัวมากกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงได้รับการปกป้องมาก มีอิสระน้อยกว่า ต้องการทำตามความต้องการของพ่อแม่ อย่างใกล้ชิด และนอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งอยู่ภายในมาก ซ้ำร้าย จะเก็บความวิตกกังวล และความก้าวร้าวไว้ จึงทำให้เกิดความคับข้องใจได้ ส่วนเด็กชายนั้นมีโอกาสในการที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ หรือการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่า และแสดงความก้าวร้าวออกมาได้มาก ได้รับคำสอนคำแนะนำ และการรู้จักผู้ใหญ่ น้อยกว่า ดังจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลของคนไข้ที่รักษาอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวช มีผู้หญิงเข้ารับการรักษา มากกว่า

มากกว่า ผู้ชายทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ของผู้หญิงที่ถูกเก็บกดไว้จะเพิ่มความกังวลขึ้น จนแสดงออกมาในด้านการปรับตัวไม่ได้

นัดด์ (ชุตินา แสนละมุล.2541;อ้างอิงจาก Nutt. 1972 :650-A) ได้ศึกษาปัญหาวัยรุ่น โดยการศึกษาวเคราะห์จากบันทึกของครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 7 – ปีที่ 12 จำนวน 607 คน ครู 33 คน จากโรงเรียนมัธยมเวสต์เซนทรัล (Weld Central Junior – Senior School) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับงานของโรงเรียน ปัญหาความสัมพันธ์ทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ปัญหาความสัมพันธ์ทางจิตวิทยาสังคม ปัญหาด้านสันตนาการ และผลการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าเพศและระดับชั้นมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปัญหาของนักเรียนมากกว่าชั้นเรียน

งานวิจัยในประเทศ

ปราชญ์ปรี กัณหะเนตร (2515 : 186 – 187) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัวของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัดที่เป็นชายปรับตัวได้ดีกว่าหญิง

พวงสร้อย วรกุล (2522:81) ได้เปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวกับเพื่อน และด้านการปรับตัวกับสภาพภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในด้านการปรับตัวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน และในด้านการปรับตัวกับครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิ่มนวล อันทะชัย (2532 : 61) ได้ศึกษาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาหญิง โรงเรียนมัธยมศึกษาชาย และ โรงเรียนมัธยมแบบสหศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพ กับเพื่อนต่างเพศแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นมัธยมศึกษาและการปรับตัว

งานวิจัยในประเทศ

กุลวรรณ วิทยาวงศุจิ (2526:58) ได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการปรับตัวสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นปีที่ 5

สมศรี บุญอรุณรักษา (2539 : 69) ได้ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเครือคาทอลิกพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน

จิตติยา ไชยศรีพรหม (2527:84) ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6) ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การปรับตัวเองของนักเรียนมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6) แต่ละระดับชั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยเรียงคะแนนจากค่าน้อยไปหามาก ตามระดับชั้นดังต่อไปนี้ ม.2 ม.1 ม.6 ม.4 ม.3 และ ม.5 โดยพบว่าเด็กนักเรียนทุกชั้นสูงกว่าเด็ก ม.2 และเด็ก ม.5 สูงกว่าเด็กทุกชั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และด้านการปรับตัวทางสังคม พบว่า คะแนนที่เรียงค่าจากน้อยไปมากตามลำดับมีดังต่อไปนี้ ม.2 ม.6 ม.4 ม.3 ม.1 และ ม.5 โดยพบว่าคะแนนของเด็กนักเรียนทุกชั้น

สูงกว่า ม.2 และคะแนนของ ม.6 ต่ำกว่า ม.1 และ ม.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเด็ก ม.2 มีคะแนนการปรับตัวทางสังคมต่ำสุด เช่นเดียวกับการปรับตัวเอง

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการปรับตัว

งานวิจัยในต่างประเทศ

โอโนดา (พวงสร้อย วรกุล.2522:19; อ้างอิงจาก Onoda.1975 : 726-A) ศึกษาพบว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ควบคุมตัวเองได้ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูส่วนคนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นคนซึ่งเกียจมีความสัมพันธ์กับคนอื่นไม่ดีมีความสับสนวุ่นวายใจ

กิล (จุมนินต์ สลัดทุกข์.2543 :27; อ้างอิงจาก Gill.1962:144-149) ได้รายงานไว้ว่า เด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้านการปรับตัวได้ดีกว่าพวกที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

มณูญ แป้นเจริญ (2522:63) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาส่วนตัวปัญหาสังคมและปัญหาการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนผู้ใหญ่ระดับ 5 จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ประสบปัญหาสังคม มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และปานกลาง

นิภา พงศ์วิรัตน์ (2520 : 46) ได้ศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง พบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีปัญหาทางสังคมน้อยกว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจำนวนพี่น้องและการปรับตัว

งานวิจัยในต่างประเทศ

แอตเลอร์ (อรพินทร์ ชูชมและอรรดา สุขารมณ.ม.ป.ป:14;อ้างอิงจากAdler.1974) พบว่า ลูกคนแรกจะได้รับความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างมากจนกว่าลูกคนที่ 2 จะตามมา ทันทีที่มีน้องลูกคนแรกจะถูกปล่อยปละละเลย ทำให้เกิดความรู้สึกว่าน้องเป็นคนที่แย่งความรักของพ่อแม่ แต่ถ้าพ่อแม่เตรียมตัวเตรียมใจ ลูกคนแรกสำหรับการมีน้อง โดยยังคงแบ่งความรักความเอาใจใส่เช่นเดิมแล้ว ลูกคนแรกก็จะเติบโตขึ้นเป็นคนที่มีลักษณะรับผิดชอบ และปรับตัวได้ดีกว่าลูกคนอื่น

มารูยามา (วรารัตน์ ประสิทธิ์ชัยกิจ.2537:93;อ้างอิงจาก Maruyama.1976:123-125) ศึกษาความสัมพันธ์ของลำดับการเกิดและความเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อน โดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 1,750 คนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิธีการที่ศึกษาโดยใช้สังคมมิติในสถานการณ์ การเลือกเพื่อนที่จะนั่งด้วยและการให้คะแนนของครู พบว่า ลูกคนกลางและคนสุดท้ายได้รับเลือกเป็นเพื่อนเล่น และเพื่อนที่จะนั่งด้วยมากกว่าลูกคนโต และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่าลูกคนกลางและคนสุดท้ายต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีกว่าลูกคนโต

เอกสารที่เกี่ยวข้องลำดับการเกิดและการปรับตัว

นิภาพรรณ โสมนะพันธ์ (2525:18;อ้างอิงจาก Adle n.d.:257 –258) ฐานะของเด็กในหมู่พี่น้องอันเนื่องมาจากลำดับการเกิดก่อนหลัง มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของเด็กไม่น้อยเช่นกัน เด็กที่เป็นพี่น้อง

ท้องเดียวกันอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เกือบจะเหมือนกัน เช่น มีพ่อแม่เดียวกัน สภาพแวดล้อมในครอบครัว คล้ายคลึงกัน แต่พี่น้องแต่ละคนในครอบครัวจะได้ประสบการณ์แตกต่างกันจากสิ่งแวดล้อมนั้น ฐานะตำแหน่ง ในหมู่พี่น้อง เช่น การเป็นบุตรคนโต คนรอง หรือ คนสุดท้ายของครอบครัว ตลอดจนอายุของเด็กเป็นเหตุ สำคัญในการปรับตัวและการพัฒนาบุคลิกภาพ

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจวบปัจฉิก (2524:22) นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่า วิธีการที่เด็กถูกอบรมเลี้ยงดู ตั้งแต่วัยทารกจนเติบโตเป็นปัจจัยร่วมกับลักษณะทางสรีระของเด็ก ในอันที่จะบั่น ให้อ่อนให้มีลักษณะนิสัยและ บุคลิกภาพไปได้ต่างกัน แม้พี่น้องท้องเดียวกันก็อาจได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน เช่น บุตรคนแรกพ่อแม่ย่อมจะมีความระมัดระวังและวิตกกังวลในการเลี้ยงดูมากกว่าบุตรคนหลังๆ ส่วนบุตร คนสุดท้ายย่อมได้รับการตามใจ เพราะพ่อแม่และพี่มักเห็นว่าบุตรคนสุดท้ายต้องเป็นเด็กอยู่เสมอแม้จะเติบโตแล้วก็ตาม จึงอาจพูดได้ว่า สภาพแวดล้อมภายในครอบครัวของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน แม้จะเกิดจากพ่อแม่ เดียวกันและอยู่ในครอบครัวเดียวกันก็ตามที่สังเกตได้ง่ายกว่าสิ่งอื่น คือ จำนวนเด็กในครอบครัวจึงเพิ่มขึ้น เรื่อย ๆ บุตรคนโตนั้นเมื่อเกิดใหม่ ๆ ย่อมจะเป็นเด็กเพียงคนเดียวภายในครอบครัวของตน ส่วนบุตรคนที่สอง นั้นจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตั้งแต่ต้น สภาพแวดล้อมของบุตรคนแรกและบุตรคนที่สองจึง แตกต่างกันมาก การเป็นเด็กเพียงคนเดียวหรือเป็นเด็กหนึ่งในหลายคน การมีเด็กที่เล็กกว่าตนโตกว่าตนหรือ ทั้ง 2 อย่าง เป็นสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ต่างกัน และส่งผลต่อการพัฒนาทางจิตใจของเด็กให้แตก ต่างกันไปได้มาก

งานวิจัยในประเทศ

ศศิวิมล โสภณพันธ์ (2523:6) ได้ศึกษาลำดับการเกิดกับการปรับตัว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยลูก คนโต 40 คน คนกลาง 40 คน คนเล็ก 40 คน จากครอบครัวซึ่งมีจำนวนพี่น้อง 3 และ 5 คน และเป็นนักเรียน ที่มีอายุระหว่าง 14 – 19 ปี จากโรงเรียน 6 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้แบบสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการ ปรับตัวของมนุษย์ ในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าลูกคนโต คนกลาง และคนเล็กมีปัญหาการปรับตัว ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

วรารัตน์ ประสิทธิ์ชัยกิจ (2537:90) ได้ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนกีฬา จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดกรมพลศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง 111 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบ สำรวจปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวของมนุษย์ ฉบับใช้กับระดับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีลำดับ การเกิดเป็นลูกคนแรกและคนกลาง มีการปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับการปรับตัว

สภาพครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีผลต่อการปรับตัว และนำไปสู่ปัญหาความประพฤติ ที่ขัดต่อสังคมและปัญหาทางด้านอารมณ์ ดังที่ ริงเนสส์ (ชาติชาย หมั่นสมักร. 2542 :43; อ้างอิงจาก Ringness. 1968 : 270) ได้ใช้แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ พบว่า พวกชนชั้นกลางจะเป็นพวกที่มีความมั่นคง ทางด้านอารมณ์เป็นตัวของตัวเอง ขณะที่พวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีแนวโน้มขาดความอบอุ่น หงุดหงิด

ง่าย และมีอาการทางประสาท เช่น กัดเล็บ พวกนี้มีความยากลำบากในการควบคุมอารมณ์ มีความวิตกกังวล ปรับตัวเข้าสังคมไม่ค่อยได้มากกว่าพวกชนชั้นกลางและชนชั้นสูง

สปริงเกอร์ (อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ.2532 :12;อ้างอิงจาก Spriger n.d.) พบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์และการปรับตัวของเด็ก มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฐานะทางเศรษฐกิจ โดยเด็กที่มาจากทางบ้านที่ฐานะยากจน มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะเป็นคนที่ปรับตัวไม่ดี และมีอารมณ์ไม่มั่นคงมีปริมาณมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจจะระดับสูงและปานกลาง

งานวิจัยในประเทศ

อัมพร โอตระกูล (ชาติชาย หมั่นสมัค.2542:43;อ้างอิงจากอัมพร โอตระกูล.2521 : 144 -155) ได้ศึกษาปัญหาการปรับตัวที่มีผลต่อสุขภาพจิต พบว่า ผู้ที่มีปัญหาการปรับตัวมักมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำเสียส่วนใหญ่

3.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุและการปรับตัว

ประมวล ดิฉินสัน (ศุภลักษณ์ พงษ์พิงศ์สิทธิ์. 2534 : 103 ; อ้างอิงจาก ประมวล ดิฉินสัน.2524:282-283) เชื่อว่า ทารกมีความต้องการความผาสุกทางกายและความอบอุ่นทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความอบอุ่นทางจิต ซึ่งได้มาจากความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างมารดากับเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยปราศจากความวิตกกังวล ซึ่งความวิตกกังวลของทารกนี้เกิดจากความต้องการพึ่งพาของทารก ไม่ได้รับความช่วยเหลือ ทารกมีความเชื่อมั่นว่าบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้เขาอยู่รอด และมีชีวิตที่ดีขึ้น โดยทั่วไปทารกมีลักษณะพิเศษคือ มีความไวในการรับรู้ อารมณ์ และท่าทีทั่วๆ ไปที่บุคคลมีต่อเขา บุคคลที่ดูแลเด็กเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นมารดาของเด็กเอง ถ้ามีอารมณ์เสียอันเนื่องมาจากเรื่องใดก็ตามจะมีการสื่อสารความรู้สึกนั้นจากมารดาไปสู่บุตรได้ ในบางครั้งการรับรู้ของทารกเป็นเรื่องของความผิดที่รุนแรงและประสบการณ์ของความทุกข์อย่างลึกซึ้ง เรียกว่า ความวิตกกังวลซึ่งเด็กจะซึมซาบได้เกือบหมด ผลที่ตามมาทารกจะเรียนรู้ถึงการสะกดกลั้น เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความวิตกกังวล ถ้านักเรียนมาจากครอบครัวหย่าร้างที่บิดามารดาหย่าร้างกันขณะที่เด็กอายุเพียง 1-4 ปี ย่อมได้รับผลกระทบจากการหย่าร้างของบิดามารดา ทั้งในด้านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งถ่ายทอดจากผู้ปกครองสู่เด็กอันอาจมีผลต่อสุขภาพจิตตลอดจนพฤติกรรมของเด็กได้

งานวิจัยในต่างประเทศ

ลองเฟลโลว์ (Longfellow.1979 : 287 -306) ได้รายงานการวิจัยว่า การที่ผลกระทบของการหย่าร้าง ที่มีต่อเด็กนี้จะสะสมเพิ่มพูนเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างของอายุของเด็ก เด็กที่อยู่ในวัยเด็กตอนต้น จะได้รับผลกระทบของความเป็นปรปักษ์กันของบิดามารดาได้มากกว่า และมีความตึงเครียดได้มากกว่าเด็กที่อยู่ในวัยเด็กตอนปลาย สำหรับเด็กที่อยู่ในวัยเด็กก่อนเข้าเรียน พบว่า ไม่มีความรู้ที่จะสามารถรับมือกับการหย่าร้าง

3.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัวกับการปรับตัว

อำพร เจนประภาพงษ์ (ศุภลักษณ์ พงษ์พิงศ์สิทธิ์ 2534 : 31 ; อ้างอิงจากอำพร เจนประภาพงษ์ 2526 :67) ก่อนที่บิดามารดาหย่าร้างกัน ในระยะที่ทั้งสองทะเลาะวิวาทมีปัญหาคัดแย้งกัน บิดา มารดามักจะ

ทอดทิ้งบุตรโดยปริยาย บางรายให้ความมอบคุณธรรมแก่เด็ก โดยพยายามทำให้บุตรเข้าข้างตน บิดามารดาอาจถ่ายทอดความไม่สบายใจ ความเกลียดชังอีกฝ่ายหนึ่งเข้าไปในจิตใจเด็ก โดยไม่นึกถึงหรือไม่สนใจความรู้สึกนึกคิดของเด็ก สิ่งเหล่านี้เป็นบรรยากาศที่ทำให้เกิดความทุกข์และกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาไป ในระยะหลังจากการหย่าร้างอย่างเป็นทางการของบิดามารดา ซึ่งทำให้ดูคล้ายกับว่าเป็นผลของการหย่าร้าง ทั้งนี้เพราะเด็กจะต้องปรับความคิดและความรู้สึกต่อการที่บิดามารดาแยกทางกัน ในระหว่างที่มีการตกลงกันว่าจะแยกทางกัน ซึ่งอาจใช้เวลานานนับปี ในระยะนี้อาจจะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงการข่มขู่กัน โกรธ ทะเลาะ เบาะแว้ง หรือ เก็บความรู้สึกต่าง ๆ ไว้ สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ และความรู้สึกของบิดา มารดา เด็ก ๆ จะรับรู้ได้ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะถ่ายทอดไปสู่เด็ก

งานวิจัยในต่างประเทศ

ครอสบี (Crosbie.1984:459) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกับเด็กมีการกระทบกระทั่งกันมากกว่าในความสัมพันธ์อื่น

แฟส และ เซน (Fast and Cain.1996:485) ได้ศึกษาเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาที่แท้จริงพวกเขาจะได้รับการเตือนอยู่เสมอว่า พ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงไม่ใช่บิดามารดาของเขา ดังนั้นในการตั้งครอบครัวใหม่มีความเสี่ยงสูงต่อเด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง มากกว่าเด็กผู้ซึ่งสูญเสียบิดาหรือมารดาอันเนื่องมาจากการตาย

งานวิจัยในประเทศ

ศุภลักษณ์ พุทธิพงษ์ศิริ (2534:110) ได้ศึกษาพบว่า เมื่อบิดามารดาหย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่ นักเรียนส่วนใหญ่จะอยู่กับบุคคลอื่นก่อนที่จะอยู่กับบิดามารดาและครอบครัวใหม่ของบิดามารดา ซึ่งถ้านักเรียนอยู่กับครอบครัวของบิดา นักเรียนจะได้พบกับมารดาบ้างเป็นบางครั้งบางคราว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ครอบครัวจะหย่าร้างจนฝ่ายบิดามีครอบครัวใหม่ แต่ด้วยความเป็นแม่ย่อมมีความรักความห่วงใยลูกจึงมาเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของลูก สำหรับนักเรียนที่อยู่กับมารดาพบว่า ส่วนใหญ่อยู่กับบุคคลอื่นมาก่อนที่จะมาอยู่กับมารดาและครอบครัวของมารดา ซึ่งนักเรียนมีความคิดว่าจะให้อยู่กับใครนั้นอย่างไรก็ได้ แสดงให้เห็นถึงความเต็มใจที่มีอยู่บ้างของเด็กเพราะเด็กไม่มีทางเลือกอื่น แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนคิดว่าตนเป็นที่รักของผู้ปกครองทั้งมารดาและพ่อเลี้ยง สำหรับการพบกันกับบิดาได้พบกันน้อยมากจนถึงไม่ได้พบกันเลย

นอกจากนี้ ได้มีการกล่าวถึงการตั้งครอบครัวใหม่ของผู้ที่มาจากครอบครัวหย่าร้างว่า มีปัญหาที่น่าสนใจ 3 ประการ คือ (ศุภลักษณ์ พุทธิพงษ์ศิริ.2534:136-137)

1. ประสบการณ์ของแม่เลี้ยงมีความยุ่งยากมากกว่าพ่อเลี้ยงในเรื่องความสัมพันธ์กับลูกเลี้ยง
2. มีความขัดแย้งกันอย่างมาก ระหว่างลูกเลี้ยงกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง โดยเฉพาะพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงที่มีเพศตรงข้ามกับเด็ก

นั่นคือ เด็กหญิงจะได้รับผลกระทบอย่างมากจากการแต่งงานใหม่ของมารดา และเด็กชายได้รับผลกระทบจากการแต่งงานใหม่ของบิดา

3. ในการอยู่ร่วมกันของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง พ่อจะเชื่อได้ว่าความพึงพอใจของสมาชิกในครอบครัวจะมีสูงมาก ถ้าลูกเลี้ยงยังอยู่ในช่วงวัยทารก แต่จะมีต่ำมากถ้าลูกเลี้ยงอยู่ในช่วงวัยรุ่นไปแล้ว

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ดูเหมือนว่าจะมีความกลมกลืนกันน้อย และมีความตึงเครียดมากกว่าครอบครัวปกติทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการ

กระทำหน้าที่ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงบางทีก็เกินไปในทางบวก โดยความเป็นจริงแล้วในเด็กหลายคน พบว่า พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกลายเป็นคนทำหน้าที่แทนบิดาหรือมารดาที่แท้จริงซึ่งไม่ได้อยู่ด้วยกันกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กที่มีความสัมพันธ์กับบิดาหรือมารดาที่แท้จริงน้อย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย

4.1 ความหมายของวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย

การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อความรู้ที่เชื่อถือได้ในรูปคำบรรยายเกี่ยวกับสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ตลอดจนความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ในสภาพปัจจุบัน โดยอาศัยวิธีธรรมชาติ หรือ การสังเกตเชิงสหสัมพันธ์ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์.2524:3)

การวิจัยเชิงบรรยาย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2529:47-49) อาจเรียกได้ว่า การวิจัยเชิงพรรณนาเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อที่จะได้ทราบสาเหตุหรือปรากฏการณ์นั้นๆ มีรูปแบบของความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นอย่างไร การวิจัยประเภทนี้มีตั้งแต่การสำรวจว่ามีตัวแปรอะไรบ้างสัมพันธ์กันอย่างไรไปจนถึงการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของตัวแปร

4.2 ความมุ่งหมายของวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย

การวิจัยเชิงบรรยายมีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ ในปัจจุบันว่ามีข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร
2. เพื่อนำข้อมูลในปัจจุบันไปตีความหมาย อธิบาย ประเมินผล และเปรียบเทียบปรากฏการณ์ต่างๆ
3. เพื่อที่จะทราบความสัมพันธ์ และแนวโน้มของเหตุการณ์ในปัจจุบัน
4. เพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานของสิ่งที่ได้ศึกษาเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบ และเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้ความจริงต่อไป
5. เพื่อทราบหลัก เหตุผล และการปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาในปัจจุบันเพื่อหาทางปรับปรุง

4.3 ข้อมูลของการวิจัยเชิงบรรยาย

ข้อมูลของการวิจัยเชิงบรรยาย แบ่งเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ

1. ข้อมูลที่เป็นปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลข หรือ ข้อมูลที่นับจำนวนได้ เช่น คะแนน น้ำหนัก ส่วนสูง จำนวนคน เป็นต้น
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขได้โดยตรง เป็นข้อมูลบรรยายด้วยคำพูด ต้องอาศัยตรรกวิทยาเข้าช่วย เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสัมภาษณ์ เป็นต้น

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายและวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

ความหมายของการสัมภาษณ์

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538:104) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนการสอบถามปากเปล่า ต้องอาศัยการโต้ตอบทางวาจาเป็นหลักใช้ได้สำหรับการเก็บข้อมูลทางด้านจิตอาารมณ์ และบางโอกาสก็อาจใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความคิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านพุทธิปัญญาได้ด้วย

ชิตชนก เชิงเชาว์ (2539:150) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูลโดยการพบปะพูดคุยกัน ในลักษณะตัวต่อตัว (Face to Face) ระหว่างผู้ถามหรือผู้สัมภาษณ์ (Interviewer) กับผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ให้สัมภาษณ์ (Interviewee)

ความหมายของการสัมภาษณ์เชิงลึก

คาน และ แคนเนล (หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์.2542:73;อ้างอิงจาก Kahn and Cannell.1957:149) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นข้อมูลที่ได้จากวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ค่อนข้างกว้าง โดยนักวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกอาจจะเป็นวิธีการที่แปลกกว่าวิธีอื่น ๆ ในการศึกษาเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างก่อน และต่อมาให้ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการตอบสนองต่อคำถาม

ประเภทของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าจะยึดอะไรเป็นเกณฑ์ในการแบ่งดังต่อไปนี้

1. แบ่งตามโครงสร้าง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 :104)

1.1 การสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดตัวคำถามและคำตอบไว้เรียบร้อยแล้วคำตอบมักเป็นแบบให้ผู้เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งในคำตอบแบบขีดตอบรายชื่อ (Check List) หรือเป็นแบบให้ผู้ตอบจัดอันดับความสำคัญของคำตอบแบบที่เป็นมาตรจัดอันดับ (Rating Scale) การสัมภาษณ์แบบนี้ส่วนใหญ่ใช้ในการสำรวจ เช่น การสำรวจสำมะโนประชากร เป็นต้น

1.2 การสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดคำตอบไว้แน่นอนตายตัว คำถามที่ใช้และลำดับคำถามจึงเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้ ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการดัดแปลงคำถามได้เหมาะสม แต่ก็ให้เป็นไปตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้และผู้ตอบก็มีอิสระในการตอบ การใช้การสัมภาษณ์แบบนี้ ส่วนใหญ่เป็นการสัมภาษณ์ของนักจิตวิทยา นักสังคมศาสตร์ จิตแพทย์ เป็นต้น

แพทตอน (หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์.2542:74;อ้างอิงจาก Patton1990:280-290) กล่าวว่า การสัมภาษณ์ทั่วไปมี 3 ชนิด ได้แก่ การสัมภาษณ์ที่มีการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ทั่วไป และการสัมภาษณ์ที่เป็นมาตรฐานใช้คำถามปลายเปิด

2. แบ่งตามบทบาทระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์.2534 : 54)

2.1 การสัมภาษณ์โดยไม่จำกัดคำตอบ (Non-directive Interview) วิธีการสัมภาษณ์แบบนี้จะปล่อยให้ผู้สัมภาษณ์พูดไปเรื่อยๆตามความพอใจ ผู้สัมภาษณ์ทำหน้าที่ผู้ฟังที่ดีถามนำเพียงประโยคสอง

ประโยคเท่านั้น นอกนั้นก็จดบันทึกคำพูดและแนวคิดต่าง ๆ ไว้ ปล่อยให้พูดไปเรื่อยจนกว่าจะครอบคลุมครบถ้วนตามที่ต้องการ หรือผู้ให้สัมภาษณ์หมดข้อมูลที่จะให้แล้ว การสัมภาษณ์ในลักษณะนี้เมื่อนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์และประมวลกันแล้ว อาจจะทำให้สามารถอธิบายปัญหาในการวิจัยได้

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) วิธีการสัมภาษณ์แบบนี้เป็นการถามเจาะลึกเพื่อให้ได้คำตอบอย่างละเอียด อย่างครบถ้วนเท่าที่ผู้ให้สัมภาษณ์รู้ การถามนอกจากจะถามให้อธิบายแล้วจะต้องถามถึงเหตุผลด้วย เพื่อจะได้ใช้ตัดสินใจว่าข้อมูลที่ตอบนั้นถูกต้องชัดเจนและเชื่อถือได้เพียงใด เช่น ในการสัมภาษณ์การเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียน นอกจากจะถามว่าเลือกเข้าคณะหรือสาขาใด วิชาใดบ้างแล้วจะต้องถามถึงเหตุผลในการเลือกและต้องถามเหตุผล อย่างละเอียด เพื่อจะใช้ตัดสินใจว่า การเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียนนั้น เลือกตามความถนัดและตามความสามารถของตนหรือไม่อย่างไร เป็นต้น

2.3 การสัมภาษณ์แบบปฏิบัติการซ้ำ (Multiple Session or Repeated Interview) วิธีการสัมภาษณ์แบบนี้พิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ สัมภาษณ์ซ้ำในขณะเดียวกัน โดยสัมภาษณ์เรื่องอื่นไปก่อนสักพักแล้วหวนกลับมาถามเรื่องเดิมอีก เพื่อให้ได้คำตอบที่แน่นอน และการสัมภาษณ์โดยเว้นระยะให้ห่างกันแล้วกลับมาสัมภาษณ์ใหม่ ทั้งนี้เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการติดตามความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงของบุคคล ในลักษณะนี้มักใช้กับการวิจัยที่ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

3. แบ่งตามจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ (ชิตชนก เชิงเชาว์.2539 :152)

3.1 การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ครั้งละคนเดียวเท่านั้น เช่น การสัมภาษณ์บุคคลเข้าทำงาน วิธีนี้มีข้อดีซึ่งผู้สัมภาษณ์มีได้มากกว่าหนึ่งคน ในการช่วยกันตั้งคำถามตรวจสอบคุณลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ต้องการทราบได้หลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกันแต่ปัญหาของการสัมภาษณ์ประเภทนี้ทำให้ใช้เวลานานมากอาจทำให้ผู้สัมภาษณ์เกิดความรู้สึกเหนื่อยอ่อนหรือเบื่อหน่าย และการตั้งคำถามและความตั้งใจในการสังเกตจะเปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีจำนวนมาก ดังนั้น การสัมภาษณ์วิธีนี้จึงไม่เหมาะสมในกรณีซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีจำนวนมากในขณะที่เวลาในการสัมภาษณ์มีจำกัด

3.2 การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม (Grouped Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์หลายคน หรือมีการรวมกลุ่มเล็ก ๆ ปัญหาของวิธีการสัมภาษณ์แบบนี้ คือ บางครั้งผู้ให้สัมภาษณ์มักเกรงใจซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่กล้าพูดความจริงออกมาทั้งหมด ดังนั้นจึงไม่เหมาะที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลประเภทที่เป็นความลับส่วนตัว หรือข้อมูลซึ่งอาจทำให้เกิดความบาดหมางใจกันระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์ได้ ข้อดี คือ ช่วยให้ผู้สัมภาษณ์ประหยัดเวลาและการลงทุน ทำให้ทราบแบบแผนโครงสร้างของระบบสังคมจากการระดมความคิดที่เป็นประโยชน์ภายในกลุ่ม

หลักของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ที่ดี ควรมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2538:104)

1. การสัมภาษณ์ที่ดีต้องมีจุดมุ่งหมายแน่นอน ผู้สัมภาษณ์ต้องทราบแน่นอนว่าการสัมภาษณ์ครั้งนั้น ๆ ต้องการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง
2. ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า และเรียงลำดับคำถามไว้อย่างเป็นระบบระเบียบไม่ให้เกิดความสับสน
3. ควรมีการฝึกทดลองสัมภาษณ์ก่อนที่จะสัมภาษณ์จริง เพื่อให้เกิดความชำนาญ

4. ในการสัมภาษณ์ต้องมีการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ผู้ถูกสัมภาษณ์จะได้สบายใจและให้ข้อมูลตามเป็นความจริงมากที่สุด

5. ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้การสนทนาเป็นที่น่าสนใจ สามารถแปลและสรุปคำได้ถูกต้อง

6. ผู้สัมภาษณ์ควรใช้วาจาสุภาพ ชัดเจน เข้าใจง่าย

7. การสัมภาษณ์ที่ดีต้องการที่ย่วยหรือเร้าใจให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ อยากให้คำตอบ อยากแสดงความคิดเห็นโดยไม่มีการแนะนำคำตอบ

8. การสัมภาษณ์ที่ดีต้องมีการจดบันทึกผลการสัมภาษณ์ การจดบันทึกต้องกระทำอย่างรอบคอบ ระวังอย่าให้เกิดความคลาดเคลื่อนอาจใช้เครื่องมืออื่นช่วย เช่น เทป โดยต้องขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย

9. ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องมีมารยาทที่ดีในการสัมภาษณ์ อย่าให้ผู้ถูกสัมภาษณ์คิดว่าคำตอบไม่ได้รับความสนใจ

คุณลักษณะของสัมภาษณ์

คุณลักษณะของผู้สัมภาษณ์ที่จะให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและเชื่อถือได้นั้น ควรประกอบด้วย คุณลักษณะ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาปริสฺฐธิ.2534:56;อ้างอิงจาก Moser and Kaltion.1977: 285-286)

1. ความซื่อสัตย์ ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความซื่อสัตย์ มีความละเอียดที่จะบันทึกข้อความที่ไม่จริงหรือไม่ตรงกับที่สัมภาษณ์ รวมทั้งไม่บันทึกข้อความหรือผลสัมภาษณ์เสียเองโดยไม่ได้สัมภาษณ์

2. ความสนใจ ผู้สัมภาษณ์ควรมีความสนใจใคร่รู้ในเรื่องที่จะสัมภาษณ์ และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ไปสัมภาษณ์

3. ความสามารถในการบันทึก ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความสามารถ และฉับไวที่จะบันทึกผลการสัมภาษณ์ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

4. ความสามารถในการปรับตัว ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

5. บุคลิกภาพและอารมณ์ ลักษณะท่าทีและอารมณ์ของผู้สัมภาษณ์มีผลอย่างมากต่อการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องไม่แสดงท่าทีก้าวร้าว หรืออารมณ์ฉุนเฉียวต่อผู้ให้สัมภาษณ์

6. สถิติปัญญาและการศึกษา ผู้สัมภาษณ์ควรมีสติปัญญาเฉียบไวและมีการศึกษาสูงพอสมควรซึ่งจะทำให้เข้าใจคำสั่งและตั้งคำถามได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งจับใจความของการตอบได้อย่างถูกต้องด้วย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการให้การสนทนามากกว่า รูปแบบที่เป็นทางการ นักวิจัยเปิดการสัมภาษณ์ในหัวข้อทั่วไป เพื่อช่วยตรวจสอบความหมายของภาพที่เห็น กรอบแนวคิด และการตอบสนองของผู้ให้สัมภาษณ์ ในความเป็นจริงของการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นสิ่งที่สนใจของผู้ให้สัมภาษณ์จะคลี่คลายโดยผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ใช่จากมุมมองของผู้วิจัยและสิ่งที่สำคัญคือ การยอมรับทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสิ่งที่มีความค่าและมีประโยชน์รวมทั้งมีจรรยาบรรณด้วย (หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์. 2542 : 77 ; อ้างอิงจาก Catherine Marshall. 1994 :80)

ในการสัมภาษณ์เชิงลึก สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด และมีความยินดีที่จะได้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ นั่นคือ ผู้สัมภาษณ์จะต้องแสดงความเป็นมิตร ความจริงใจกับผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หลังจากนั้นจึงเริ่มทำการสัมภาษณ์ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (บุญธรรมกิจปริดาภิธูธิ.2534 : 58-60)

1. แนะนำตัวเองและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ เมื่อเข้าไปสัมภาษณ์ต้องแนะนำตัวเองว่าเป็นใคร มาจากไหน มาทำไม มีจุดมุ่งหมายและขอบเขตของการสัมภาษณ์อย่างไร ให้ความสำคัญกับ ผู้ให้สัมภาษณ์และให้ความมั่นใจว่า สิ่งที่ได้ให้สัมภาษณ์ไปจะถือเป็นความลับจะนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น จะไม่นำไปใช้อย่างอื่นหรือเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้อย่างเด็ดขาด

2. เรื่องการสัมภาษณ์ ด้วยการพูดคุยซักถามตามแนวคำถามที่กำหนดไว้และปฏิบัติดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ทีละคำถาม

2.2 ควรเริ่มจากคำถามง่าย ๆ

2.3 พยายามพูดมากกว่านั่งเฉย

2.4 ใช้ภาษาสุภาพ น่ารัก ไม่ข่มขู่ ด้วยน้ำเสียงและท่าทาง

2.5 ถามด้วยภาษาง่าย ๆ พูดคุยตามสบาย แต่ไม่ควรใช้คำถามนำ

2.6 ทบทวนคำถาม ถ้าจำเป็น

2.7 พยายามตะล่อมให้ตอบตรงประเด็น เน้นจุดสำคัญ

2.8 คำถามบางอย่างอาจได้คำตอบจากการสังเกตหรือคำถามอื่นก็ไม่จำเป็นต้องถามอีก

2.9 ถ้าการสัมภาษณ์ใช้เวลานาน ต้องหาทางผ่อนคลายความตึงเครียดหรือให้มีการเปลี่ยนบรรยากาศ อาจใช้คำถามเบา ๆ หรือคำถามนอกเรื่องมาพูดคุยกันก็ได้

2.10 ในขณะที่พูดคุยกันผู้สัมภาษณ์ต้องไม่แสดงอาการ หรือ ท่าทีเบื่อหน่ายต่อการสัมภาษณ์ หรือต่อตัวผู้ให้สัมภาษณ์

2.11 ฟังคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยความตั้งใจ เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง

2.12 ปล่อยให้เวลาผู้สัมภาษณ์ ในการตอบคำถามอย่างเพียงพอแต่ไม่ปล่อยให้การสัมภาษณ์หยุดชะงัก

2.13 ใช้กลวิธีและทักษะในการควบคุมไม่ให้การสัมภาษณ์ตอบออกนอกเรื่อง

2.14 หลีกเลี่ยงคำถามที่จะกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์

2.15 อย่าใช้การพูดที่แสดงว่าเป็นการสอนผู้ให้สัมภาษณ์

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการถามเจาะลึกเพื่อให้ได้คำตอบอย่างละเอียด การถามนอกจากจะถามให้อธิบายแล้วจะต้องถามถึงเหตุผลหรือสาเหตุด้วย โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาหรือวิธีการอื่น ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของผู้วิจัย

4. การบันทึกผล ควรปฏิบัติดังนี้

4.1 บันทึกผลทันที อาจบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์หรือหลังการสัมภาษณ์เสร็จใหม่ ๆ ไม่ควรทิ้งไว้นาน เพราะอาจหลงลืมหรือคลาดเคลื่อนได้

4.2 ถ้าคำถามเป็นแบบฟอร์ม ให้บันทึกคำตอบตามแบบฟอร์มนี้ เช่น เป็นแบบสัมภาษณ์ ก็ควรจะบันทึกตามแบบสัมภาษณ์นั้น

4.3 ถ้าคำถามเป็นแบบเปิด อาจบันทึกถ้อยคำเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ทั้งหมด แต่ถ้าคำตอบยาวมาก ควรบันทึกเฉพาะเนื้อหาสาระที่ต้องการ และใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ

4.4 ควรบันทึกตามความเป็นจริง อย่ามีอคติ หรือใส่ความเห็นของตนเข้าไป

4.5 อย่าเว้นคำถามให้ว่างไว้โดยไม่มีผลการจดบันทึก ถ้าไม่มีคำตอบต้องบันทึกลงไปว่า เพราะเหตุใด

4.6 ข้อความในบันทึกควรประกอบด้วย ชื่อและที่อยู่ของผู้ให้สัมภาษณ์ วันเดือนปี ที่สัมภาษณ์ ผลการสัมภาษณ์ ซึ่งจะต้องจดบันทึกทั้งคำถามคำตอบ รวมทั้งข้อสังเกตที่ได้ขณะสัมภาษณ์ และข้อเสนอแนะของผู้สัมภาษณ์ด้วยว่ามียังไงบ้าง และสุดท้ายมีการสรุปผลการสัมภาษณ์

5. ขั้นตอนการปิดสัมภาษณ์ การปิดสัมภาษณ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ การสัมภาษณ์ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากขั้นหนึ่ง ผู้สัมภาษณ์ควรปฏิบัติดังนี้

5.1 ทบทวนความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้ ผู้สัมภาษณ์อาจจะทบทวนก่อนการปิดสัมภาษณ์ได้โดยถามทบทวนเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบเช่นนั้นจริง ๆ เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

5.2 กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ที่ให้ความร่วมมือ และย้ำว่าความสำเร็จของการได้ข้อมูลนั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การให้สัมภาษณ์ทำให้ผู้สัมภาษณ์มีความภูมิใจและสบายใจเมื่อเราจากไป สิ่งนี้สำคัญมาก เพราะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สึกที่ดีต่อการสัมภาษณ์ แม้ว่าเขาจะไม่มีโอกาสอีกเลยก็ตาม แต่ถ้าเราจำเป็นต้องกลับไปอีก หรือไปหาผู้สัมภาษณ์รายอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันก็จะได้รับความร่วมมืออย่างดี

คุณสมบัติที่ดีของข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องนึกถึงคุณสมบัติที่ดีของข้อมูลที่รวบรวมซึ่งมีดังต่อไปนี้ (หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์.2542:83;อ้างอิงจาก รัตนา ศิริพานิช.2533:112)

1. ความเป็นปรนัยของข้อมูล (Objectivity) หมายถึง ข้อมูลนั้นจะต้องใช้เป็นเครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐาน ได้แก่ แบบสอบถามหรือแบบสำรวจประกอบการสัมภาษณ์ จะต้องมีการทดลองใช้ (Protest) ไม่มีการคำถามที่ใช้ภาษากำกวมและควรเรียงลำดับคำถามเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชำนาญก่อนที่จะไปเก็บข้อมูลจริง

2. ความเชื่อมั่นในข้อมูล (Reliability) หมายถึง ความไม่เปลี่ยนแปลงของคำตอบไม่ว่าจะถามเมื่อใด ในระยะเวลาใด เช่น ถามนาย ก. ว่า อยากเรียนอะไรต่อในมหาวิทยาลัย ทุกครั้งนาย ก. ให้คำตอบตรงกันว่าอยากเรียนคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แสดงว่า นาย ก. มีความคงที่ในการตอบ และคำตอบของนาย ก. เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ ไม่ใช่ว่าถามครั้งแรกตอบว่าอยากเรียนอีกอย่างหนึ่ง ถามอีกครั้งหนึ่งตอบว่าอยากเรียนอีกอย่างหนึ่ง

3. ความเที่ยงตรงของข้อมูล (Validity) หมายถึง ความตรงกันของความรู้สึกที่เป็นจริง เช่น นาย ก. ตอบว่าอยากเรียนต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็แสดงว่านาย ก.ชอบจริง ๆ ไม่ใช่เห็นว่าผู้สัมภาษณ์เป็นอาจารย์ในคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ตอบทุกครั้งเพื่อเอาใจทุกครั้ง ที่ถาม ซึ่งจะเห็นว่าการตอบว่าชอบสิ่งนี้คงเสียดายไม่ว่าจะถามที่ใด ตอนใด แต่ถ้าไม่ตอบจากใจจริง ก็แสดงว่าข้อมูลจากคำตอบที่ได้รับขาดความเที่ยงตรง แต่จะมีความเชื่อถือได้ เพราะคงเสียดายในการตอบแต่ไม่ได้ตอบตามความเป็นจริง

ข้อดีและข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2538:105)

ข้อดี สรุปที่สำคัญได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ใช้ได้กับบุคคลทุกประเภท ทุกระดับการศึกษา

2. การสัมภาษณ์มีลักษณะยืดหยุ่นได้มากกว่าการใช้แบบสอบถาม สามารถดัดแปลงแก้ไขข้อคำถามจนกว่าผู้ตอบจะเข้าใจคำถามได้

3. การสัมภาษณ์ช่วยให้ผู้สัมภาษณ์สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เพราะผู้สัมภาษณ์ทราบได้ว่า ผู้ตอบมีความขัดแย้งในคำตอบแต่ละคำถามหรือไม่ นอกจากนี้ยังทราบว่า ผู้ตอบ ตอบด้วยความจริงหรือไม่

4. การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เป็นเรื่องของการแสวงหาความจริงด้านพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จิตใจ ความคิดเห็น และทัศนคติ ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์จึงนับว่าเหมาะสมที่สุด

ข้อเสีย

1. การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรอบรู้ และความชำนาญของผู้ที่สัมภาษณ์ ดังนั้น หากผู้สัมภาษณ์ขาดคุณสมบัติดังกล่าว ข้อมูลที่ได้ก็ขาดความเชื่อถือ

2. ข้อมูลที่ได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้ก็จะขาดความเชื่อถือ

3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บางครั้งขึ้นอยู่กับความสามารถในการตีความหมายของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งอาจตีความหมายผิดทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ตรงตามความเป็นจริง

4. ในการสัมภาษณ์ ถ้าสิ่งอื่นๆ มารบกวน เช่น ความเครียด ความเหนื่อย ความวิตกกังวล ในบางอย่างทำให้ผู้ตอบตอบได้อย่างไม่เต็มที่ตอบอย่างเสียมิได้ก็จะทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริงได้

5. การสัมภาษณ์ต้องใช้เวลา แรงงาน และ เงินจำนวนมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งครูแนะแนวได้คัดเลือกจากนักเรียนที่บิดามารดาหย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่และนักเรียนอยู่ในครอบครัวผสมนี้ด้วย มีนักเรียนที่มีคุณสมบัติ ดังกล่าวจำนวน 30 คน จาก 7 โรงเรียนในจังหวัดยะลา ได้แก่ โรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนยะหาศรียานุกุล โรงเรียนธารไควพัฒนวิทย์ โรงเรียนบันนังสตาวิทยา โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงจังหวัดยะลา โรงเรียนเบตง"วีระราษฎร์ประสาน "

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านส่วนตัวและด้านครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษาของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการอยู่ในความดูแลของครอบครัวปัจจุบัน อายุของนักเรียนขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง ระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา ความสัมพันธ์ในครอบครัวเดิมของนักเรียนกับบิดาหรือมารดาหลังการหย่าร้างของบิดามารดา ระยะเวลาที่บิดามารดาหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเดิม จำนวนพี่น้องของนักเรียนที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกับนักเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียนหลังการหย่าร้างของบิดามารดา

2. ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว กรณีอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาที่แต่งงานใหม่ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดาก่อนและหลังการแต่งงานใหม่ของบิดาหรือมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง ความรู้สึกของนักเรียนเมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม

สมาชิกในครอบครัวผสม จำนวนพี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกับนักเรียนที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดาหรือมารดา ทำที่ของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน ระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง อาชีพของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวผสม

3. การวิเคราะห์ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ ถูกต้อง เพื่อให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และรองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมและเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 10 คน จากโรงเรียนศรีอยุธยา
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดลองใช้ (Try-out) จากนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงในเรื่องของภาษา หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการสามัญศึกษา จังหวัดยะลา และผู้อำนวยการโรงเรียน 7 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนยะหาศิรยานุกูล โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์ โรงเรียนบันนังสตาวิทยา โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” และโรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จากนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมและกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้
2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสัมภาษณ์จากนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมและกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนยะหาศิรยานุกูล โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์ โรงเรียนบันนังสตาวิทยา โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา โดยกำหนดสัมภาษณ์คนละ 40-60 นาที

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากนักเรียนและขออนุญาตจดบันทึกข้อมูลขณะสัมภาษณ์และอัดเสียงในขณะสัมภาษณ์

2. ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยแจ้งเรื่องพร้อมวัตถุประสงค์ให้นักเรียนทราบว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะไม่ส่งผลใดๆต่อผู้ให้ข้อมูลหลังจากนั้นสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการแสดงท่าทีของผู้วิจัยที่ให้ความจริงใจทั้งภาษาถ้อยคำและท่าทาง และเชื้อสตัยต่อข้อมูล ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเต็มใจและไว้วางใจ รวมทั้งมีอิสระในการให้ข้อมูล

3. ผู้วิจัยนำผลสัมภาษณ์นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสมมาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณและคุณภาพ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลา 1 เดือน ในการเก็บข้อมูล เริ่มตั้งแต่ วันที่ 1 - 30 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 โดยแบ่งเป็นระยะเวลาดังต่อไปนี้

3.1 วันที่ 1 - 2 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 นำจดหมายจากผู้อำนวยการสามัญศึกษา จังหวัดยะลาไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 7 แห่ง หลังจากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนได้มอบหมายให้ครูแนะแนวของแต่ละโรงเรียน เป็นผู้ดำเนินการให้กับผู้วิจัยในเรื่องของวันและเวลาที่จะสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร

3.2 วันที่ 8 - 9 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ระหว่างเวลา 11.30 น.- 13.00 น. และเวลา 15.00 น. - 16.30 น. พบครูแนะแนว เพื่อสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 4 คน จากโรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา สถานที่ ห้องแนะแนวของโรงเรียน

3.3 วันที่ 12 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ระหว่างเวลา 10.30 น. -13.00 น. พบครูแนะแนวเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 3 คน จากโรงเรียนสตรียะลา สถานที่ ห้องประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

3.4 วันที่ 14 -15 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ระหว่างเวลา 15.00 น.- 16.30 น. พบครูแนะแนวเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 4 คน จากโรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ สถานที่ ห้องแนะแนวของโรงเรียน

3.5 วันที่ 19 - 21 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ระหว่างเวลา 9.00 น. - 12.00 น. และ 13.30 น. -16.00 น. พบครูแนะแนวเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 10 คน จากโรงเรียนยะหาศิรยานุกูล สถานที่ห้องแนะแนวของโรงเรียน

3.6 วันที่ 23 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ระหว่างเวลา 13.00 - 15.00 น. พบครูแนะแนวเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 2 คน จากโรงเรียนบันนังสตาวิทยา สถานที่ห้องแนะแนวของโรงเรียน

3.7 วันที่ 26 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ระหว่างเวลา 9.00 - 12.00 น. พบครูแนะแนวเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 3 คน จากโรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์ สถานที่ห้องแนะแนวของโรงเรียน

3.8 วันที่ 28 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ระหว่างเวลา 11.30 - 14.00 น. พบครูแนะแนวเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 4 คน จากโรงเรียนเบตง"วีระราษฎร์ประสาน" สถานที่ห้องแนะแนวของโรงเรียน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่งได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ในประเด็นปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดของข้อมูล 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนตัวและด้านครอบครัวของนักเรียน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวกรณีอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาที่แต่งงานใหม่

ส่วนที่ 3 ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา

ผลการวิเคราะห์

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนตัวและด้านครอบครัวของนักเรียน

การวิเคราะห์ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ การอยู่ในความดูแลของครอบครัวปัจจุบัน อายุของนักเรียนขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง ระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา ความรู้สึกของนักเรียนตอนที่ทราบบิดามารดาหย่าร้าง ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อบิดามารดาหย่าร้างแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดาหลังการหย่าร้างของบิดามารดา ข้อตกลงระหว่างบิดามารดาเกี่ยวกับตัวนักเรียน การติดต่อพบปะระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดา ระยะเวลาที่บิดามารดาหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเดิม จำนวนพี่น้องของนักเรียนที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกับนักเรียนและลำดับที่ในการเกิดของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียนหลังการหย่าร้างของบิดามารดา การพบปะระหว่างพี่น้องของนักเรียนหลังการหย่าร้างของบิดามารดา เหตุผลการแต่งงานใหม่ของบิดามารดาที่บอกแก่นักเรียน ดังแสดงในตาราง 2 - 26

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของเพศของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	10	33.33
หญิง	20	66.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน 20 คน และเป็นเพศชายจำนวน 10 คน

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของอายุของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อายุ(ปี)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
13 –15	12	40.00
16-18	17	56.67
19	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีอายุระหว่าง 16-18 ปี รองลงมามีอายุระหว่าง 13 -15 ปี และอายุ 19 ปี ตามลำดับ

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของระดับชั้นการศึกษาของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระดับชั้นการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	9	30.00
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	21	70.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 21 คน รองลงมา คือ กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 9 คน ตามลำดับ

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4	13.33
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	21	70.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	5	16.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง จำนวน 21 คน รองลงมา คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 5 คน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จำนวน 4 คน ตามลำดับ

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของครอบครัวที่อาศัยในปัจจุบันของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ครอบครัวปัจจุบัน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่	12	40.00
อยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่	18	60.00
รวม	30.00	100.00

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ จำนวน 18 คน รองลงมา คือ นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ จำนวน 12 คน ตามลำดับ

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของอายุนักเรียนตอนที่บิดามารดาหย่าร้าง

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3 เดือน (ในครรภ์มารดา)	3	10.00
2 เดือน (คลอดแล้ว)	2	6.67
1 – 3 ปี	14	46.66
4 - 6 ปี	4	13.33
7 – 9 ปี	2	6.67
10 – 12 ปี	2	6.67
ไม่ทราบอายุ	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 7 พบว่า อายุของนักเรียนขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 1 – 3 ปี รองลงมา คือ อายุระหว่าง 4 – 6 ปี มีอายุ 3 เดือน(ในครรภ์มารดา) นักเรียนไม่ทราบอายุขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง มีอายุ 2 เดือน(คลอดแล้ว) อายุระหว่าง 7- 9 ปี และ อายุระหว่าง 10- 12 ปี ตามลำดับ

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของระยะเวลาที่บิดา มารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง

ระยะเวลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3-5 ปี	5	16.67
6-8 ปี	4	13.33
9-11 ปี	1	3.33
12 ปีขึ้นไป	3	10.00
ไม่ทราบ	17	56.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง จำนวน 17 คน รองลงมา คือ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน 3- 5 ปี ก่อนหย่าร้าง จำนวน 5 คน บิดามารดาอยู่ด้วยกันระยะเวลา 6-8 ปี ก่อนหย่าร้าง จำนวน 4 คน บิดามารดาอยู่ด้วยกันระยะเวลา 12 ปีขึ้นไปก่อนหย่าร้าง จำนวน 3 คน และบิดามารดาอยู่ด้วยกันระยะเวลา 9 –11 ปี ก่อนหย่าร้าง จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการหย่าร้างของบิดา มารดา

สาเหตุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ทราบสาเหตุ	14	46.67
ทะเลาะวิวาท	7	23.34
บิดามีผู้หญิงคนใหม่	6	20.00
มารดามีผู้ชายคนใหม่	1	3.33
ปัญหาจากญาติฝ่ายบิดา	1	3.33
บิดาไปทำงานต่างประเทศขาดการติดต่อ	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบสาเหตุที่บิดามารดาหย่าร้าง รองลงมาคือ ทราบว่าสาเหตุมาจากการทะเลาะวิวาท สาเหตุมาจากบิดามีผู้หญิงคนใหม่ สาเหตุจากมารดามีผู้ชายคนใหม่ ปัญหาจากญาติฝ่ายบิดา และบิดาไปทำงานต่างประเทศขาดการติดต่อ ตามลำดับ

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของผู้ที่เป็นฝ่ายขอหย่า

ผู้ที่เป็นฝ่ายขอหย่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บิดาเป็นฝ่ายที่ขอหย่า	14	46.67
มารดาเป็นฝ่ายที่ขอหย่า	4	13.33
ไม่ทราบผู้ที่เป็นฝ่ายขอหย่า	12	40.00
รวม	30	100.00

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 10 พบว่าส่วนใหญ่บิดาเป็นฝ่ายที่ขอหย่า รองลงมา คือ มารดาเป็นฝ่ายที่ขอหย่า และไม่ทราบผู้ที่เป็นฝ่ายขอหย่า

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของความรู้สึกของนักเรียนตอนที่ทราบว่าบิดามารดาหย่าร้าง

ความรู้สึก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตอนเด็ก ๆ ไม่รู้สึกอะไร แต่ลึก ๆ ขาดความอบอุ่น	2	6.67
รู้สึกเสียใจต้องการอยู่พร้อมหน้ากับบิดาและมารดา	14	46.67
รู้สึกเฉย ๆ เพราะตอนที่ทราบบิดาและมารดาหย่าร้างกันนานแล้ว	5	16.66
รู้สึกเสียใจที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน	2	6.67
ตอนที่ทราบรู้สึกเสียใจ ไม่ต้องการโดนทิ้งให้อยู่กับปู่ ยาย ตา	3	10.00
รู้สึกไม่ดีที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน	1	3.33
เสียความรู้สึกเพราะมารดาไม่เคยบอก	1	3.33
เฉย ๆ คิดว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกันดีแล้ว	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกเสียใจและต้องการอยู่พร้อมหน้ากับบิดามารดา จำนวน 14 คน รองลงมา คือ นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ เพราะตอนที่นักเรียนทราบบิดามารดาหย่าร้างกันนานแล้ว จำนวน 5 คน ตอนที่นักเรียนทราบรู้สึกเสียใจ ไม่ต้องการที่จะโดนทิ้งให้อยู่ในความดูแลของปู่ ตา ยาย จำนวน 3 คน ตอนที่ยังเด็กนักเรียนไม่รู้สึกอะไร แต่ลึก ๆ ขาดความอบอุ่น และรู้สึกเสียใจที่บิดามารดาหย่าร้างกัน มีจำนวน 2 คนเท่ากัน และนักเรียนรู้สึกไม่ดีที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน เสียความรู้สึกเพราะมารดาไม่เคยบอก มีจำนวน 2 คน เท่ากัน ตามลำดับ

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อบิดามารดาหย่าร้างแล้ว

ความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก	18	60.00
คิดว่าบิดาและมารดาหย่าร้าง กันดีกว่าตอนที่ยังไม่ได้หย่าร้าง	4	13.33
ไม่รู้สึกรึเด้อรึอะไร ถ้าบิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก	5	16.67
ตั้งแต่บิดามารดาหย่าร้างไม่เคยพบหน้าบิดาหรือหน้ามารดา	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 12 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เมื่อบิดามารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก จำนวน 18 คน รองลงมา คือ นักเรียนคิดว่าบิดามารดาหย่าร้างกันดีกว่าตอนที่ยังไม่ได้หย่าร้าง จำนวน 4 คน นักเรียนไม่รู้สึกรึเด้อรึอะไรถ้าบิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก จำนวน 5 คน และตั้งแต่บิดามารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่เคยพบหน้าบิดาหรือหน้ามารดา จำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดาที่ไม่ได้อยู่ด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อยู่กับมารดาไม่เคยเจอบิดา	5	16.66
อยู่กับมารดาความสัมพันธ์กับบิดาห่างเหิน	8	26.66
อยู่กับบิดาความสัมพันธ์กับมารดาห่างเหิน	6	20.00
อยู่กับมารดาความสัมพันธ์กับบิดายังคงมีการติดต่อ	4	13.34
อยู่กับบิดาความสัมพันธ์กับมารดา ยังคงมีการติดต่อ	3	10.00
อยู่กับบิดาไม่มีโอกาสเจอมารดาและมารดาขาดการติดต่อ	4	13.34
รวม	30	100.00

จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อยู่กับมารดาความสัมพันธ์กับบิดาจะห่างเหิน มีจำนวน 8 คน รองลงมา คือ นักเรียนอยู่กับบิดาความสัมพันธ์กับมารดาจะห่างเหิน มีจำนวน 6 คน นักเรียนอยู่กับมารดาไม่เคยเจอบิดา มีจำนวน 5 คน นักเรียนอยู่กับมารดาความสัมพันธ์กับบิดายังคงมีการติดต่อ นักเรียนอยู่กับบิดาไม่เคยเจอมารดาและมารดาขาดการติดต่อก็มีจำนวน 4 คนเท่ากัน และนักเรียนอยู่กับบิดาความสัมพันธ์กับมารดา ยังคงมีการติดต่อก็มีจำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของข้อตกลงระหว่างบิดาและมารดาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ข้อตกลงหลังการหย่าร้างของบิดามารดา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บิดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียน และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	12	40.00
มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียน และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	13	43.34
มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียน และบิดาเป็นผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน	4	13.33
มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียน และทั้งบิดาและมารดาเป็นผู้ที่ช่วยกัน รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่อยู่ในความดูแลของมารดา มารดาจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวของนักเรียน จำนวน 13 คน รองลงมา คือ นักเรียนที่อยู่ในความดูแลของบิดา บิดาจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน จำนวน 12 คน นักเรียนอยู่ในความดูแลของมารดาแต่ บิดาเป็นผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน จำนวน 4 คน และนักเรียนอยู่ในความดูแลของมารดาทั้ง บิดาและมารดาเป็นผู้ที่ช่วยกันรับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวของนักเรียน จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของการติดต่อระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดา

การติดต่อระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อยู่กับบิดาไม่เคยพบมารดา	3	10.00
อยู่กับมารดาไม่เคยพบบิดา	5	16.00
อยู่กับมารดา นาน ๆ พบบิดา	6	20.00
อยู่กับบิดา นาน ๆ พบมารดา	7	23.34
อยู่กับมารดา บิดายังคงแวะมาเยี่ยม	4	13.34
อยู่กับมารดา บิดาห่างไปตอนแต่งงานใหม่แล้ว	5	16.66
รวม	5	16.66

จากตาราง 15 พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นักเรียนที่อยู่กับบิดา นาน ๆ ครั้งจึงจะมีโอกาสได้พบกับมารดา นักเรียนอยู่กับมารดา จำนวน 7 คน รองลงมา คือ นาน ๆ ครั้ง มีโอกาสได้พบกับ บิดา จำนวน 6 คน นักเรียนอยู่กับมารดาไม่เคยมีโอกาสดูได้พบกับบิดา นักเรียนอยู่กับมารดา และนักเรียนมี การติดต่อกับบิดาหลังจากที่บิดาหย่าร้างกับมารดาแล้ว และบิดาห่างไปช่วงที่บิดาแต่งงานใหม่ มีจำนวน 5 คน เท่ากัน นักเรียนที่อยู่กับมารดา ยังคงมีการติดต่อกับบิดาและบิดายังมีมาเยี่ยมนักเรียน จำนวน 4 คน และ นักเรียนที่อยู่กับบิดาไม่เคยมีโอกาสดูพบกับมารดา จำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของระยะเวลาที่บิดาและมารดาหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่

ระยะเวลา (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 ปี	7	23.33
3-4 ปี	3	10.00
4-5 ปี	3	10.00
มากกว่า 5 ปี	8	26.67
ไม่ทราบ	9	30.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 16 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบระยะเวลาที่บิดาและมารดาหย่าร้าง แล้วแต่งงานใหม่ จำนวน 9 คน รองลงมา คือ นักเรียนทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกันมากกว่า 5 ปีแล้ว แต่งงานใหม่ มีจำนวน 8 คน นักเรียนทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างประมาณ 1 – 2 ปี แล้วแต่งงานใหม่ จำนวน 7 คน บิดาและมารดาหย่าร้างกันประมาณ 3-4 ปี แล้วแต่งงานใหม่ และบิดามารดาหย่าร้าง 4 – 5 ปีแล้วแต่งงานใหม่ มีจำนวนละ 3 คนเท่ากัน ตามลำดับ

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของบิดา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	3.33
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	5	16.67
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	8	26.67
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	1	3.33
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	2	6.67
ระดับปริญญาตรี	3	10.00
ไม่ทราบระดับการศึกษา	10	33.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 17 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบระดับการศึกษาของบิดา รองลงมา คือ บิดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บิดาจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บิดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บิดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี บิดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และบิดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามลำดับ

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของมารดา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	6	20.00
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	3.33
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	3	10.00
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	4	13.33
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	5	16.67
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	2	6.67
ระดับปริญญาตรี	1	3.33
ระดับปริญญาโท	1	3.33
ไม่ทราบระดับการศึกษา	7	23.34
รวม	30	100.00

จากตาราง 18 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบระดับการศึกษาของมารดา รองลงมา คือ มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มารดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มารดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มารดาจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท ตามลำดับ

ตาราง 19 จำนวนและร้อยละอาชีพของบิดา

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับราชการ	3	10.00
รัฐวิสาหกิจ	2	6.67
เกษตรกร	6	20.00
รับจ้าง	6	20.00
ลูกจ้าง	3	10.00
ค้าขาย	2	6.67
เปิดร้านซ่อมรถ	1	3.33
ไม่ทราบ	7	23.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 19 พบว่า บิดาของนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมา คือ ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย เปิดร้านซ่อมรถ และนักเรียนไม่ทราบอาชีพของบิดา ตามลำดับ

ตาราง 20 จำนวนและร้อยละอาชีพของมารดา

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รัฐวิสาหกิจ	2	6.67
เกษตรกรรม	6	20.00
รับจ้าง	3	10.00
ลูกจ้าง	4	13.33
ค้าขาย	7	23.33
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2	6.67
ไม่ทราบ	6	20.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 20 พบว่า มารดาประกอบอาชีพค้าขาย รองลงมา คือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่ทราบอาชีพของมารดา ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง ประกอบอาชีพรับจ้าง ประกอบอาชีพในรัฐวิสาหกิจและไม่ได้ประกอบอาชีพ ตามลำดับ

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวเดิม

บาท (เดือน)	ครอบครัว (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5,000	1	3.33
ตั้งแต่ 5,000-10,000	2	6.67
ตั้งแต่ 10,001-15,000	1	3.33
ไม่ทราบ	26	86.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 21 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเดิม รองลงมา คือ มีนักเรียนบางส่วนที่ทราบฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวเดิม ซึ่งอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ต่อเดือน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท ต่อเดือน และ น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ตามลำดับ

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละจำนวนพี่น้องในครอบครัวเดิมของนักเรียน

จำนวนพี่น้องในครอบครัวเดิม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลูกคนเดียว	12	40.00
พี่น้อง 2 คน	15	50.00
พี่น้อง 3 คน	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 22 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพี่น้องจำนวน 2 คนในครอบครัวเดิม รองลงมา คือ นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว และนักเรียนมีพี่น้องจำนวน 3 คนในครอบครัวเดิม ตามลำดับ

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละของลำดับที่เกิดในครอบครัวเดิมของนักเรียน

ลำดับที่ในครอบครัวเดิม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลำดับที่ 1	12	40.00
ลำดับที่ 2	15	50.00
ลำดับที่ 3	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 23 พบว่า ลำดับที่ของนักเรียนในครอบครัว ส่วนใหญ่นักเรียนเป็นบุตรลำดับที่ 2 ของครอบครัว รองลงมา คือ เป็นบุตรลำดับที่ 1 ของครอบครัว และเป็นบุตรลำดับที่ 3 ของครอบครัว ตามลำดับ

ตาราง 24 จำนวนและร้อยละของความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องหลังการหย่าร้างของบิดามารดา

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พี่น้องอยู่ด้วยกันรักใคร่สนิทสนมกัน	12	40.00
พี่น้องแยกกันความสัมพันธ์ห่างเหิน	6	20.00
เป็นลูกคนเดียว	12	40.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 24 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่อยู่ด้วยกันรักใคร่สนิทสนมกัน มีจำนวน 12 คนเท่ากัน รองลงมา คือ พี่น้องของนักเรียนแยกกัน ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องห่างเหินมีจำนวน 6 คน ตามลำดับ

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละของการติดต่อระหว่างพี่น้องหลังการหย่าร้างของบิดามารดา

การติดต่อพบปะกันระหว่างพี่น้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียนอยู่กับมารดา พี่น้องของนักเรียนแยกกัน ยังคงมีการติดต่อ	2	6.67
นักเรียนอยู่กับบิดา พี่น้องของนักเรียนแยกกัน ขาดการติดต่อ	2	6.67
นักเรียนอยู่กับมารดา พี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกัน	8	26.66
นักเรียนอยู่กับบิดา พี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกัน	4	13.34
นักเรียนอยู่กับบิดา พี่น้องของนักเรียนแยกกัน ยังคงมีการติดต่อ	1	3.33
นักเรียนอยู่กับบิดา พี่น้องของนักเรียนแยกกัน ค่อนข้างห่างเหิน	1	3.33
นักเรียนเป็นลูกคนเดียวของครอบครัว	12	40.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 25 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นลูกคนเดียวของครอบครัว จำนวน 12 คน รองลงมา คือ นักเรียนอยู่กับมารดาและพี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกัน จำนวน 8 คน นักเรียนอยู่กับบิดาและพี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกัน จำนวน 4 คน นักเรียนอยู่กับมารดาและพี่น้องของนักเรียนแยกกันความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องยังคงมีการติดต่อ นักเรียนอยู่กับบิดาพี่น้องของนักเรียนแยกกันความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องขาดการติดต่อ มีจำนวน 2 คนเท่ากัน และนักเรียนอยู่กับบิดาพี่น้องของนักเรียนแยกกันความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องยังคงมีการติดต่อนักเรียนอยู่กับบิดาพี่น้องของนักเรียนแยกกันความสัมพันธ์ค่อนข้างห่างเหิน มีจำนวน 1 คนเท่ากัน ตามลำดับ

ตาราง 26 จำนวนและร้อยละของเหตุผลการแต่งงานใหม่ของบิดาและมารดาที่บอกแก่นักเรียน

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียนมาอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว และบิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่	4	13.33
นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่	14	46.67
นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่ แต่นักเรียนคิดว่าบิดาต้องการมีคนคอยดูแล	6	20.00
นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ มารดาบอกนักเรียนว่าต้องการมีคนมาคอยดูแลมารดาและตัวนักเรียน	3	10.00
นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ บิดาบอกนักเรียนว่าบิดาต้องการคนที่คอยดูแลบิดาและนักเรียน	2	6.66
นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ บิดาบอกนักเรียนว่าทั้งบิดาและมารดาต่างก็มีคนใหม่แล้ว	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 26 พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่อยู่กับมารดาแต่งงานใหม่ มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน จำนวน 14 คน รองลงมา คือ นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน แต่นักเรียนคิดว่าบิดาต้องการมีคนคอยดูแล จำนวน 6 คน นักเรียนอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว และบิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน จำนวน 4 คน นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ มารดาบอกนักเรียนว่าต้องการมีคนมาคอยดูแลมารดาและนักเรียน นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ บิดาบอกนักเรียนว่าทั้งบิดาและมารดาต่างก็มีคนใหม่แล้ว จำนวน 3 คนเท่ากัน และนักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ บิดาบอกแก่นักเรียนว่าบิดาต้องการคนที่คอยดูแลบิดาและนักเรียน จำนวน 2 คน ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวกรณีอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาที่แต่งงานใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดาก่อนและหลังการแต่งงานใหม่ของบิดามารดา การสร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงในเรื่องของการเอาใจใส่ดูแลนักเรียน ความรู้สึกของนักเรียนเมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม ระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง อาชีพของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวผสมดังแสดงในตาราง 27 – 35

ตาราง 27 ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและนักเรียนก่อนที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่

ความสัมพันธ์กับบิดาหรือมารดา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ก่อนบิดาแต่งงานใหม่ให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี หลังจากที่ยึดดาแต่งงานใหม่แล้ว บิดาเปลี่ยนแปลงไป นักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง	3	10.00
ก่อนมารดาแต่งงานใหม่ ให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี หลังจากที่ยึดมารดาแต่งงานใหม่แล้วยังคงให้การดูแลเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง	12	40.00
ก่อนมารดาแต่งงานใหม่ให้การดูแลเอาใจใส่ดี หลังจากที่ยึดมารดาแต่งงานใหม่แล้วบิดาเปลี่ยนแปลงไป เพราะมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่	3	10.00
ก่อนบิดาแต่งงานใหม่บิดาให้การดูแลดี หลังจากที่ยึดดาแต่งงานใหม่ ยังคงให้การดูแลเอาใจใส่เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง	8	26.67
ก่อนบิดาแต่งงานใหม่ นักเรียนกับบิดาค่อนข้างห่างเหิน หลังจากที่ยึดดาแต่งงานใหม่แล้ว นักเรียนกับบิดาสนิทสนมกันมากขึ้น	4	13.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 27 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วก่อนมารดาแต่งงานใหม่มารดาให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี หลังจากที่ยึดดาแต่งงานใหม่แล้วยังคงให้การดูแลนักเรียน จำนวน 12 คน รองลงมา คือ ก่อนที่ยึดดาแต่งงานใหม่บิดาให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียน หลังจากที่ยึดดาแต่งงานใหม่แล้วยังคงให้การดูแลนักเรียนจำนวน 8 คน ก่อนบิดาแต่งงานใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาค่อนข้างห่างเหินหลังจากบิดาแต่งงานใหม่แล้วความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามีความสนิทสนมมากขึ้น จำนวน 4 คน ก่อนที่ยึดดาแต่งงานใหม่บิดาให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียน หลังจากที่ยึดดาแต่งงานใหม่แล้วบิดาเปลี่ยนแปลงไปนักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง และก่อนที่ยึดดาแต่งงานใหม่มารดาให้การดูแลนักเรียนเอาใจใส่นักเรียนหลังจากที่ยึดดาแต่งงานใหม่ มารดาเปลี่ยนแปลงไปเพราะมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ มีจำนวน 3 คน เท่ากัน ตามลำดับ

ตาราง 28 จำนวนและร้อยละการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ด้วย

การสร้างความสัมพันธ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียนไม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่บิดาจะแต่งงานใหม่ด้วย เพราะนักเรียนมาอยู่กับบิดาท่อนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว	2	6.67
นักเรียนมีโอกาสร้างความสัมพันธ์กับพ่อเลี้ยง	6	20.00
นักเรียนจำไม่ได้ เพราะบิดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนยังเด็ก	4	13.34
นักเรียนมีโอกาสร้างความสัมพันธ์กับแม่เลี้ยง	5	16.66
นักเรียนไม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่มารดาจะแต่งงานใหม่ด้วย เพราะนักเรียนยังไม่เกิด	3	10.00
นักเรียนไม่มีโอกาสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่มารดาจะแต่งงานใหม่ด้วย เพราะนักเรียนมาอยู่กับมารดาตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว	2	6.67
นักเรียนจำไม่ได้เพราะมารดาแต่งงานใหม่ ตอนที่นักเรียนยังเด็ก	8	26.66
รวม	30	100.00

จากตาราง 28 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้สร้างความสัมพันธ์กับพ่อเลี้ยง จำนวน 8 คน รองลงมา คือ นักเรียนมีโอกาสร้างความสัมพันธ์กับพ่อเลี้ยง จำนวน 6 คน นักเรียนมีโอกาสร้างความสัมพันธ์กับแม่เลี้ยง จำนวน 5 คน นักเรียนจำไม่ได้เพราะบิดาแต่งงานใหม่กับแม่เลี้ยงตอนที่นักเรียนยังเด็ก จำนวน 4 คน นักเรียนไม่มีโอกาสร้างความสัมพันธ์เพราะมารดาแต่งงานใหม่กับพ่อเลี้ยงตอนที่นักเรียนยังไม่เกิด จำนวน 3 คน นักเรียนไม่มีโอกาสร้างความสัมพันธ์กับพ่อเลี้ยง เพราะนักเรียนมาอยู่กับมารดาตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว และนักเรียนไม่มีโอกาสร้างความสัมพันธ์กับแม่เลี้ยง เพราะนักเรียนมาอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว จำนวน 2 คน เท่ากัน ตามลำดับ

ตาราง 29 แสดงการเอาใจใส่ดูแลของพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงที่มีต่อนักเรียน

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แม่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี	9	30.00
แม่เลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลง เพราะนักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง	3	10.00
พ่อเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไป นักเรียนมีความสนิทสนมและคุ้นเคยกับพ่อเลี้ยง	2	6.67
พ่อเลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลงยังคงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน	14	46.66
พ่อเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไป เพราะมีลูกที่เกิดจากการแต่งงานใหม่	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 29 พบว่า ส่วนใหญ่ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับพ่อเลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลงและพ่อเลี้ยงยังคงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน รองลงมา คือ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับแม่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปเพราะแม่เลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับแม่เลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลงเพราะนักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไป เพราะในช่วงแรกไม่สนิทกับพ่อเลี้ยง แต่ต่อมาสนิทสนมกันมากขึ้น เพราะพ่อเลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน และพ่อเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปเพราะพ่อเลี้ยงมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานกับมารดาของนักเรียน ตามลำดับ

ตาราง 30 จำนวนและร้อยละความรู้สึกของนักเรียนเมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม

ความรู้สึก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เฉยๆ ไม่รู้สึกอะไร เพราะยังเด็ก	5	16.66
รู้สึกอึดอัด แต่ต่อมาดีขึ้น เพราะได้อยู่พร้อมหน้าเป็นครอบครัว	8	26.66
รู้สึกไม่อบอุ่นและไม่ชอบแม่เลี้ยง	4	13.34
คิดว่าพ่อเลี้ยงเป็นพ่อของนักเรียน เพราะพ่อเลี้ยงให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียน	7	23.34
รู้สึกเฉยๆ เพราะนักเรียนไม่ทราบว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร	3	10.00
รู้สึกว่าครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปมีคนอื่นมาแทนที่มารดา	2	6.66
รู้สึกอึดอัดไม่ต้องการมีแม่เลี้ยง	1	3.34
รวม	30	100.00

จากตาราง 30 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกอึดอัดเมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม แต่ต่อมาความรู้สึกดีขึ้นเพราะได้อยู่พร้อมหน้าเป็นครอบครัว จำนวน 8 คน รองลงมา คือ นักเรียนคิดว่าพ่อเลี้ยงเป็นพ่อของนักเรียนเอง เพราะพ่อเลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน จำนวน 7 คน นักเรียนเฉย ๆ ไม่ได้รู้สึกอะไรเพราะบิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วยแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนยังเด็ก จำนวน 5 คน นักเรียนรู้สึกไม่อบอุ่นเพราะไม่ชอบแม่เลี้ยง จำนวน 4 คน นักเรียนรู้สึกเฉยๆ เพราะนักเรียนไม่ทราบว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร จำนวน 3 คน นักเรียนรู้สึกว่าครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปมีคนอื่นมาแทนที่มารดา จำนวน 2 คน และนักเรียนมีความรู้สึกอึดอัดและไม่ต้องการมีแม่เลี้ยง จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ตาราง 31 จำนวนและร้อยละระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	5.56
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	2	11.11
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	4	22.22
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	2	11.11
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1	5.56
ระดับปริญญาตรี	1	5.56
ไม่ทราบ	7	38.88
รวม	18	100.00

จากตาราง 31 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง รองลงมา คือ พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

ตาราง 32 จำนวนและร้อยละระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	8.34
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	2	16.66
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	4	33.33
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	1	8.34
ไม่ทราบ	4	33.33
รวม	12	100.00

จากตาราง 32 พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รองลงมา คือ แม่เลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แม่เลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ

ตาราง 33 จำนวนและร้อยละอาชีพของพ่อเลี้ยง

อาชีพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รัฐวิสาหกิจ	2	11.11
เกษตรกรรม	5	27.77
รับจ้าง	6	33.33
ค้าขาย	2	11.11
ลูกจ้าง	1	5.56
เปิดร้านซ่อมรถ	1	5.56
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1	5.56
รวม	18	100.00

จากตาราง 33 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วพ่อเลี้ยงประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมา คือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประกอบอาชีพในรัฐวิสาหกิจ ประกอบอาชีพค้าขาย ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง เปิดร้านซ่อมรถ และไม่ได้ประกอบอาชีพ ตามลำดับ

ตาราง 34 จำนวนและร้อยละอาชีพของแม่เลี้ยง

อาชีพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	4	33.34
รับจ้าง	1	8.33
ค้าขาย	1	8.33
ลูกจ้าง	1	8.33
เปิดร้านเสริมสวย	1	8.33
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4	33.34
รวม	12	100.00

จากตาราง 34 พบว่า ส่วนใหญ่แม่เลี้ยงประกอบอาชีพเกษตรกรรม และไม่ได้ประกอบอาชีพมีจำนวนเท่ากัน รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับจ้าง ประกอบอาชีพค้าขาย ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง และเปิดร้านเสริมสวย ตามลำดับ

ตาราง 35 จำนวนและร้อยละของฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวผสม

บาท (เดือน)	ครอบครัว (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5,000	1	3.34
ตั้งแต่ 5,000-10,000	23	76.66
ตั้งแต่ 10,001-15,000	4	13.34
มากกว่า 15,000	2	6.66
รวม	30	100.00

จากตาราง 35 พบว่า ส่วนใหญ่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวผสมมีรายได้ตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน รองลงมา คือ มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา

จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหานักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม มีประเด็นปัญหาพอสรุปได้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาจำแนกตาม เพศ พบว่า นักเรียนหญิงมีปัญหาในด้านการปรับตัวและการวางตัวกับพ่อเลี้ยง เพราะไม่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน เนื่องจากนักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสมตอนที่มารดาของนักเรียนแต่งงานใหม่แล้ว และนักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง เพราะนักเรียนมีความรู้สึกที่แม่เลี้ยงจะแย่งความรักไปจากบิดาของนักเรียน นอกจากนี้นักเรียนไม่มีความคุ้นเคยกับแม่เลี้ยงมาก่อนเพราะนักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหม่ตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว

นักเรียนชายมีปัญหาในด้านการปรับตัวกับแม่เลี้ยง เพราะนักเรียนมีความรู้สึกที่แม่เลี้ยงไม่ใช่มารดาของนักเรียน และนักเรียนไม่ชอบที่แม่เลี้ยงจู้จี้ และบ่น นักเรียน นอกจากนี้นักเรียนมีความรู้สึกที่บิดาจะรักนักเรียนน้อยลง

2. เมื่อพิจารณาจำแนกตามการอยู่อาศัยในครอบครัวปัจจุบัน พบว่า นักเรียนที่อยู่กับมารดามีปัญหาในด้านของความรู้สึก เพราะเมื่อมารดาแต่งงานใหม่และมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่นักเรียนมีความรู้สึกที่มารดาให้ความรักและเอาใจใส่นักเรียนน้อยลง และนักเรียนบางคนไม่สามารถที่จะปรับตัวให้กับพ่อเลี้ยงได้เพราะไม่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน จึงไม่ทราบว่าควรจะมีพฤติกรรมหรือวางตัวอย่างไรกับพ่อเลี้ยงเมื่อเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหม่แล้ว แต่ถ้าหากว่ามารดาของนักเรียนแต่งงานตั้งแต่นักเรียนยังเด็กและยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่นักเรียนจะไม่มีปัญหาในครอบครัว

นักเรียนที่อยู่กับบิดาแต่งงานใหม่จะมีความรู้สึกที่ไม่ชอบแม่เลี้ยง ที่แม่เลี้ยงชอบบ่นและจู้จี้กับนักเรียน นอกจากนี้นักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยงที่แสดงพฤติกรรมกับนักเรียนเมื่ออยู่ต่อหน้าบิดาของนักเรียนอย่างหนึ่งแต่เมื่ออยู่ลับหลังบิดาแม่เลี้ยงจะแสดงพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งแก่นักเรียนจึงทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่แม่เลี้ยงไม่จริงใจ

สำหรับประเด็นของวิธีการแก้ปัญหานักเรียนสามารถสรุปได้ดังนี้

ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีวิธีการแก้ปัญหาไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะ นักเรียนเลือกที่จะแก้ปัญหาโดยการขอคำปรึกษาจากบิดาหรือมารดาของตนที่อยู่ในครอบครัวผสม และปรับเปลี่ยนความรู้สึก

และนิสัยของตนเองเพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงได้ มีนักเรียนชายบางคนใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการไปอยู่บ้านเพื่อนสนิทสักพักเมื่อเกิดความสบายใจแล้วจึงค่อยกลับบ้าน ส่วนนักเรียนหญิงใช้วิธีการเขียนไดอารี่ระบายความรู้สึก และพูดคุยกับเพื่อนรวมทั้งผู้ที่เคยดูแลนักเรียนหลังการหย่าร้างของบิดามารดา เพราะมีความรู้สึกว่าการที่ได้พูดคุยและมีคนรับฟังทำให้มีความรู้สึกสบายใจขึ้น นอกจากนี้ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายใช้วิธีการพูดคุยกับพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงว่าต้องการให้นักเรียนปฏิบัติตัวอย่างใดเพื่อที่จะได้ไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งครูแนะแนวได้คัดเลือกจากนักเรียนที่บิดามารดาหย่าร้าง และบิดามารดาที่นักเรียนอยู่ด้วยแต่งงานใหม่ ซึ่งนักเรียนอาศัยอยู่ในครอบครัวผสมนี้ด้วย และมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าว จำนวน 30 คน จาก 7 โรงเรียนในจังหวัดยะลา ได้แก่ โรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนยะหาศิรยานุกูล โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงจังหวัดยะลา โรงเรียนเบตง“วีระราษฎร์ประสาน” โรงเรียนบันนังสตาวิทยา โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ จากนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจาก 7 โรงเรียน ในจังหวัดยะลา โดยกำหนดสัมภาษณ์คนละ 40 นาที ถึง 60 นาที

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลา 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 28 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2544 โดยขอความร่วมมือจากครูแนะแนว และนักเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนตัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการอยู่อาศัยใน ความดูแลของครอบครัวปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นเพศชาย จำนวน 10 คน และเพศหญิง จำนวน 20 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16 – 18 ปี ระดับชั้นการศึกษา พบว่า ร้อยละ 70.00 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.00 มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.00 อาศัยอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่

ข้อมูลเกี่ยวกับอายุของนักเรียนขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง ระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อน หย่าร้าง และสาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา พบว่า บิดามารดาของนักเรียนร้อยละ 46.66 หย่าร้างขณะที่ นักเรียนอายุระหว่าง 1 – 3 ปี บิดามารดาของนักเรียนร้อยละ 16.67 อยู่ด้วยกัน 3 – 5 ปี ก่อนหย่าร้าง นักเรียนร้อยละ 56.67 ไม่ทราบระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างของบิดา มารดาร้อยละ 23.34 เกิดจากการทะเลาะวิวาท ผู้ขอหย่าร้อยละ 46.67 เป็นบิดา และร้อยละ 40.00 ระบุว่า ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ที่ขอหย่า

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนตอนที่ทราบว่าบิดามารดาหย่าร้าง ความคิดเห็นของนักเรียน เมื่อบิดาและมารดาหย่าร้างแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามารดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วย พบว่า ตอนที่ทราบว่าบิดามารดาหย่าร้าง นักเรียนร้อยละ 46.67 มีความรู้สึกเสียใจและต้องการอยู่พร้อมหน้ากับบิดา มารดา เมื่อบิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้วนักเรียนร้อยละ 60.00 ต้องการให้บิดามารดากลับมาอยู่ด้วย กันอีก นักเรียนที่อยู่กับมารดา ร้อยละ 26.66 ระบุว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาจะห่างเหิน

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงระหว่างบิดามารดาเกี่ยวกับตัวนักเรียน การติดต่อระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ระยะเวลาที่บิดามารดาหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่ พบว่า นักเรียนร้อยละ 43.34 อยู่กับมารดา และ มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนรวมทั้งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน นักเรียนที่อยู่กับบิดา ร้อยละ 23.34 อยู่กับบิดานาน ๆ ครั้งจึงมีโอกาสได้พบเจอมารดา บิดามารดาของนักเรียนร้อยละ 26.67 หย่าร้างมากกว่า 5 ปีแล้วแต่งงานใหม่ และนักเรียนร้อยละ 30.00 ระบุว่าไม่ทราบระยะเวลาที่บิดามารดา หย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของ ครอบครัวเดิม พบว่า บิดาของนักเรียน ร้อยละ 46.67 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียน ร้อยละ 33.33 ระบุว่าไม่ทราบระดับการศึกษาของบิดา มารดาของนักเรียน ร้อยละ 20.00 จบการศึกษาระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนร้อยละ 23.34 ระบุว่าไม่ทราบระดับการศึกษาของมารดา บิดาของ นักเรียนร้อยละ 20.00 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมารดาของนักเรียนร้อยละ 23.33 ประกอบอาชีพ ค้าขาย

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพี่น้องของนักเรียนในครอบครัวเดิมของนักเรียน ลำดับที่เกิดใน ครอบครัวเดิมของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องหลังการหย่าร้างของบิดามารดา การติดต่อพบปะกัน ระหว่างพี่น้องของนักเรียนหลังการหย่าร้างของบิดามารดา และเหตุผลการแต่งงานใหม่ของบิดาและมารดาที่ บอกแก่นักเรียน พบว่า นักเรียนร้อยละ 50.00 มีพี่น้องจำนวน 2 คน ที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกัน เป็นบุตร คนเดียวของครอบครัว ร้อยละ 40.00 เป็นบุตรลำดับที่ 1 ของครอบครัวร้อยละ 53.33 ความสัมพันธ์ระหว่าง พี่น้องของนักเรียนร้อยละ 40.00 พบว่า พี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องรักใคร่ และมีความสนิทสนมกัน ในเรื่องการติดต่อพบปะกันระหว่างพี่น้องของนักเรียนหลังการหย่าร้างของบิดา

มารดา พบว่า นักเรียนร้อยละ 26.66 อยู่กับบิดามารดา และพี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกัน นักเรียนร้อยละ 46.67 อยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในครอบครัวกรณีอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาที่แต่งงานใหม่

ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วยก่อนที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ การสร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่บิดาหรือมารดาจะแต่งงานใหม่ด้วย พบว่า นักเรียนร้อยละ 40.00 อยู่กับมารดาก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่มารดาให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี และหลังจากที่มารดาแต่งงานใหม่แล้วมารดายังคงให้การดูแลนักเรียนเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง นักเรียนร้อยละ 26.66 ระบุว่าจำไม่ได้ว่ามีโอกาสได้สร้างความคุ้นเคยหรือไม่กับบุคคลที่บิดาหรือมารดาจะแต่งงานใหม่ด้วย

ข้อมูลเกี่ยวกับการเอาใจใส่ดูแลของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงที่มีต่อนักเรียน ความรู้สึกของนักเรียนเมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม จำนวนพี่น้องของนักเรียนที่ร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกับนักเรียนในครอบครัวผสม พบว่า พ่อเลี้ยงของนักเรียนร้อยละ 46.66 ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปและยังคงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนเหมือนเดิม นักเรียนร้อยละ 26.66 มีความรู้สึกอึดอัดเมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม แต่ต่อมามีความรู้สึกดีขึ้นเพราะได้อยู่พร้อมหน้าเป็นครอบครัว นักเรียนร้อยละ 20.00 มีพี่น้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดาจำนวน 1 คน นักเรียนร้อยละ 40.00 เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัวและยังไม่มีน้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดาหรือมารดา

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยง อาชีพของพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยง ฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวผสม พบว่า พ่อเลี้ยงของนักเรียนร้อยละ 22.22 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนร้อยละ 38.88 ระบุว่าไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง นักเรียนร้อยละ 33.33 ระบุว่าไม่ทราบระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง และแม่เลี้ยงของนักเรียนร้อยละ 33.33 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ่อเลี้ยงของนักเรียนร้อยละ 33.33 ประกอบอาชีพรับจ้าง และแม่เลี้ยงของนักเรียนร้อยละ 33.34 ประกอบอาชีพเกษตรกร ครอบครัวผสมของนักเรียน ร้อยละ 76.66 ครอบครัวผสมมีฐานะทางเศรษฐกิจตั้งแต่ 5,000 - 10,000 บาท

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหานักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวผสม นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.00 ระบุว่าไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง และปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงไม่ได้ จากการศึกษารายละเอียดของข้อมูล พบว่า นักเรียนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงได้ เนื่องจากนักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหม่ของบิดาหรือมารดาตอนที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่แล้ว นักเรียนจึงมีความรู้สึกที่ไม่มี ความคุ้นเคยกับบุคคลที่บิดามารดาแต่งงานใหม่ด้วย และนอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง ทำให้ไม่สามารถที่จะปรับตัวได้

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 27.34 ระบุว่า มีความรู้สึกไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง จากการศึกษารายละเอียดของข้อมูล พบว่า ความรู้สึกที่ไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง เกิดจากการที่พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงมีท่าทีที่แสดงต่อนักเรียนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นผลมาจากการที่พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่กับบิดาหรือมารดาของนักเรียน และในบางครอบครัวของนักเรียน พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง จู้จี้บ่น กับนักเรียนจึงทำให้นักเรียนมีความรู้สึกไม่ชอบ และแม่เลี้ยงมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อนักเรียนเปลี่ยนแปลงไป คือ เมื่ออยู่ต่อหน้าบิดาของนักเรียนแม่เลี้ยงจะดูแลและเอาใจใส่นักเรียน แต่เมื่อนักเรียนอยู่ลับหลัง

บิดาแม่เลี้ยงจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อนักเรียนอีกอย่างหนึ่ง จึงทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่แม่เลี้ยงไม่จริงใจจึงทำให้ไม่ชอบแม่เลี้ยง

นักเรียนร้อยละ 2.66 ระบุว่าไม่ชอบแม่เลี้ยง เพราะแม่เลี้ยงเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้บิดามารดาของนักเรียนหย่าร้างกัน จึงทำให้นักเรียนมีอคติและทัศนคติที่ไม่ดีกับแม่เลี้ยงจึงไม่มีความรู้สึกหรือมีความคิดที่จะปรับตัวให้เข้ากับแม่เลี้ยง

การวิเคราะห์วิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

ในเรื่องของวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในครอบครัวผสม ร้อยละ 60.00 ระบุว่าใช้วิธีการปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากบิดามารดาเดิมของตนที่อยู่ในครอบครัวผสม และบิดามารดาที่ยังคงมีการติดต่อกับนักเรียน จากการศึกษารายละเอียดของข้อมูล พบว่า การที่นักเรียนเลือกขอคำปรึกษาจากบิดามารดาของตนนั้น เพราะจะได้ทราบว่าควรจะทำอย่างไร หรือวางตัวอย่างกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในครอบครัวและให้ทุกฝ่ายเกิดความสบายใจและสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้ในครอบครัวใหม่อย่างมีความสุข

นักเรียนร้อยละ 15.34 ระบุว่า เลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยการพูดคุยกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง จากการศึกษารายละเอียดของข้อมูล พบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างพูดคุยกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง เพราะต้องการที่จะให้บิดาหรือมารดาของตนเกิดความสบายใจเพราะไม่ต้องการที่จะให้บิดาหรือมารดาเกิดความลำบากใจว่านักเรียนมีปัญหาและปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกใหม่ในครอบครัวไม่ได้ และนอกจากนี้นักเรียนจะปฏิบัติตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงและทำตามที่พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงต้องการ เพื่อให้พ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงเกิดความสบายใจและพึงพอใจว่าจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งเป็นลูกเลี้ยง

นักเรียนร้อยละ 17.67 ระบุว่า เลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยการขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากบุคคลอื่น จากการศึกษารายละเอียดของข้อมูล พบว่า ผู้ที่นักเรียนจะไปคำแนะนำหรือคำปรึกษาด้วย คือญาติของนักเรียน เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ น้า และ อา เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่ให้การเลี้ยงดูนักเรียนหลังจากที่บิดามารดาหย่าร้างกัน ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะขอคำปรึกษาในเรื่องของการวางตัวและการปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง เพราะนักเรียนมีความคิดว่าการที่ได้พูดคุยกับบุคคลเหล่านี้จะทำให้นักเรียนเกิดความสบายใจที่มีคนคอยรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ต้องเก็บปัญหามาไว้เพียงลำพังคนเดียว และนักเรียนร้อยละ 3.33 ใช้วิธีการพูดคุยกับเพื่อน ซึ่งนักเรียนให้เหตุผลว่า “ไม่รู้ว่าขอคำปรึกษาจากใครเพราะมีปัญหาเกี่ยวกับคนในครอบครัว เล่าให้แม่ฟัง ก็ไม่ฟัง” และคิดว่าถ้าคุยกับเพื่อนจะทำให้สบายใจและไม่ต้องการที่จะให้มารดาทราบว่ามีความปัญหาในครอบครัว

นักเรียนร้อยละ 3.66 ระบุว่า เลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง จากการศึกษารายละเอียดของข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการอยู่เฉย ๆ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงและปล่อยวางกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการเขียนไดอารี่ระบายปัญหาและความรู้สึกที่เกิดขึ้น เพื่อให้ตัวนักเรียนเองเกิดความสบายใจ นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการปรับเปลี่ยนความรู้สึกของตนเอง ถ้าหากว่าแม่เลี้ยงปฏิบัติตัวดีหรือเอาใจใส่กับนักเรียนทั้งต่อหน้าบิดาและลับหลังบิดา นักเรียนบอกว่าก็จะยอมปรับเปลี่ยนความรู้สึกที่มีอยู่เดิม เพื่อเห็นแก่ความสุขของบิดาและไม่ต้องการให้บิดาเกิดความไม่สบายใจว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวใหม่

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม โดยผู้วิจัยได้อภิปรายปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา มีรายละเอียดของข้อมูลดังต่อไปนี้

การอภิปรายปัญหาและวิธีการแก้ปัญหานักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

จากการศึกษาปัญหานักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม พบว่า

1. นักเรียนไม่ชอบพ่อเลี้ยง และแม่เลี้ยง ปรับตัวเข้ากับพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงไม่ได้

การที่มีความรู้สึกที่ไม่ชอบพ่อเลี้ยง และแม่เลี้ยงนั้น เป็นเพราะความเป็นชายของพ่อเลี้ยง ย่อมมีความแข็งตามลักษณะทางเพศ ซึ่งจะเข้ากันไม่ได้กับลูกเลี้ยง โดยเฉพาะลูกเลี้ยงที่เป็นเพศหญิง ซึ่งลูกเลี้ยงที่เป็นเพศหญิงเองก็จะมีความรู้สึกว่าพ่อเลี้ยงไม่ใช่บิดาของตัวเองจึงเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจพ่อเลี้ยง และรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงทำให้มีการปรับตัวไม่ได้ หากว่ามารดาของนักเรียนแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนโตแล้ว แต่ถ้าหากว่าบิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนยังเด็ก นักเรียนก็จะไม่มีปัญหาในเรื่องของการปรับตัวไม่ได้เพราะนักเรียนมีความคุ้นเคยกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงมาก่อน และความรู้สึกที่ไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงก็จะมีในครอบครัวที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ตั้งแต่ต้นนักเรียนยังเด็ก เพราะนักเรียนมีความคุ้นเคยและมีความไว้วางใจ

2. มีปัญหากับพ่อเลี้ยง และมีเรื่องทะเลาะกับพ่อเลี้ยง

ซึ่งปัญหานี้จะเกิดขึ้นกับพ่อเลี้ยงที่ต่างเพศกับนักเรียน โดยเฉพาะลูกเลี้ยงที่เป็นผู้หญิงเมื่ออยู่ในวัยเด็กก็อาจจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้น แต่เมื่อเริ่มโตเป็นสาวเริ่มย่างเข้าสู่วัยรุ่น อาจมีปัญหาทางเพศเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งลูกเลี้ยงที่เป็นผู้หญิงเองก็ไม่ทราบว่าควรจะวางตัวอย่างไร หรือพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงที่มีลูกเลี้ยงต่างเพศกับตนเองก็มีปัญหาในเรื่องนี้เหมือนกัน เนื่องจากเกิดความวิตกกังวลว่า จะวางตัวหรือปรับตัวอย่างไรกับลูกเลี้ยงเพื่อไม่ให้น่าเกลียดหรือเป็นที่ครหาของสังคมได้

3. นักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง เพราะแม่เลี้ยงจู้จี้ บ่น นักเรียนไม่ชอบนิสัยบางอย่างของแม่เลี้ยง

เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ เมื่อพิจารณาแล้วอาจเห็นเป็นเรื่องธรรมดาเพราะเมื่อแม่เลี้ยงคิดว่า ลูกเลี้ยงไม่ใช่บุตรของตัวเอง ก็ต้องการใช้แรงงาน และประโยชน์ให้คุ้มค่าในการที่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการที่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อดูแลนักเรียน แม่เลี้ยงจึงมีความคิดว่าต้องจู้จี้ หรือ บ่น กับบุตรที่เป็นลูกเลี้ยงของคนอื่นแต่งงานด้วย เมื่อไม่ได้ตั้งใจที่ตนต้องการ ซึ่งการที่แม่เลี้ยงบ่นนั้นทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้สึกไม่ชอบและเป็นอคติกับแม่เลี้ยง เพราะแม่เลี้ยงไม่ใช่มารดาของตน แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปกับการที่แม่เลี้ยงบ่นนั้นบางครั้งการที่แม่เลี้ยงบ่น อาจเป็นเพราะแม่เลี้ยงหวังดีกับลูกเลี้ยง และให้ความรักแก่ลูกเลี้ยงด้วยความรู้สึกรักลูกเลี้ยงอย่างแท้จริงก็ได้ และอาจทำให้การเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหม่ของทั้งสองฝ่ายมีความสุขได้ ถ้านักเรียนและแม่เลี้ยงปรับตัวเข้าหากันและพูดคุยกันว่าการให้ปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่าย

4. นักเรียนปรับตัวไม่ได้กับการมีแม่เลี้ยง

การที่นักเรียนปรับตัวไม่ได้กับการมีแม่เลี้ยง อาจเป็นไปได้ว่าการที่เด็กปรับตัวไม่ได้กับการมีแม่เลี้ยง เพราะเด็กเริ่มที่จะรู้ความและเริ่มรู้ว่าใครรักหรือไม่รัก จึงเป็นการยากที่จะปรับตัว เพราะเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งยากที่จะปรับตัวเข้าหากันทั้งสองฝ่าย แต่ในบางครอบครัวไม่มีปัญหาในเรื่องนี้เพราะแม่เลี้ยงแต่งงานกับบิดาของนักเรียนตั้งแต่เด็กนักเรียนยังเด็ก จึงทำให้นักเรียนคิดว่าแม่เลี้ยงเป็นมารดาที่แท้จริงของตน เพราะแม่เลี้ยงให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาข้อมูล พบว่า การที่เด็กปรับตัวไม่ได้กับการมีแม่เลี้ยง เพราะนักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหม่ของบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว ซึ่งก่อนหน้านั้นนักเรียนจะมาอยู่กับบิดา นักเรียนอยู่ในความดูแลของญาติมาก่อน และนักเรียนได้คาดหวังว่าเมื่อมาอยู่กับบิดาแล้ว บิดาจะให้ความรักและเอาใจใส่ตน แต่เมื่อมาอยู่กับบิดาในครอบครัวใหม่ของบิดาแล้ว ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนเกินของบิดา และรับไม่ได้กับการมีแม่เลี้ยงเพราะไม่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน

5. นักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง เพราะนักเรียนคิดว่าแม่เลี้ยงไม่มีความจริงใจกับนักเรียน

ประเด็นปัญหาในข้อนี้สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อต่างฝ่ายต่างไม่จริงใจต่อกันแล้วต่างฝ่ายต่างก็จะแสดงละครหลอกกันเอง เป็นไปในลักษณะของแม่เลี้ยงแสดงความรักต่อลูกเลี้ยงซึ่งเป็นลูกติดของสามีหลอกสามีว่ารักลูกเลี้ยง เพื่อให้สามีรักและสบายใจว่าตนรักลูกเลี้ยงและไม่มีปัญหากับลูกเลี้ยง ส่วนลูกเลี้ยงเองก็เล่นละครตอบบิดาว่ารักแม่เลี้ยงเข้ากันได้ดีกับแม่เลี้ยง เพราะไม่ต้องการให้บิดามีความสบายใจว่าตนไม่มีปัญหากับแม่เลี้ยง

6. ไม่ชอบแม่เลี้ยง เพราะแม่เลี้ยงเป็นสาเหตุที่ทำให้บิดามารดาหย่าร้างกัน

การที่กลุ่มตัวอย่างมีแม่เลี้ยงโดยการหย่าร้าง แม่เลี้ยงอาจเป็นมือที่ 3 ที่ทำให้ครอบครัวแตกแยกก็ได้ ซึ่งลูกเลี้ยงมักจะผูกใจเจ็บและอาฆาตกับแม่เลี้ยงที่มีส่วนทำให้บิดามารดาของตนหย่าร้าง จึงทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อแม่เลี้ยง จึงทำให้ไม่ต้องการที่จะปรับตัวให้เข้ากับแม่เลี้ยง

การอภิปรายวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม

1. ปรีกษาหรือขอคำแนะนำจากบิดาหรือมารดาเดิมของตน

การที่นักเรียนขอคำปรึกษาบิดาหรือมารดาเดิมของตนทั้งที่อยู่ในครอบครัวผสม หรือบิดามารดาเดิมของนักเรียนที่ยังมีการติดต่อกัน เพราะนักเรียนอาจเห็นแก่ความสุขของครอบครัวเพื่อไม่ให้ครอบครัวมีปัญหาหรือเกิดการหย่าร้างขึ้นในครอบครัวอีก และการที่ขอคำปรึกษาจากบิดามารดาสามารถทำให้นักเรียนรู้จักการวางตัวและสามารถปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงได้ จึงยอมที่จะอดทนและปรับตัวเองเพื่อความสุขของครอบครัว

2. พุดคุยกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง

การที่นักเรียนเลือกที่จะปฏิบัติแบบนี้จะเป็นไปในลักษณะของการปรับตัวเข้าหาของนักเรียนซึ่งเป็นลูกเลี้ยง เพราะนักเรียนเห็นแก่ความสุขของบิดาหรือมารดา หากพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงมีลูกเลี้ยงที่เป็นเพศเดียวกับตน ก็จะสามารถที่จะพุดคุยกันอย่างตรงไปตรงมาได้ ว่าต้องการให้ลูกเลี้ยงปฏิบัติตัวหรือทำอะไรให้เป็นที่ถูกใจของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง แต่หากว่าลูกเลี้ยงที่มีอยู่เป็นเพศที่ตรงข้ามกับตนอาจจะจะเป็นความลำบากใจในการที่จะพุดคุยอย่างตรงไปตรงมาก็ได้แต่ถ้าทั้งสองฝ่ายหันหน้าและปรับตัวเข้าหากันก็จะทำให้ครอบครัวใหม่ที่เกิดขึ้นสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขได้

3. ขอคำปรึกษาจากบุคคลอื่น

การขอคำปรึกษาจากบุคคลอื่น เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ น้า อา ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นญาติของนักเรียนการที่นักเรียนไปขอคำปรึกษาจากบุคคลเหล่านี้ เพราะว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่ให้การดูแลและอบรมสั่งสอนนักเรียนมาก่อนที่จะมาอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจึงให้ความไว้วางใจ เพราะนักเรียนได้ระบายความรู้สึกของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ และสามารถนำสิ่งที่ได้รับคำแนะนำมาไปปฏิบัติได้ในครอบครัว และการที่นักเรียนใช้การพูดคุยกับเพื่อนนั้นเป็นเพราะในช่วงนี้เป็นวัยของวัยรุ่นเด็กจะใช้ชีวิตที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน และติดเพื่อน เด็กจะเห็นว่าเพื่อนคือคนที่ตนคบแล้วสบายใจจึงขอคำแนะนำจากเพื่อน เพื่อเป็นการระบายสิ่งที่ตนอัดอัดให้หมดไป แม้ว่าจะเป็นการระบายความรู้สึกเพียงเล็กน้อย แต่ก็ทำให้สบายใจเพราะเป็นระบายสิ่งที่อัดอัดออกมา โดยมีเพื่อนเป็นผู้ที่คอยรับฟัง

4. อยู่เงียบเฉย ๆ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว

การเงียบเป็นวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเงียบเพราะกำลังหาวิธีการแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาตรงหน้าเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าเงียบเพราะการต้องเงียบเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะเมื่อทนกันไม่ได้ก็จะระเบิดสิ่งที่ตนรู้สึกอัดอัดก็จะทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวเพิ่มขึ้น การที่ใช้วิธีการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญหน้ากันจะเป็นการยากเพราะว่าอาศัยอยู่ร่วมกันแต่ถ้าใช้การปรับจิตใจของตัวเองให้ยอมรับเท่าที่จะทำได้ ก็จะเป็นการดีต่อสภาพจิตใจของตัวเองและสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

5. ระบายความรู้สึกโดยการเขียนไดอารี่

การระบายความรู้สึกโดยการเขียนลงในสมุดบันทึก ก็เป็นการดีแต่ควรระวังว่าแม่เลี้ยงจะมาเจอ อาจทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นได้ การระบายความรู้สึกนอกจากเขียนบันทึกแล้ว สามารถหันไปทำอย่างอื่น เช่น การฟังเพลง เล่นกีฬา วาดรูป เพราะการเลือกทำสิ่งเหล่านี้จะดีกว่าการเขียนลงในสมุดบันทึก เพราะการเขียนลงในสมุดบันทึกบางครั้งอาจมีความเกลียด ความโกรธ มากกว่าความรู้สึกที่ดี และการเขียนบันทึกเป็นสิ่งที่ดีแต่ก็เป็นความรู้สึกที่ตอกย้ำและเก็บกดไว้อยู่ในจิตใจสำนึกอยู่ตลอดเวลา และอาจมีปัญหาเกิดขึ้นตามมาภายหลังได้ ถ้ามีผู้ไปเจอหรืออ่านในสิ่งที่เขียนไว้ก็จะทำให้เกิดความไม่สบายใจตามมาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป มีดังนี้

หากผู้วิจัยไม่ได้เป็นครูแนะแนว หรือครูประจำการอยู่ในโรงเรียน และต้องการที่จะศึกษาในลักษณะนี้ควรมีการศึกษาหรือสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างโดยการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หรือสร้างความคุ้นเคย อาจทำได้โดยการขอเข้าช่วยงานครูในโรงเรียนโดยเฉพาะฝ่ายแนะแนว เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และมีความสนิทสนมกันทั้งครูแนะแนวและนักเรียน และเมื่อผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แล้ว นักเรียนจะมีความรู้สึกคุ้นเคยมากขึ้นและยอมเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริงเพิ่มมากขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาว่ามีสาเหตุใดอีกบ้างที่ส่งผลให้ปรับตัวไม่ได้ในครอบครัวผสม เพื่อที่ได้ให้การช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากปัญหาที่เป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถปรับตัวได้ในครอบครัวผสม มีหลายสาเหตุ อาจเกิดจากความไม่คุ้นเคยกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนเกินของครอบครัว ไม่ชอบพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงข้อมูลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการ ผู้ที่จะทำการวิจัยครั้งต่อไป ควรคำนึงถึง เช่น การหากลุ่มตัวอย่างเป็นไปค่อนข้างยาก เพราะการเก็บข้อมูลในลักษณะนี้เป็นการเปิดเผยความในใจของบุคคล ถ้าไม่มีความไว้วางใจในตัวของผู้วิจัยแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะไม่กล้าเล่าความรู้สึกที่แท้จริง ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่างต้องมีความสนิทสนมพอสมควร จึงจะได้รับความไว้วางใจและได้รับข้อมูลที่ต้องการตามความเป็นจริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์.(2524). *สุขภาพจิตในโรงเรียน*.กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกษม ตันติผลาชีวะ. (2530). *สุขภาพจิตกับครอบครัว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บุ๊คแบงค์.
- กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ. (2526) . *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว*.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- กันยา สุวรรณแสง. (2533) . *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*.กรุงเทพฯ:ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กันยา สุวรรณแสง.(2536).*บุคลิกภาพและการปรับตัว*.พิมพ์ครั้งที่2.กรุงเทพฯ:ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.โรงพิมพ์รวมสาสน์.
- จกมล หงส์พันธ์.(2534). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบโรเจอร์สที่มีต่อการปรับตัวในครอบครัว
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์วิทยาการเมือง พัทยา จังหวัดชลบุรี*
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตริยา ไชยศรีพรหม. (2527) . *ลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา
(ม. 1 – ม. 6)ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตรา วสุวนิช.(2524).*"ครอบครัวกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก,"* กรุงเทพฯ:เอกสารการสอนชุดวิชา
หน่วยที่ 6 -10 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุมจินต์ สลัดทุกข์. (2543) . *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ชิดชนก เชิงเชาว์. (2539) . *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. สงขลา : โครงการผลิตตำรามหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชาติชาย หมั่นสมักร. (2542) . *การปรับตัวของนักศึกษาโครงการสมทบพิเศษคณะวิทยาศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ชูติญา แสนละมุล. (2541) . *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในโรงเรียนประจำของนักเรียน
ชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*.ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ชีรวัดณ์ นิเจนตร.(2526).*สภาพเชิงจิตสังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นใน
กรุงเทพมหานคร*.ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2529). *เด็กและวิกฤติการณ์ในครอบครัว*. เชียงใหม่:ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก. (2526). " อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ, " *วารสารแนะแนว*. 17 (87) : 32 –50. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญชนก ศิริสุขชัยวุฒิ. (2524). *การศึกษารายการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เขตปทุมวันกรุงเทพมหานคร*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2540). "การศึกษาด้านความมั่นคงทางด้านครอบครัว กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ในจังหวัดสมุทรปราการ," *รายงานการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา นิธยาน. (2520). *การปรับตัวและบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สารศึกษาการพิมพ์.
- นิภา นิธยาน. (2530). *การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สารศึกษาการพิมพ์.
- นิภา พงศ์วิรัตน์. (2520). *การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิมมวล อันทะชัย. (2532). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับการปรับตัวสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาชาย และโรงเรียนแบบสหศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (ม.ป.ป.). "ครอบครัวหย่าร้างที่สร้างปัญหาให้กับสังคม," *วารสารธรรมศาสตร์*. 16(1) :75-83.
- หนึ่งหยั กอปรศรีสวัสดิ์. (2542). *การศึกษาสาเหตุการติดสารเสพติดและความคาดหวังในการเข้ารับการศึกษาในคลีนิกยาเสพติด กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิภาพรรณ โสมนะพันธ์. (2525). *เปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุตรตามลำดับการเกิดการอบรมเลี้ยงดู และสถานภาพทางเศรษฐกิจ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2534). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3 .นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- บุญวดี เพชรรัตน์.(2527). การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการมีคูครองของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์และครอบครัวแตกแยก.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ปันทดา เผือกพันธ์.(2535).”ปัญหาการหย่าร้างในสังคมไทย:มองให้ลึกถึงต้นสายปลายเหตุ,”วารสารศึกษาศาสตร์ ม.ช. 15(3):46-47.
- ประดิษฐ์ อุปรมย์.(2518).จิตวิทยา.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ศรีอนันต์.ถ่ายเอกสาร.
- ปราชญ์ ภัณฑเนตร.(2515). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัว. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง.(2526). การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาด้านสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์กับเด็กวัยรุ่น.ปริญญานิพนธ์.กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.(2530). สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์.
- พวงสร้อย วรกุล. (2522). การศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- พยอม ธัญรส.(2540).ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พยอม วงษ์พราม. (2536). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนสวัสดิศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2529). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2538).วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ 6.กรุงเทพฯ:สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลินี อยู่โพธิ์.(2525).การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- มณูญ แป้นเจริญ.(2522). การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาส่วนตัว ปัญหาสังคมและปัญหา การเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 5 จังหวัดสงขลา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เขาวนาฏ ผลิตนน์เกียรติ.(2534).สุขภาพจิตเด็กไทยวันพรุ่งนี้.กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์การศาสนา.
- ราตรี พงษ์สุวรรณ.(2540).การศึกษาปัญหาการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

- ลินดา วงษ์ทน.(2533). *การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย พ.ศ.2525 – 2531*.
 ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- วรารัตน์ ประสิทธิ์ชัยกิจ. (2537) . *การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
 กีฬา จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดกรมสามัญศึกษา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ
 : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาวดี ปัจจโยโก.(2544). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันดี วราวิทย์. (2529) . *พัฒนาการทางกายและวัยรุ่น.เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการของวัยรุ่น
 และการอบรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ศศิวิมล โสภณพันธ์. (2523). *ลำดับการเกิดและการปรับตัว*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภลักษณ์ พุทธิพงษ์สิทธิ์. (2534) . *สุขภาพจิตและพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยม
 ศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง:ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบางใหญ่จังหวัดนนทบุรี*.
 วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์).กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สิริชัย ประทีปฉาย .(2533). *การพัฒนาศักยภาพและการปรับตัว*. จันทบุรี:วิทยาลัยรำไพพรรณณี.
- สุชา จันทน์เอม. (2529) . *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- สุพัตรา สุภาพ. (2529) . *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ.(2533).*ปัญหาสังคม*.พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพรรณ โคตรจรัส.(2531).*จิตวิทยาในการดำรงชีวิต*.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ จันทน์เอม.(2527).*จิตวิทยาพัฒนาการ*.พิมพ์ครั้งที่ 3 .กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- สุภาวดี มีตรสมหวัง.(2533).*ปัญหาสังคม*.กรุงเทพฯ:ภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 บางเขน. ถ่ายเอกสาร.
- สมศรี บุญอรุณรักษา. (2539) . *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
 ในโรงเรียนเครือคาทอลิก*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)กรุงเทพฯ:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- โสภา ชนะภัย. (2537) . *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง
 แบบ กลุ่มและรายบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่มาจาก
 ครอบครัวหย่าร้างในโรงเรียนเจ้าพระยาพิทยาคม*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) .
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิทยานุวัฒน์.(2524). *การวิจัยเชิงบรรยาย*. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ.(2542). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาคอครัว*.พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์ชนตาการพิมพ์.

- อรพินทร์ ชูชมและอัจฉรา สุขารมณ์.(2532) . องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของวัยรุ่น.รายงานการวิจัยฉบับที่ 48 . สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ .กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Crosbic,Burnett M.(1984)."The centrality of the step relationship:A challenge to family and practice".*Family Relation*.33(459).
- Fast,Ireace and Cain,Albert C.(1966 April)."The Stepparents Role :Potential for Disturbance in Family Functioning, "*American J.Or thopsychiatry*. 36(485).
- Hurlock,Elizabeth B.(1964). *Developmental Psychology*.New York: McGraw – Hill Book Company.
- Landis,Paul H.(1965). " The families that Produce Adjusted Adolescents," *Clearig House*. 29:537-540.
- Mullholland,Debera Japzor. (1990 July)." Resilient and Vulnerable Childern of Divorce,"
Dessertation Abstrational.439 B
- Kaplan,Louis.(1659).*Mental Herlth and Human Relation in Education*. New York : and Brothers.
Publishers p.76.
- Pansky,Torathan Hugh. (1990). " Gender Role and Adjustement in children of Divorce,"
Dissertation Abstracts Interatioal.516 (6) : 314 B
- Pickard,David C. (1989,December). "Childhood fearse and the impact of Aivorce and Remarriage."
Dissertation Abstracts International p.60:267B.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายละเอียดกรณีสัมภาษณ์นักเรียน

นักเรียนคนที่ 1

เพศชาย อายุ 13 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง เกรดเฉลี่ยสะสม 2.25 อายุ 13 ปี อยู่กับบิดาแต่งงานใหม่ มีอายุ 5 ปี ขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 10 ปีก่อนหย่าร้างกัน สาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดาเท่าที่นักเรียนทราบ อาเล่าให้นักเรียนฟังว่า บิดามารดาทะเลาะกัน มารดาหนีไปตอนที่นักเรียนอายุ 2 ปี แล้วกลับมาหย่ากับบิดา ตอนยังเป็นเด็กไม่ได้รู้สึกอะไรที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน แต่เมื่อโตขึ้นมารู้สึกขาดความอบอุ่น เหงา และคิดว่าไม่มีใครต้องการ เพราะถ้ามีใครต้องการนักเรียนคงไม่ต้องมาอยู่กับอา เมื่อบิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว ต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะตั้งแต่เด็กอาเป็นผู้ดูแลนักเรียนมาตลอด และนักเรียนมาอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว ตอนที่บิดามารดาหย่ากันบ้่านักเรียนมาอยู่กับอาและให้อาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเรื่องต่างๆของนักเรียน หลังการหย่าร้างของบิดามารดานักเรียนไม่มีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา แต่ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือก นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดา เพราะมารดาสามารถเป็นได้ทั้งพ่อและแม่ ตั้งแต่บิดาและมารดาหย่าร้างกันนักเรียนอยู่กับอาตลอดบิดามาเยี่ยมบ้าง มารดาไม่มีโอกาสได้เจอ บิดามารับตอนอายุ 8 ปี ตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว ผู้ที่ดูแลนักเรียนก่อนมาอยู่กับบิดาคือป้าและอาเป็นคนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน เมื่อมาอยู่กับบิดาแล้วบิดาเป็นผู้รับผิดชอบ และปัจจุบันป้ายังให้การช่วยเหลือและดูแล ตอนที่นักเรียนอยู่กับอา บิดายังคงแวะมาเยี่ยมบ้างส่วนมารดาไม่มีโอกาสได้เจอ ดีใจที่บิดามารับไปอยู่ด้วย บิดาหย่ากับมารดาประมาณ 4 – 5 ปี แล้วแต่งงานใหม่ บิดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพค้าขาย นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดของมารดา

นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันจำนวน 3 คน นักเรียนเป็นคนคนที่ 3 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องรักใคร่กันและสนิทสนมกัน นักเรียนจะสนิทกับพี่คนที่ 2 เพราะอายุใกล้เคียงกัน พี่น้องของนักเรียนแยกกัน พี่คนโตแต่งงานแล้ว เวล่านักเรียนมีปัญหาสามารถไปขอคำปรึกษาได้ พี่คนที่ 2 อยู่กับอาและนักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นอกจากนักเรียนแล้วไม่มีพี่น้องคนอื่นอยู่ในครอบครัวผสม บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่และนักเรียนมาอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว นักเรียนทราบตอนที่บิดามารับไปอยู่ด้วยบิดาบอกว่าป้าแม่เลี้ยงและให้นักเรียนเรียกว่าแม่ ช่วงที่นักเรียนอยู่กับอา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาค่อนข้างที่จะห่างเหินแต่เมื่อมาอยู่กับบิดาแล้วบิดาให้ความรักและความสนิทสนม นักเรียนไม่มีโอกาสได้รู้จักกับแม่เลี้ยงเพราะนักเรียนเข้าอยู่ในครอบครัวผสมตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยงค่อนข้างดีแต่มีบ้างที่รู้สึกอึดอัดเพราะไม่ใช่แม่แท้ๆ ของนักเรียน ในช่วงแรกที่เข้ามาอยู่ในครอบครัวผสมรู้สึกอึดอัดแต่ต่อมาดีขึ้นเพราะแม่เลี้ยงและบิดาให้การดูแลเอาใจใส่ดี

สมาชิกในครอบครัวผสมมี 4 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง และตัวนักเรียน นักเรียนมีน้องร่วมบิดาเดียวกับนักเรียน 1 คน นักเรียนเป็นคนคนที่ 1 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยงดีเพราะให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน น้องใหม่รักนักเรียนและสนิทสนม ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวผสม นักเรียนคิดว่าอบอุ่นแต่ไม่เหมือนมีแม่เป็นของตนเองเพราะยังไ้เป็นแม่เลี้ยง นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม เวลาเกิดปัญหาจะอยู่เงียบๆ แล้วคุยกับบิดาเพื่อขอคำแนะนำเพราะคิดว่าบิดาน่าจะให้คำแนะนำได้ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสม คือ แม่เลี้ยง และ แม่เลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีแก้ปัญหาและการปรับตัวในครอบครัว คือ ใช้วิธีการปรับปรุงนิสัยของนักเรียนให้เข้ากับแม่เลี้ยง เรื่องไหนที่แม่เลี้ยงไม่ชอบจะไม่ทำและจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับแม่เลี้ยง

นักเรียนคนที่ 2

เพศชาย อายุ 13 ปี เรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง เขตเฉลี่ยสะสม 1.90 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบอายุขณะที่บิดามารดาหย่าร้างและสาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา ตอนที่ทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนรู้สึกเสียใจและอยากอยู่กับบิดา ตอนที่บิดามารดาหย่าร้างกันแล้วนักเรียนรู้สึกเฉยๆ ที่บิดามารดาหย่าร้างกันเพราะนักเรียนยังเด็ก แต่นักเรียนก็รู้สึกเสียใจเหมือนกัน ช่วงที่บิดามารดาหย่าร้างกันมารดาให้นักเรียนมาอยู่กับยายและมารดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว มารดาเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ของนักเรียน นักเรียนไม่มีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดาแต่ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือก นักเรียนจะเลือกอยู่กับบิดา เพราะสนิทกับบิดาตอนที่นักเรียนอยู่กับยาย ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาช่วงที่เจอกันจะสนิทสนม แต่ปัจจุบันนักเรียนไม่เจอบิดาประมาณ 5 ปี นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดต่าง ๆ ของบิดา มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพ ลูกจ้างทำความสะอาดของวิทยาลัยพลະ นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่และนักเรียนไม่เคยถาม ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดา มารดาดีกับนักเรียนเอาใจใส่และให้ความรักแก่นักเรียน นักเรียนไม่มีโอกาสรู้จักพ่อเลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงไม่ค่อยดีและไม่ค่อยสนิทกับพ่อเลี้ยง เพราะไม่มีความคุ้นเคยกับพ่อเลี้ยง ช่วงที่นักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสมนักเรียนรู้สึกไม่อบอุ่น และไม่ชอบพ่อเลี้ยงเพราะพ่อเลี้ยงไม่ใช่บิดาของนักเรียน

สมาชิกในครอบครัวผสม มี 5 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง แม่ นักเรียน มีน้องร่วมมารดาเดียวกัน 2 คน และนักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยง ไม่ค่อยดี เพราะพ่อเลี้ยงชอบดุด่าและตีนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ชอบพ่อเลี้ยง และความสัมพันธ์ของนักเรียนกับพี่น้องร่วมมารดาเดียวกันกับนักเรียนรักใคร่สนิทสนมกันดี ภาพรวมในครอบครัวค่อนข้างดีมีการทะเลาะกันบ้างในครอบครัว นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อเลี้ยงในครอบครัวผสม ปัญหาที่มีคือไม่ชอบพ่อเลี้ยงและเข้ากันไม่ได้กับพ่อเลี้ยง เวลามีปัญหาเกิดขึ้นจะไปหายายและเล่าให้ยายฟัง ยายบอกว่าให้อยู่เฉยๆ แล้วจะดีเอง นักเรียนเลือกที่จะปรึกษายาย เพราะยายเป็นคนเลี้ยงดูนักเรียนมาตั้งแต่เด็กและนักเรียนสนิทสนมกับยาย ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมได้แก่ พ่อเลี้ยง นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง และพ่อเลี้ยงประกอบอาชีพ รับจ้างทำงานก่อสร้าง ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 –10,000 บาท

วิธีการที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่าถ้าพ่อเลี้ยงใช้ให้ทำอะไร นักเรียนจะทำเพื่อให้พ่อเลี้ยงรักและต้องการอยู่กับมารดาไม่ต้องการไปอยู่กับยาย

นักเรียนคนที่ 3

เพศชาย อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง เขตเฉลี่ยสะสม 2.54 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนอายุ 3 ปีขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 10 ปี ก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างเกิดจากการทะเลาะวิวาท และมารดาเป็นฝ่ายขอหย่า ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างกัน นักเรียนคิดว่าบิดาไปทำงานต่างจังหวัด พอโตขึ้นมารดาเล่าให้ฟัง นักเรียนรู้สึกเสียใจไม่อยากให้บิดาและมารดาหย่าร้างกัน หลังจากที่ยานมารดาหย่าร้างกันแล้วนักเรียนต้องการให้บิดามารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะเห็นคนอื่นมีครอบครัวที่สมบูรณ์ต้องการให้ครอบครัวเป็นแบบนั้นบ้าง มารดาเป็นผู้ตัดสินใจให้นักเรียนอยู่ด้วยหลังการหย่าร้าง มารดาบอกนักเรียนว่าสามารถเป็นทั้งพ่อและแม่ได้ ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะคิดว่า

มารดาสามารถเป็นทั้งพ่อและแม่ได้ แต่บิดาและมารดาเลิกกันตั้งแต่นักเรียนยังเด็กทำให้ไม่มีโอกาสเลือกความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาที่ไม่ได้อยู่ด้วยยังคงมีการติดต่อกับปะกัน และมารดาไม่ได้ห้ามหรือขัดขวาง นักเรียนสามารถที่จะขอคำแนะนำและคำปรึกษาได้ นักเรียนอยู่กับมารดาและมารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียน แต่บิดาเป็นผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ของนักเรียนประมาณเดือนละ 5,000 บาท นักเรียนมีโอกาสได้พบเจอกับบิดาประมาณเดือนละครั้ง ส่วนใหญ่บิดาพาไปซื้อของและทานข้าว บางครั้งพาไปเที่ยวต่างจังหวัด นักเรียนบอกว่ามีความสุขที่ได้เจอบิดาและรอเวลาที่บิดาโทรศัพท์มานัด

นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่มารดาหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่ บิดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี บิดาประกอบอาชีพรับราชการ มารดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพค้าขาย นักเรียนมีพี่น้องจำนวน 2 คน ที่เกิดจากบิดาและมารดาเดียวกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องไม่ค่อยสนิทสนม เพราะพี่เป็นผู้หญิงและพี่รักบิดามากกว่าน้อง ส่วนนักเรียนรักมารดาเพราะสงสารมารดาที่ต้องดูแลนักเรียนกับพี่สาว ระหว่างนักเรียนและพี่สาวมีการทะเลาะกันบ้าง พี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันไม่มีใครแยกไปอยู่ที่อื่น

มารดาบอกเหตุผลในการแต่งงานใหม่กับนักเรียนว่าคนที่แต่งงานกับมารดาเป็นคนดีและสามารถดูแลนักเรียนกับพี่ได้ แต่นักเรียนไม่ต้องการที่จะให้มารดาแต่งงานใหม่ ต้องการให้มีเฉพาะนักเรียนและพี่สาว มารดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนยังเด็กและคิดว่าเป็นความสุขของมารดาจึงไม่ได้คิดอะไร ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง นักเรียนบอกว่าเพราะมารดายังรักนักเรียนเหมือนเดิมและพ่อเลี้ยงดูแลนักเรียนดี แต่มีบ้างที่รู้สึกน้อยใจเพราะพ่อเลี้ยงรักน้องใหม่มากกว่านักเรียน แต่ก็เป็นบางครั้งเท่านั้นเพราะส่วนใหญ่ทั้งมารดาและพ่อเลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี ก่อนที่มารดาแต่งงานใหม่นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยงมารดาบอกนักเรียนว่าเป็นเพื่อนของมารดา ระยะเวลาที่นักเรียนเจอกับพ่อเลี้ยง นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงให้การดูแลนักเรียนดี ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลง เพราะปัจจุบันยังคงให้ความดูแลเอาใจใส่ทุกเรื่องและคอยให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องเรียนตลอดจนเรื่องอื่น ๆ มารดาให้ความสนใจและให้ความรักกับนักเรียนเหมือนเดิม ช่วงที่พ่อเลี้ยงเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม นักเรียนรู้สึกแปลกหน้าและอึดอัดแต่ต่อมาเริ่มที่จะชินและรักพ่อเลี้ยงเพราะพ่อเลี้ยงให้ความรักนักเรียน พ่อเลี้ยงดีกับมารดาและพี่สาว

สมาชิกในครอบครัวผสมมี 5 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน พี่สาว และนักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกัน จำนวน 1 คน นักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของพ่อเลี้ยงที่มีต่อนักเรียน พ่อเลี้ยงดีและให้การดูแลเอาใจใส่ดีมีบ้างที่นักเรียนทะเลาะกับพ่อเลี้ยง เช่นเรื่องที่นักเรียนไม่ทำตามที่พ่อเลี้ยงต้องการพ่อเลี้ยงจะบ่น แต่นักเรียนจะทำให้ถ้าพ่อเลี้ยงสั่งหรือบอกนักเรียน น้องต่างบิดามีการพูดคุยกันบ้าง ไม่ค่อยสนิทเพราะเป็นผู้หญิง นักเรียนมองภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว ไม่มีปัญหาค่อนข้างที่จะอบอุ่น เพราะพ่อเลี้ยงดูแลนักเรียนดี นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนจะพูดคุยและขอคำปรึกษาจากบิดาเดิมของนักเรียนและบิดาจะบอกว่าไม่ต้องสนใจ เพราะไม่ใช่เรื่องของเด็กเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ให้สนใจการเรียน สาเหตุที่นักเรียนขอคำปรึกษาจากบิดาเพราะสนิทสนมกับบิดาและปัจจุบันยังคงมีการติดต่อกันและบิดาสามารถให้คำแนะนำและเป็นທີ່ปรึกษาแก่นักเรียนได้ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนคือมารดา พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และช่วยมารดาค้าขาย ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนจะพูดคุยกับบิดาเดิมของนักเรียนเพื่อขอคำปรึกษาและคำแนะนำและตัวนักเรียนเองจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยง ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับพ่อเลี้ยง นักเรียนจะพูดคุยกับมารดาของนักเรียนเพื่อให้มารดาช่วยเหลือเพื่อให้พ่อเลี้ยงรัก ถ้าพ่อเลี้ยงใช้ให้นักเรียนทำอะไรจะทำให้ตามที่พ่อเลี้ยงต้องการ

นักเรียนคนที่ 4

เพศชาย อายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง เขตเฉลี่ยสะสม 2.32 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุ 3 ปี ขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 5 ปี ก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างเกิดจากบุคลิกที่ 3 เพราะบิดาทำให้ผู้หญิงคนใหม่ท้อง มารดาทราบจึงขอหย่า ตอนที่นักเรียนทราบรู้สึกเฉยๆ เพราะบิดาและมารดาหย่าร้างกันตอนที่นักเรียนยังเด็ก เมื่อนักเรียนโตขึ้นมาไม่ได้รู้สึกอะไร หลังจากที่ยาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนคิดว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกันดีแล้วเพราะบิดาเคยคิดที่จะกลับมาอยู่กับมารดา แต่มารดาไม่ยอมและถ้ากลับมาอยู่ด้วยกันคงมีปัญหากันอีก หลังการหย่าร้างมารดาให้นักเรียนอยู่ด้วยและมารดาบอกนักเรียนว่าบิดาไม่มีความรับผิดชอบ ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะมารดาสามารถเป็นได้ทั้งพ่อและแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วยห่างเหิน นักเรียนเจอกับบิดาครั้งสุดท้ายตอนที่นักเรียนอายุประมาณ 5 ปี และไม่ได้เจอกับบิดาอีกจนถึงปัจจุบัน มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 2 – 3 ปี ก่อนแต่งงานใหม่ บิดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานในรัฐวิสาหกิจ มารดาจบการศึกษาระดับปริญญาโท ทำงานในรัฐวิสาหกิจ (องค์การโทรศัพท์) นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลของการแต่งงานใหม่ตอนที่มารดาแต่งงานใหม่นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ เพราะมารดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนอายุ 6 ขวบ และนักเรียนคิดว่าเป็นความสุขของมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดา ยังคงมีความสนิทสนมและมารดา ยังคงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน นักเรียนไม่มีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยงเพราะตอนที่นักเรียนยังเด็ก นักเรียนเห็นพ่อเลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้านแล้ว และพ่อเลี้ยงรักนักเรียนให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนมาตลอด ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลงเพราะพ่อเลี้ยงยังให้การดูแลนักเรียนดีเหมือนเดิมทุกอย่าง พ่อเลี้ยงดูแลนักเรียนมาตั้งแต่เด็กรวมทั้งให้ความอบอุ่นจึงทำให้นักเรียนมีความสุขและไม่คิดว่าขาดความอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวผสมมี 3 คน ประกอบด้วยพ่อเลี้ยง มารดา และตัวนักเรียน มารดาและพ่อเลี้ยงยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ ทำหน้าที่ของพ่อเลี้ยงที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงรักนักเรียน ดูแลเอาใจใส่นักเรียนให้ความรักและความอบอุ่นภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวนักเรียนคิดว่าครอบครัวปัจจุบันอบอุ่น ไม่มีปัญหา นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหาในครอบครัวจะขอคำปรึกษาจากมารดาและพ่อเลี้ยงเพราะสามารถให้คำแนะนำได้ สาเหตุที่เลือกขอคำปรึกษาจากมารดาและพ่อเลี้ยง เพราะสนิทแต่ส่วนใหญ่แล้วจะขอคำปรึกษาจากมารดา วิธีการที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวคืออยู่เฉยๆเงียบ ๆ หาทางแก้ปัญหาละขอคำแนะนำจากมารดา ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสม คือมารดาของนักเรียน พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานในรัฐวิสาหกิจ(ไฟฟ้า) ครอบครัวมีรายได้ประมาณ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน

วิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนในครอบครัวผสม ถ้านักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นจะใช้การพูดคุยและขอคำปรึกษาจากมารดา และปรับปรุงนิสัยของนักเรียนเพื่อให้เข้ากับคนในครอบครัวแต่ส่วนใหญ่แล้วในครอบครัวไม่มีปัญหานักเรียนคิดว่าครอบครัวอบอุ่น

นักเรียนคนที่ 5

เพศหญิง อายุ 17 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรียะลา เกรดเฉลี่ยสะสม 1.86 นักเรียนอยู่กับมารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 2 เดือนขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างของบิดาและมารดาเกิดจากบิดาดื่มสุราเป็นประจำและทะเลาะวิวาทกับมารดา มารดาจึงขอหย่ากับบิดา ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกันนักเรียนรู้สึกเสียใจ เพราะคนอื่นมีพร้อมหน้าครอบครัวแต่นักเรียนไม่มี ตั้งแต่บิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนต้องไปอยู่กับย่าก่อนที่นักเรียนจะมาอยู่กับมารดาเมื่อนักเรียนโตแล้ว หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดานักเรียนต้องการที่จะให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะอยากมีพร้อมหน้าบิดาและมารดา ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับบิดาเพราะบิดาไม่ค่อยดุ ช่วงที่นักเรียนอยู่กับย่า บิดาจะมาเยี่ยมเกือบทุกเดือนส่วนมารดาไม่ค่อยมาเพราะเวลาที่มารดามาเยี่ยมมารดามักจะทะเลาะกับบิดา เมื่อนักเรียนมาอยู่กับมารดาแล้วความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาจะห่างไป นักเรียนไม่มีโอกาสได้เจอบิดาและบิดาได้แต่งงานใหม่แล้ว ช่วงที่นักเรียนอยู่กับย่า ย่าเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและบิดามารดาจะเป็นคนให้ค่าใช้จ่ายของนักเรียนกับย่าบ้าง แต่เมื่อนักเรียนมาอยู่กับมารดาแล้ว มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆของนักเรียน นักเรียนมาอยู่กับมารดาตอนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดา ตอนที่อยู่กับย่าเวลาที่บิดามาหาจะดีใจและบิดาพานักเรียนไปเที่ยว ส่วนมารดาเวลาที่มาเยี่ยมจะพานักเรียนไปเที่ยว นักเรียนห่างกับบิดาตอนมาอยู่กับมารดา นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่มารดาหย่าร้างกับบิดาแล้วแต่งงานใหม่ บิดาและมารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

มารดาบอกนักเรียนตอนที่มารดาแต่งงานใหม่ว่าต้องการมีคนมาดูแลนักเรียนและครอบครัวเพราะมารดามีบุตรหลายคน (มารดาแต่งงานใหม่ 3 ครั้ง) จึงต้องการที่จะมีคนดูแล ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาช่วงแรกนักเรียนไม่ค่อยสนิทกับมารดา เพราะนักเรียนจะสนิทกับบิดามากกว่ามารดา นักเรียนมีความสนิทสนมกับมารดาตอนที่นักเรียนมาอยู่กับมารดาแล้ว และมารดาให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน ก่อนมารดาจะแต่งงานใหม่และหลังจากที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว นักเรียนไม่มีโอกาสรู้จักกับพ่อเลี้ยงเพราะบิดาและมารดาให้นักเรียนอยู่กับย่าตั้งแต่บิดามารดาหย่าร้างกัน นักเรียนมาอยู่กับมารดาตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว ความรู้สึกของนักเรียนตอนที่มาอยู่กับมารดาแล้ว นักเรียนรู้สึกเสียใจในช่วงแรกที่มีพ่อเลี้ยงแต่ต่อมาเริ่มชิน เพราะพ่อเลี้ยงดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีเหมือนลูกของพ่อเลี้ยงเองจึงไม่ได้คิดอะไร แต่นักเรียนรู้สึกเสียใจที่มารดาแต่งงานใหม่อีกครั้ง และนักเรียนมีความกลัวว่าพ่อเลี้ยงจะไม่รักนักเรียน สมาชิกในครอบครัวผสมมี 5 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา พี่สาวต่างบิดา นักเรียนมีพี่น้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียน 1 คน นักเรียนเป็นคนพี่ 2 ของครอบครัว (พี่สาวเป็นลูกติดของมารดา และ น้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดา 1 คน)

ท่าทีของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน พ่อเลี้ยงให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียน พี่น้องต่างบิดาสนิทสนมกันมีบ้างที่ทะเลาะวิวาท นักเรียนบอกว่าเพราะยังไ้เป็นพี่สาวของนักเรียนแม้ว่าจะเป็นคนละพ่อแม่แม่เดียวกัน น้องต่างบิดาของนักเรียน นักเรียนบอกว่ารักน้องเหมือนเป็นน้องของตนเอง ภาพรวมในครอบครัว นักเรียนคิดว่าอบอุ่นที่มีพร้อมหน้าครอบครัวแต่มีบางครั้งรู้สึกไม่ค่อยอบอุ่นเพราะยังไ้พ่อเลี้ยงที่ไม่ใช่พ่อของเราเอง แต่พ่อเลี้ยงให้ความรักและให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนจะขอคำปรึกษากับมารดาและบิดาเดิมของนักเรียน เพราะคิดว่าบิดาและมารดาสามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำได้ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสม คือ มารดาของนักเรียน

นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยงประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท ต่อเดือน

วิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่าจะพยายามปรับปรุงนิสัยและเรื่องต่าง ๆ ของนักเรียนเพื่อให้เข้ากับพ่อเลี้ยงได้ และดูว่าถ้าพ่อเลี้ยงต้องทำอะไรจะทำให้พ่อเลี้ยงเพื่อให้พ่อเลี้ยงรักนักเรียน

นักเรียนคนที่ 6

เพศชาย อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรียะลาเกรดเฉลี่ยสะสม 2.76 นักเรียนอยู่กับมารดาแต่งงานใหม่ มารดาตั้งครรภ์ได้ 3 เดือน ขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน สาเหตุการหย่าร้างของบิดาและมารดา มารดาเล่าให้นักเรียนฟังว่าบิดามีผู้หญิงคนอื่นอยู่แล้วก่อนที่จะมาแต่งงานกับมารดา เมื่อมารดาทราบจึงหย่าตอนที่ตั้งครรภ์ได้ 3 เดือน ตอนที่บิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนไม่ทราบ นักเรียนมาทราบตอนที่นักเรียนโตแล้วนักเรียนรู้สึกเสียใจที่ไม่มีพ่อความรู้สึกของนักเรียนตอนที่บิดามารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก นักเรียนอยู่กับมารดามาตั้งแต่เด็กบิดาไม่เคยมาหาและนักเรียนไม่เคยเจอบิดา ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะสนิทกับมารดาและนักเรียนไม่รู้จักบิดา มารดาเป็นผู้ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 5 ปี แล้วแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดต่าง ๆ ของบิดา มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพค้าขาย นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่กับนักเรียน มารดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนมีอายุ 2 ปี ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่มารดาให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี หลังจากที่มีมารดาแต่งงานใหม่แล้วนักเรียนคิดว่ามารดาเปลี่ยนแปลงไป เพราะมารดามีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ นักเรียนมีความคิดวามารดา รักน้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่มากกว่านักเรียน เวลาที่ทะเลาะกับน้องมารดามักจะเข้าข้างน้องและไม่ค่อยสนใจความรู้สึกของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไป ช่วงที่ยังไม่มีน้องใหม่ พ่อเลี้ยงจะพานักเรียนไปเที่ยวและให้การดูแลนักเรียนดีให้เงินใช้ แต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปไม่ยอมทำงานให้มารดาทำงานคนเดียวและมักจะมีเรื่องทะเลาะกับนักเรียนและกล่าวหาว่านักเรียนชอบเถียง และไม่ยอมดูแลน้องทั้งที่นักเรียนก็ดูแลน้อง มารดามักเข้าข้างพ่อเลี้ยงและโทษนักเรียนเป็นต้นเหตุให้พ่อเลี้ยงกับมารดาทะเลาะกัน ตอนที่นักเรียนยังเด็กและมารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ แต่เมื่อโตขึ้นนักเรียนไม่ต้องการให้มารดาแต่งงานใหม่ต้องการให้มารดาอยู่กับนักเรียนเพียงสองคนเพราะมารดาจะไม่ต้องแบ่งความรักให้ใคร

สมาชิกในครอบครัวผสมมี 6 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา น้า ป้า และตัวนักเรียน นักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียน 1 คน นักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงในตอนแรกพ่อเลี้ยงรักนักเรียน แต่เมื่อพ่อเลี้ยงมีลูกของพ่อเลี้ยงเอง พ่อเลี้ยงก็ไม่สนใจนักเรียน เพราะนักเรียนไม่ใช่ลูกของพ่อเลี้ยงและพ่อเลี้ยงมีเรื่องทะเลาะกับนักเรียนแล้วพาลมีเรื่องกับคนรอบข้าง น้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดาอายุ 8 ปี นักเรียนให้ความรักและสนิทสนม ภาพร่วมในครอบครัว นักเรียนคิดว่า ไม่อบอุ่น เพราะนักเรียนไม่ชอบพ่อเลี้ยง นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อเลี้ยง เพราะพ่อเลี้ยงมีเรื่องทะเลาะกับนักเรียน และมารดากล่าวโทษนักเรียนว่าไม่ดูแลน้อง ทำให้นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับมารดาที่เป็นต้นเหตุให้มารดากับพ่อเลี้ยงทะเลาะกัน ถ้านักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวผสม

นักเรียนจะเกลียดพ่อเลี้ยงเพราะรู้สึกอึดอัดแต่เมื่อมีบอยเข้าจะเจียบไม่ต้องการเกลียด เพราะถ้าพ่อเลี้ยงบ่นเหนียวจะหยุดบ่นเอง เวลามีปัญหานักเรียนจะไปขอคำปรึกษาจากน้าเพราะสนิทกับน้าและน้าเลี้ยงดูนักเรียนมาตั้งแต่เด็ก น้ารักนักเรียนและคอยดูแลนักเรียนแทนมารดาในบางครั้ง น้าจะบอกนักเรียนไม่ให้คิดมากเพราะไม่ใช่เรื่องของเด็กให้สนใจเรื่องเรียน แต่ส่วนใหญ่ นักเรียนจะคิดทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้นและนักเรียนบอกกับตัวเองให้อดทน เพราะอยากให้พ่อเลี้ยงรักและดูแลนักเรียนเหมือนเดิมเหมือนกับตอนที่พ่อเลี้ยงไม่มีลูก เพราะพ่อเลี้ยงมีนิสัยดีมากก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันนักเรียนรู้สึกเบื่อที่พ่อเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปจึงพยายามที่จะไม่คิดมากและหันมาสนใจเรื่องเรียน

ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมคือมารดาของนักเรียน พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปัจจุบันพ่อเลี้ยงไม่ประกอบอาชีพ รายได้ของครอบครัวผสม ประมาณ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน

วิธีการแก้ปัญหาและการปรับตัวของนักเรียนในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่าจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงและไม่คิดมาก เพราะยังเฝ้ารอพ่อเลี้ยงก็รักนักเรียนมาก่อนที่พ่อเลี้ยงจะมีนิสัยเปลี่ยนแปลงไป และนักเรียนจะพูดคุยกับพ่อเลี้ยงว่าจะให้นักเรียนทำตัวอย่างไร นอกจากนี้นักเรียนจะคุยกับน้าและหันมาสนใจเรื่องเรียน

นักเรียนคนที่ 7

เพศหญิง อายุ 18 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรียะลาเกรดเฉลี่ยสะสม 1.85 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนอายุประมาณ 2 เดือนขณะที่บิดามารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง มารดาเล่าให้นักเรียนฟังว่าสาเหตุการหย่าร้างเกิดจากบิดาเจ้าชู้และมีผู้หญิงคนอื่น มารดาจึงขอหย่า ตอนที่นักเรียนทราบว่ามีบิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนรู้สึกเสียใจที่บิดามารดาหย่าร้างกัน เพราะไม่เหมือนเพื่อนที่มีครอบครัวพร้อมหน้า และมารดาเป็นคนตัดสินใจให้นักเรียนอยู่ด้วยเพราะบิดาไม่มีความรับผิดชอบ ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะสนิทกับมารดาและบิดามีภรรยาและบุตรหลายคน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหลังจากที่บิดาหย่าร้างกับมารดาแล้ว นักเรียนได้มีโอกาสได้เจอบิดาบ้างแต่ไม่ค่อยได้เจอบิดาประมาณ 4 – 5 ปี ได้เจอหนึ่งครั้ง นักเรียนเจอบิดาครั้งสุดท้ายเมื่อปีที่แล้ว บิดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 นักเรียนไม่ทราบอาชีพของบิดา มารดาไม่ได้เรียนหนังสือ มารดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกับนักเรียน จำนวน 2 คน ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของ นักเรียนรักใคร่กันดีมีการทะเลาะกันบ้าง และพี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันไม่มีใครแยกไปอยู่กับบุคคลอื่น

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน ก่อนที่มารดาแต่งงานใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาดี และมารดาถามนักเรียนว่ารับได้ไหมที่มารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่าได้ หลังจากที่มีมารดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาความสัมพันธ์ยังเหมือนเดิมและพ่อเลี้ยงของนักเรียนให้ความอบอุ่นกับนักเรียน ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่ นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักพ่อเลี้ยงเพราะพ่อเลี้ยงมาที่บ้านของนักเรียนและดูแลนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลงยังคงเหมือนเดิม ช่วงที่พ่อเลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้านนักเรียนคิดว่าพ่อเลี้ยงเป็นพ่อของนักเรียน และนักเรียนจำไม่ได้ว่ามารดาแต่งงานตอนที่นักเรียนอายุเท่าไร จึงไม่รู้สึกละแ่นักเรียนก็รักพ่อเลี้ยง

สมาชิกในครอบครัวผสมมี 5 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน พี่ชาย นักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 1 คน นักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของพ่อเลี้ยงที่มีต่อนักเรียน

นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงดีกับนักเรียนสามารถอะไรก็ได้ น้องต่างบิดาอายุ 12 ปี มีความสนิทสนมกันและรักใคร่กันดี นักเรียนมองภาพรวมในครอบครัวค่อนข้างอบอุ่น และนักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีเรื่องไม่สบายใจเกิดขึ้นในครอบครัวนักเรียนจะพูดคุยและขอคำปรึกษากับบุคคลในครอบครัว คือพี่กับมารดาของนักเรียน เพราะทั้งพี่และมารดาและเข้าใจนิสัยของนักเรียนสามารถให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่นักเรียนได้ วิธีแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวคือ จะเขียนไดอารี่ระบายความรู้สึก เพราะดีกว่าไปทำอย่างอื่น ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมได้แก่มารดาของนักเรียน พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

หากนักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว จะแก้ไขโดยประพัตต์ตัวให้ดี เชื่อฟัง เวลามีปัญหา นักเรียนจะขอคำปรึกษาจากพ่อเลี้ยงและขอคำแนะนำ

นักเรียนคนที่ 8

เพศหญิง อายุ 17 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ เกรตเจเลียสสะสม 2.50 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดการหย่าร้างของบิดาและมารดา ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะอยากให้อยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวแต่รู้สึกเสียใจที่บิดามารดาหย่าร้างกัน มารดาเป็นผู้ให้นักเรียนอยู่ด้วยหลังหย่าร้างกับบิดา และถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดา เพราะนักเรียนรักมารดาและมีความสนิทสนมกับมารดา มารดาเป็นผู้ที่ดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน บางครั้งบิดาจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบบ้าง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วยค่อนข้างห่างเหิน เจอกันประมาณ 2 – 3 ครั้งต่อปี เวลาที่นักเรียนเจอบิดานักเรียนรู้สึกดีใจ นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่มารดาหย่าร้างแล้วแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของบิดา บิดาประกอบอาชีพค้าขาย มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพค้าขาย นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนพี่ 2 ของครอบครัว พี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันไม่มีใครแยกไปอยู่กับบุคคลอื่น

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน มารดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนยังเล็กเรียนหนังสือประมาณชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการแต่งงานใหม่ของมารดาความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับนักเรียนรักใคร่กันและสนิทสนมกัน นักเรียนไม่มีโอกาสรู้จักกับ พ่อเลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงค่อนข้างดี พ่อเลี้ยงให้การดูแลในเรื่องของการเรียนและเรื่องอื่น ๆ ทำหน้าที่ของพ่อเลี้ยงที่มีต่อ นักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงเอาใจใส่นักเรียนดีให้ความเมตตาและความอบอุ่นแก่นักเรียน ภาพรวมในครอบครัวนักเรียนคิดว่าไม่มีปัญหาและอบอุ่นเพราะมีพร้อมหน้า สมาชิกในครอบครัวผสมมี 4 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียนพี่ชาย มารดาและพ่อเลี้ยงยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้านักเรียนมีเรื่องไม่สบายใจนักเรียนจะขอคำปรึกษาจากมารดาของนักเรียน เพราะคิดว่าการมารดาสามารถให้คำแนะนำนักเรียนได้และนักเรียนสนิทสนมกับมารดา ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสม ได้แก่มารดาของนักเรียน พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเปิดร้านช่างเชื่อมโลหะ ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีแก้ปัญหาในครอบครัวผสมของนักเรียน นักเรียนจะใช้วิธีการพูดคุยและขอคำปรึกษากับบุคคลในครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวอบอุ่น

นักเรียนคนที่ 9

เพศชาย อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ เกรตเฉลี่ยสะสม 2.00 นักเรียนมีอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนอายุประมาณ 1 ปีขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 6 – 7 ปี ก่อนหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบสาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างกัน นักเรียนรู้สึกเสียใจและต้องการให้บิดามารดากลับมาอยู่ด้วยกัน แต่ก็เป็นไปได้เพราะครอบครัวปัจจุบันตอนนี้อุ่นและมีความสุขดี หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดา มารดาให้นักเรียนอยู่ด้วยและถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนเลือกที่จะอยู่กับมารดาเพราะนักเรียนรักมารดาและผูกพันกับมารดา นักเรียนมีโอกาสได้เจอกับบิดาเพียงครั้งเดียวตอนเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงปัจจุบันไม่เคยเจอกับบิดาอีกเลย มารดาเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 5 ปีก่อนแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพค้าขาย ไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนี่ 2 ของครอบครัว พี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันกับมารดาในครอบครัวผสมไม่มีใครแยกไปอยู่กับบุคคลอื่น ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียนรักใคร่สนิทสนมกันดีมีทะเลาะกันบ้างเพราะพี่เป็นผู้หญิง

มารดาไม่ได้บอกเหตุการณ์แต่งงานใหม่แก่นักเรียนและนักเรียนไม่เคยถาม ก่อนและหลังการแต่งงานใหม่ของมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาดี มารดาให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยงประมาณ 1 ปี ช่วงที่รู้จักกับพ่อเลี้ยงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อเลี้ยงกับนักเรียนค่อนข้างดี พ่อเลี้ยงสนิทสนมกับนักเรียนให้การดูแลนักเรียนดี หลังจากที่พ่อเลี้ยงแต่งงานกับมารดาแล้วความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงไม่เปลี่ยนแปลง พ่อเลี้ยงยังคงให้การดูแลดีนักเรียนและนักเรียนคิดว่าพ่อเลี้ยงเป็นพ่อของนักเรียนเอง ช่วงแรกที่พ่อเลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้านนักเรียนรู้สึกว่าเป็นคนแปลกหน้า แต่ต่อมาดีขึ้นเพราะพ่อเลี้ยงให้การดูแลดีตั้งแต่พ่อเลี้ยงเป็นแฟนกับมารดา

สมาชิกในครอบครัวผสมมี 4 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน และพี่สาว ยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดากับพ่อเลี้ยง ทำหน้าที่ของพ่อเลี้ยงที่มีต่อนักเรียน นักเรียนคิดว่าพ่อเลี้ยงรักและดูแลนักเรียนดี ภาพรวมในครอบครัว นักเรียนมองว่าครอบครัวอบอุ่น และมีความสุข นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีเรื่องไม่สบายใจนักเรียนจะขอคำปรึกษาจากมารดาและพ่อเลี้ยง เพราะคิดว่าถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นแล้วพูดคุยกันจะทำให้ปัญหาคือคลคลายลงได้ ทำให้ไม่มีเรื่องไม่สบายใจเกิดขึ้นในครอบครัว ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมได้แก่มารดาของ นักเรียน พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ของครอบครัวประมาณ 5,000 – 10, 000 บาทต่อเดือน วิธีการแก้ปัญหาในครอบครัวผสมที่นักเรียนใช้คือ พูดคุยและปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้พ่อเลี้ยงกับมารดา รักและสบายใจ

นักเรียนคนที่ 10

เพศหญิง อายุ 19 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ เกรตเฉลี่ยสะสม 2.74 นักเรียนอยู่กับมารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนจำไม่ได้ว่ามีอายุเท่าไรขณะที่มารดาและบิดา หย่าร้าง บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 7 – 8 ปี ก่อนหย่าร้าง มารดาเล่าให้นักเรียนฟังว่าสาเหตุการหย่าร้าง เกิดจากความไม่เข้าใจกันของบิดาและมารดาทำให้ทะเลาะกัน มารดาจึงเป็นฝ่ายขอหย่า นักเรียนมาทราบตอนที่โตแล้วว่าบิดามารดาหย่าร้าง นักเรียนรู้สึกเสียใจและคิดว่าทำไมต้องหย่าร้างกันน่าจะปรึกษาและปรับความเข้าใจ หลังจากที่ยุติการหย่าร้างกันแล้วนักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะอยากมี

พร้อมหน้าบิดามารดาและนักเรียนบอกว่าอยากมีพ่อในบางโอกาส นักเรียนรักมารดาแต่การอยู่กับพ่อเลี้ยงก็ไม่เหมือนอยู่กับพ่อของตัวเอง เพราะพ่อเลี้ยงเมื่อมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ก็ไม่สนใจนักเรียน หลังการหย่าร้างของบิดามารดา ตา เป็นผู้ตัดสินใจให้นักเรียนอยู่กับมารดา ตอนเด็กๆ นักเรียนไม่มีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดาแต่ถ้ามีโอกาสเลือก นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะมารดาเข้าใจนักเรียนทุกอย่างและไม่ให้นักเรียนไม่รู้จักรักบิดา นักเรียนอยู่กับมารดา มารดาเป็นผู้ที่ดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน บิดาไม่มีส่วนในการรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาค่อนข้างที่จะห่างเหินนักเรียนไม่เคยเจอกับบิดาตั้งแต่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนบอกว่าต้องการบิดาและต้องการให้บิดามาดูแลนักเรียนในบางครั้ง มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 4 – 5 ปี จึงแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพค้าขาย และนักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่มารดาบอกนักเรียนว่าต้องการมีคนมาดูแลครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่ามารดาให้ความรักแต่ในบางครั้งมารดาไม่มีเวลาให้นักเรียน หลังจากมารดาแต่งงานใหม่แล้วมารดายังเหมือนเดิม คือให้การดูแลนักเรียนดี มีบ้างบางครั้งมารดาห่างเหิน เพราะมารดาต้องไปดูแลพ่อเลี้ยงที่ไปทำงานต่างจังหวัด ก่อนมารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่มีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงช่วงแรกนักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงจะให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียนดี แต่เมื่อมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่กับมารดาพ่อเลี้ยงก็ไม่ค่อยสนใจนักเรียน ช่วงแรกที่พ่อเลี้ยงเข้ามาอยู่ในครอบครัว นักเรียนรู้สึกอึดอัดและนักเรียนไม่ชินกับการมีพ่อ เพราะนักเรียนไม่เคยมีพ่อก่อน

สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน นักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 1 คนนักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของพ่อเลี้ยงที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงจะดูแลนักเรียนดีในช่วงแรก แต่ต่อมาพ่อเลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปและจะดูแลนักเรียนบ้างเป็นบางครั้ง น้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดา อายุ 5 ปี และนักเรียนรักน้องใหม่ ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว นักเรียนบอกว่าดีและคิดว่าน้องใหม่ของนักเรียนมีครอบครัวที่อบอุ่นพ่อไม่ได้เลิกกับแม่เหมือนนักเรียน และนักเรียนคิดว่าตนเองเป็นส่วนเกินของครอบครัว นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับพ่อเลี้ยง เพราะไม่ค่อยเข้าใจกันในเรื่อง ถ้ามีปัญหา นักเรียนจะบอกมารดาและอธิบายให้มารดาฟัง ถ้ามารดาไม่ฟังหรือมีปัญหาที่จะเจ็บ แต่ส่วนใหญ่แล้วถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวนักเรียนจะขอคำปรึกษาจากเพื่อน เพราะไม่ทราบว่าปรึกษาใครในครอบครัว เนื่องจากนักเรียนทะเลาะกับบุคคลในครอบครัว และนักเรียนจะพยายามไม่คิดอะไรมากจะปล่อยปัญหาไว้เฉย ๆ จนปัญหาลี้คลายเอง ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมส่วนใหญ่เป็นพ่อเลี้ยง บางครั้งมารดาของนักเรียน นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยงประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้ของครอบครัวผสมต่อเดือน ประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว นักเรียนจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัวและพยายามปล่อยวางกับปัญหาที่เกิดขึ้น

นักเรียนคนที่ 11

เพศหญิง อายุ 16 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ เกตเจลีเยสสม 3.09 นักเรียนอยู่กับมารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุ 3 ปี ขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 3 – 4 ปี ก่อนหย่าร้าง มารดาเล่าให้นักเรียนฟังว่าสาเหตุการหย่าร้าง เกิดจากญาติฝ่ายของ

บิดาไม่ชอบมารดา บิดาจึงเป็นฝ่ายเลิกกับมารดา ช่วงที่บิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีกแต่คงเป็นไปได้ เพราะทั้งบิดาและมารดาแต่งงานใหม่แล้ว หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดา มารดาให้นักเรียนอยู่ด้วยแต่บิดาก็ต้องการให้นักเรียนไปอยู่ด้วยแต่มารดาไม่ยอม ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับมารดาหรือบิดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะนักเรียนต้องการอยู่กับมารดา และนักเรียนสนิทกับมารดา มารดาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน ถ้าไม่พอจะไปขอจากบิดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาหลังจากที่บิดาหย่าร้างกับมารดาแล้ว นักเรียนยังคงมีการพบปะและติดต่อกับบิดา ในช่วงแรกที่นักเรียนเจอกับบิดา นักเรียนรู้สึกกลัวบิดาเพราะไม่ได้อยู่ด้วยกัน นักเรียนได้เจอบิดาเฉพาะตอนปิดเทอม เมื่อได้เจอบ่อยขึ้นไม่รู้สึกกลัวบิดาและสนิทสนมกับบิดามากขึ้น มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 1 – 2 ปีก่อนแต่งงานใหม่ บิดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพทำงานก่อสร้าง มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบอาชีพเกษตรกร นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาค่อนข้างห่างเหิน เพราะมารดาให้ยายเป็นผู้ดูแลนักเรียนก่อนที่มารดาจะรับนักเรียนมาอยู่ด้วย แต่หลังจากที่มารดาแต่งงานใหม่แล้วนักเรียนค่อนข้างที่จะสนิทกับมารดาและมารดาให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี ก่อนที่มารดาแต่งงานใหม่นักเรียนไม่มีโอกาสรู้จักกับพ่อเลี้ยงเพราะมารดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนอายุ ประมาณ 4 ปี ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยง นักเรียนบอกว่าชอบพ่อเลี้ยงเพราะพ่อเลี้ยงดูแลนักเรียน และเอาใจใส่นักเรียนเหมือนเป็นลูกของพ่อเลี้ยงเองไม่ค่อยดุ ในช่วงแรกที่นักเรียนเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม นักเรียนรู้สึกเสียใจเพราะนักเรียนไม่ต้องการมีพ่อเลี้ยง แต่ต่อมาดีขึ้นเพราะพ่อเลี้ยงรักนักเรียนและไม่ดุนักเรียน

สมาชิกในครอบครัวผสมมี จำนวน 6 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน นักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 3 คน นักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของพ่อเลี้ยงที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงยังคงรักและให้การดูแลนักเรียนเหมือนเดิม น้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดา รักใคร่และสนิทสนมกับนักเรียน ภาพรวมในครอบครัว นักเรียนมองว่าพอใช้ได้ คือค่อนข้างที่จะสมบูรณ์และอบอุ่น นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนจะเก็บปัญหาไว้คนเดียวไม่บอกใคร แต่ถ้าต้องการคำปรึกษาหรือคำแนะนำจะไปขอคำแนะนำจากป้า เพราะค่อนข้างที่สนิทกับป้าและป้าเป็นผู้ที่เลี้ยงดูนักเรียนมาตั้งแต่เด็ก ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนคือ พ่อเลี้ยง นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยงประกอบอาชีพรับจ้างตัดไม้ขายโรงงาน รายได้ต่อเดือนของครอบครัวผสมประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวผสม นักเรียนจะหลีกเลี่ยงปัญหาและอยู่เฉย ๆ เพราะการที่นักเรียนอยู่เฉย ๆ แล้วทุกอย่างจะดีขึ้นเอง

นักเรียนคนที่ 12

เพศหญิง อายุ 17 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยะหาศรียานุกุลเกรดเฉลี่ยสะสม 2.70 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 5 ปี ขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนไม่ทราบสาเหตุการหย่าร้างและระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน ตอนที่ทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างกัน นักเรียนบอกว่ายังเด็ก รู้สึกเฉย ๆ เมื่อโตขึ้นรู้สึกเสียใจที่บิดามารดาหย่าร้างกันต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกัน ต้องการมีพร้อมหน้าพ่อแม่ รู้สึกขาดความอบอุ่น หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดา บิดา

เป็นคนตัดสินใจให้นักเรียนอยู่ด้วยส่วนพี่ชายไปอยู่กับมารดา ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับบิดาเพราะสนิทกับบิดาและบิดาก็ให้ความรักและเอาใจใส่ดูแลนักเรียนดี ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาหลังจากที่หย่าร้างกับบิดาแล้วค่อนข้างที่จะห่างเหิน นาน ๆ จึงมีโอกาสมาเยี่ยมนักเรียน และมารดาของนักเรียนแต่งงานใหม่แล้วจึงไม่มีเวลามาหา นักเรียนกับมารดาอยู่กันคนละที่ เวลาที่นักเรียนได้เจอมารดานักเรียนบอกว่า รู้สึกมีความสุขใจที่ได้เจอมารดา คิดว่าอบอุ่น บิดาเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวของนักเรียน บิดาหย่าร้างประมาณ 5 ปี จึงแต่งงานใหม่ บิดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่ทราบอาชีพของมารดา และรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกัน จำนวน 2 คนนักเรียนเป็นคนคนที่ 2 พี่น้องของนักเรียนแยกกัน นักเรียนอยู่กับบิดา พี่ชายอยู่กับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องค่อนข้างห่างเหิน นาน ๆ เจอกัน ได้เจอพี่ชายครั้งสุดท้ายประมาณ 3 ปีที่แล้ว

บิดาไม่ได้บอกเหตุการณ์แต่งงานใหม่แก่นักเรียน แต่นักเรียนคิดว่าบิดาต้องการคนที่มาดูแลบิดาและนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาก่อนที่บิดาแต่งงานใหม่และหลังแต่งงานใหม่ของบิดา นักเรียนบอกว่าบิดายังคงให้การดูแล และเอาใจใส่ดี แต่อาจจะดีกว่าที่ผ่านมาเพราะบิดาคงกลัวว่านักเรียนจะน้อยใจ นักเรียนจำไม่ได้ว่ามีโอกาสได้รู้จักกับแม่เลี้ยงหรือไม่ เพราะนักเรียนยังเล็ก แม่เลี้ยงดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยง นักเรียนบอกว่าตั้งแต่แม่เลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้านแม่เลี้ยงสนใจและดูแลนักเรียนดี ให้ความอบอุ่น นักเรียนคิดว่ามีความสุข ช่วงที่แม่เลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้านนักเรียนไม่ได้คิดอะไรเพราะว่ายังเด็ก แต่เมื่อนักเรียนโตคิดว่าครอบครัวอบอุ่นมีความสุขดี

สมาชิกในครอบครัวผสมของนักเรียนมีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง ตัวนักเรียน และนักเรียนมีน้องร่วมบิดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 1 คน นักเรียนเป็นคนคนที่ 1 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของแม่เลี้ยงที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงให้การดูแลนักเรียนดีมีความรักและความอบอุ่นให้สนใจในเรื่องส่วนตัวของนักเรียน น้องต่างมารดารักนักเรียนและนักเรียนรักน้อง นักเรียนมองภาพรวมในครอบครัวว่า ครอบครัวอบอุ่นมีความสุขที่อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ ถึงแม่แม่เลี้ยงจะไม่ใช่แม่ของนักเรียนแต่แม่เลี้ยงดูแลนักเรียนดี นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัว แต่ถ้ามีปัญหาไม่สบายใจในครอบครัวจะขอคำปรึกษาจากบิดาของนักเรียน เพราะนักเรียนสนิทกับบิดาและบิดาสามารถที่จะให้คำแนะนำรวมทั้งเป็นที่ปรึกษาได้ แต่เมื่อเกิดปัญหาจะแก้ไขโดยการอยู่เฉย ๆ เพื่อทบทวนดูว่าสาเหตุหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดจากตรงไหนแล้วจะแก้ปัญหาดังนั้น ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมได้แก่ บิดาของนักเรียน แม่เลี้ยงของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แม่เลี้ยงไม่ได้ประกอบอาชีพแต่ช่วยบิดาทำสวน ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีแก้ปัญหาในครอบครัวผสมที่นักเรียนใช้คือ อยู่เฉย ๆ เพื่อคิดว่า มีวิธีใดบ้างที่สามารถแก้ปัญหที่เกิดขึ้นได้ ไม่ต้องการที่จะเก็บปัญหาเอาไว้ เพราะทำให้ไม่สบายใจและนักเรียนจะพยายามทำตามคำแนะนำของแม่เลี้ยงเพื่อให้แม่เลี้ยงรักและสบายใจ

นักเรียนคนที่ 13

เพศหญิง อายุ 16 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยะหาศรียานุกุล เกรดเฉลี่ยสะสม 2.53 นักเรียนอยู่กับบิดาแต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 2 – 3 ปี ขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนไม่ทราบสาเหตุการหย่าร้างและระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง ตอนที่ทราบว่าบิดามารดา

หย่าร้างกัน นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ ไม่ได้คิดอะไรเพราะยังเด็ก แต่ยังไม่บิดามารดาก็อยู่ด้วยกันไม่ได้ หลังจากบิดามารดาหย่าร้างกันแล้วนักเรียนเคยคิดที่จะให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันแต่เป็นไปไม่ได้ เพราะต่างคนต่างมีคนใหม่แล้ว และถ้าบิดามารดากลับมาอยู่ด้วยกันคงทะเลาะกันและมีปัญหากันอีก หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดา มารดาให้นักเรียนอยู่ด้วย แต่ช่วงหลังนักเรียนต้องการมาอยู่กับบิดาจึงตัดสินใจที่จะมาอยู่กับบิดาเพราะต้องการรู้ว่าถ้าอยู่กับบิดาแล้วจะเป็นอย่างไร ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับนักเรียนยังคงมีการติดต่อกันและสนิทสนมกันไม่เปลี่ยนแปลง บิดาดูแลและเอาใจใส่นักเรียนดี หลังการหย่าร้างบิดาและมารดามีข้อตกลงกันในเรื่องของการดูแลบุตรคือ บุตรทั้งสองคนอยู่ในความดูแลของมารดา แต่นักเรียนอยากลองมาอยู่กับบิดา จึงขอมารดามายู่กับบิดาตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงอยู่มาตลอดจนถึงปัจจุบัน ช่วงที่นักเรียนอยู่กับมารดาความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับนักเรียน นักเรียนได้เจอบิดาเฉพาะช่วงที่ปิดเทอมตอนที่ได้เจอบิดารู้สึกดีใจ เมื่อมาอยู่กับบิดาแล้วความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดายังมีการติดต่อกันตลอด และได้เจอมารดาเฉพาะช่วงที่ปิดเทอม มารดาอยู่กรุงเทพฯ นักเรียนดีใจที่ได้เจอมารดา นักเรียนไม่ทราบว่าบิดาหย่าร้างกับมารดานานเท่าไรจึงแต่งงานใหม่ แต่นักเรียนจำได้ว่าบิดามีแม่เลี้ยงตอนที่นักเรียนอายุประมาณ 6 ปี

บิดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเปิดร้านซ่อมรถ มารดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพในรัฐวิสาหกิจ (พนักงานบริษัท) นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดาและมารดาเดียวกับนักเรียน จำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียนรักใคร่และสนิทสนมกัน พี่น้องของนักเรียนแยกกันตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมาอยู่กับบิดา ส่วนน้องอยู่กับมารดา นักเรียนได้เจอน้องและมารดาเฉพาะช่วงที่โรงเรียนปิดเทอม ส่วนใหญ่ใช้การโทรศัพท์พูดคุยในการติดต่อกับนักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม

บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน เพราะบิดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนยังเล็ก ความสัมพันธ์กับบิดาค่อนข้างที่จะห่างเหินในช่วงแรกไม่ค่อยพูด หลังจากบิดาแต่งงานใหม่แล้วความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดายังคงเหมือนเดิมค่อนข้างที่จะห่างเหิน อาจเป็นเพราะไม่ค่อยสนิทกันและไม่ค่อยคุ้นเคย นักเรียนมีโอกาสดูรู้จักแม่เลี้ยงประมาณ 1 ปี ในช่วงแรกไม่สนิทเพราะไม่ทราบว่ามาจะเป็นแม่เลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยง ช่วงแรกต่างคนต่างอยู่ นักเรียนจะอยู่เฉย ๆ ไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะไม่ค่อยสนิทกัน แต่ต่อมามีความสนิทสนมกันเพราะมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น ตอนที่นักเรียนเข้ามาอยู่กับบิดาแรก ๆ รู้สึกเฉย ๆ แต่ตอนนี้ต้องการกลับไปอยู่มารดาเพราะใกล้จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาห่างเหินไม่ค่อยพูดคุยกันเท่าไรจึงอยากกลับไปอยู่มารดา

สมาชิกในครอบครัวผสมของนักเรียนมีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง ตัวนักเรียน และนักเรียนมีน้องร่วมบิดาเดียวกันกับนักเรียนจำนวน 1 คน นักเรียนเป็นสมาชิกคนที่ 1 ของครอบครัว ท่าทีของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงยังคงดี กับนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงและให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกอย่าง น้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดาอายุ 8 ปี นักเรียนสนิทสนมรักใคร่กันดี ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวของนักเรียน นักเรียนมองว่าไม่ค่อยสนิทกัน และนักเรียนรู้สึกเป็นส่วนเกินของครอบครัวและปัจจุบันบิดามีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวผสม ผู้ที่นักเรียนมีปัญหาด้วยคือ แม่เลี้ยง เพราะนักเรียนบอกว่าไม่ชอบหน้าแม่เลี้ยงเพราะแม่เลี้ยงค่อนข้างที่จะจู้จี้และบ่นนักเรียน จึงทำให้นักเรียนไม่ชอบนิสัยบางอย่างของแม่เลี้ยง เวลามีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนจะอยู่เฉย ๆ เฉย ๆ แต่ถ้าปัญหาแก้ไขไม่ได้ก็จะขอคำปรึกษาจากเพื่อน เพราะนักเรียนไม่

สนิทกับบิดา นักเรียนค่อนข้างที่จะห่างเหินกับบิดาจึงเลือกที่จะขอค่าปรึกษาจากเพื่อน และถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับแม่เลี้ยงจะอยู่เฉย ๆ พยายามที่จะหลบหน้าไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะไม่ชอบแม่เลี้ยง ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียน นักเรียนบอกว่าส่วนใหญ่จะเป็นแม่เลี้ยงแต่บางครั้งก็เป็นบิดาของนักเรียน แม่เลี้ยงของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น นอกจากช่วยบิดาทำงานที่ร้านรายได้ของครอบครัวผสมต่อเดือนประมาณ 5,000 –10,000 บาท

เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนจะอยู่เฉยๆเฉยๆ และช่วยทำงานบ้าน นักเรียนบอกว่าไม่เคยคิดที่จะปรับตัวให้เข้ากับแม่เลี้ยงเพราะไม่ชอบแม่เลี้ยง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่นักเรียนต้องการกลับไปอยู่กับมารดา นักเรียนเคยคิดที่จะบอกกับบิดาว่ามีปัญหาเกี่ยวกับแม่เลี้ยง แต่นักเรียนไม่กล้าบอกบิดา เพราะปกติไม่ได้คุยกับบิดา นักเรียนเคยปรึกษาและบอกกับมารดาของนักเรียน แต่มารดาบอกว่าให้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่6แล้วค่อยไปอยู่กับมารดา

วิธีที่แก้ปัญหาของนักเรียนเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่าอยู่เฉย ๆ พยายามที่จะหลีกเลี่ยง

นักเรียนคนที่ 14

เพศหญิง อายุ 16ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยะหาศรียานุกุล เกรดเฉลี่ยสะสม 2.10 อยู่กับบิดาแต่งงานใหม่ อายุประมาณ 1 ปี ขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกัน ไม่ทราบสาเหตุการหย่าร้างและระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง นักเรียนทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างตอนที่นักเรียนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตอนที่นักเรียนทราบรู้สึกเฉย ๆ เพราะนักเรียนไม่เคยเห็นหน้ามารดา หลังจากที่ทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนต้องการให้บิดาและมารดาลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะต้องการได้รับความอบอุ่นจากมารดาและนักเรียนอยู่กับบิดานักเรียนไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร นักเรียนไม่มีโอกาสที่จะเลือกอยู่กับบิดาหรือมารดา เพราะตั้งแต่บิดาหย่าร้างกับมารดานักเรียนอยู่กับบิดามาตลอด แต่ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับบิดาเพราะสนิทกับบิดาและไม่เคยเห็นหน้ามารดาและมารดาขาดการติดต่อกับบิดาและนักเรียน บิดาเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆเกี่ยวกับตัวนักเรียน นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับมารดา นักเรียนจำไม่ได้ว่าบิดาหย่าร้างกับมารดานานเท่าไรจึงแต่งงานใหม่ แต่นักเรียนบอกว่าบิดาแต่งงานใหม่ตอนนักเรียน อายุ 9 ปี และนักเรียนเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียนและนักเรียนไม่เคยถามจากบิดา ก่อนที่บิดาจะแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่าบิดาให้การดูแลนักเรียนดีแต่นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ค่อยอบอุ่น หลังจากที่บิดาแต่งงานใหม่แล้วบิดายังให้การดูแลนักเรียนเหมือนเดิม นักเรียนไม่มีโอกาสที่จะรู้จักกับแม่เลี้ยง ก่อนที่แม่เลี้ยงจะมาแต่งงานกับบิดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยง นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี มีบ้างบางครั้งก็ทะเลาะกันเพราะไม่เข้าใจกัน และนักเรียนบอกว่าครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปเพราะมีแม่เลี้ยงมาแทนที่แม่ของนักเรียน สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง ตัวนักเรียน นักเรียนมีน้องร่วมบิดาเดียวกับนักเรียน จำนวน 1 คน นักเรียนเป็นบุตรคนที่ 1 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่ากับแม่เลี้ยงดีกับนักเรียนและเอาใจใส่ดูแลนักเรียน น้องต่างมารดาของนักเรียน อายุ 4 เดือน นักเรียนบอกว่ารักน้องภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวผสมนักเรียนบอกว่าอบอุ่นที่มีพร้อมหน้าพ่อแม่

นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม แต่ถ้านักเรียนมีปัญหาหรือเรื่องไม่สบายใจนักเรียนจะปรึกษากับบิดา เพราะบิดาสามารถให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นักเรียนได้ แต่ถ้านักเรียนมีเรื่องไม่สบายใจเกิดขึ้นจะฟังเพลงและเขียนไดอารี่ระบายความรู้สึกทั้งหมด ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมคือบิดาของนักเรียน แม่เลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,001 – 15,000 บาท

วิธีการที่นักเรียนใช้แก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวผสมคือ การเขียนไดอารี่ระบายความรู้สึกต่าง ๆ และฟังเพลง เพื่อที่จะหาทางออกของปัญหา และนักเรียนจะปรับตัวให้เข้ากับแม่เลี้ยงโดยการช่วยเหลืองานบ้านต่าง ๆ เพื่อไม่ให้แม่เลี้ยงบ่นนักเรียน

นักเรียนคนที่ 15

เพศชาย อายุ 18 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยะหาศรียานุกุล เกรดเฉลี่ยสะสม 1.57 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 1 ปี ตอนที่บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 3 ปีก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างเกิดจากมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันในครอบครัวสาเหตุเกิดจากบิดาไปทำงานแล้วกลับบ้านค่ำ มารดาชวนทะเลาะบิดาจึงขอลูกกับมารดา ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ เพราะยังเด็ก และตอนที่นักเรียนทราบบิดามารดาหย่าร้างกันแล้ว หลังจากที่ยึดมารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนคิดว่าเมื่อบิดามารดาหย่าร้างกันดีกว่าตอนที่ยังไม่ได้หย่าร้าง เพราะถ้าบิดามารดาอยู่ด้วยกันก็ทะเลาะกัน หลังการหย่าร้างของบิดามารดา บิดาให้นักเรียนอยู่ด้วยเพราะมารดาหนีไปก่อนที่จะกลับมาหย่ากับบิดาและบิดาไม่ให้ให้นักเรียนไปอยู่กับมารดา ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนเลือกที่จะอยู่กับมารดา เพราะมารดาจะได้มีค่าใช้จ่ายในเรื่องเรียน นักเรียนบอกว่าจะได้ไม่ต้องขอทุนเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาค่อนข้างที่จะห่างเหินแต่ยังมีการพบเจอกันบ้าง เวลาที่นักเรียนได้เจอกับมารดานักเรียนบอกว่าดีใจ บิดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนแต่ถ้ามีไม่พอนักเรียนจะไปขอกับมารดาบ้าง

บิดาหย่าร้างกับมารดาประมาณ 16 ปี ก่อนที่จะแต่งงานใหม่ บิดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องที่เกิดจากบิดามารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียนมีความสนิทสนมกัน น้องของนักเรียนเป็นผู้หญิงมีบ้างที่ทะเลาะกันและพี่น้องของนักเรียนอยู่กับบิดาไม่มีใครแยกไปอยู่กับบุคคลอื่น

บิดาบอกกับนักเรียนก่อนที่จะแต่งงานใหม่ว่า ถึงแม้บิดาจะแต่งงานใหม่จะยังรักและดูแลนักเรียนเหมือนเดิม ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับบิดาก่อนและหลังจากบิดาแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่าก่อนและหลังการแต่งงานใหม่ของบิดา บิดาให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียนดีเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ก่อนที่บิดาจะแต่งงานกับแม่เลี้ยงนักเรียนมีโอกาสได้รู้จักกับแม่เลี้ยงประมาณ 2 เดือน ความสัมพันธ์ระหว่างแม่เลี้ยงกับนักเรียนไม่ค่อยดี เพราะนักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยงและมีความรู้สึกไม่ถูกชะตากับแม่เลี้ยง หลังจากแม่เลี้ยงแต่งงานกับบิดาแล้วนักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงไป ชอบบ่น ดุด่า นักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง ตั้งแต่แม่เลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้านนักเรียนบอกว่ารู้สึกไม่สบายใจ และไม่ชอบที่แม่เลี้ยงเข้ามาอยู่ในครอบครัวรู้สึกกลัวแม่เลี้ยง เพราะแม่เลี้ยงชอบที่จะดุด่านักเรียน

สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง หลานของแม่เลี้ยง น้องสาวของนักเรียน และตัวนักเรียน ยังไม่มีน้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดา ท่าทีของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงดีกับนักเรียนเอาใจใส่ดูแลทุกอย่างแต่ไม่ชอบแม่เลี้ยงที่แม่เลี้ยงชอบบ่นภาพรวมในครอบครัวผสมนักเรียนบอกว่า ดี อบอุ่น แต่นักเรียนรู้สึกว้าแม่เลี้ยงเป็นคนแปลกหน้าเพราะแม่เลี้ยงไม่ใช่แม่ของนักเรียน นักเรียนมีปัญหาในครอบครัวผสม ผู้ที่นักเรียนมีปัญหาด้วยคือ แม่เลี้ยง เพราะนักเรียนไม่ชอบหน้าแม่เลี้ยง และมีการทะเลาะกับแม่เลี้ยงบ้างเพราะแม่เลี้ยงชอบบ่น นักเรียนบอกว่าโดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนไม่ค่อยที่จะมีปัญหาเกี่ยวกับแม่เลี้ยงเท่าไรนัก แต่บิดาของนักเรียนมักจะมีปัญหากับแม่เลี้ยง ถ้านักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นหรือไม่สบายใจนักเรียนจะขอคำปรึกษาจากบิดา เพราะบิดาสามารถเป็นที่ปรึกษากับนักเรียนและให้คำแนะนำได้ บิดาบอกนักเรียนว่าที่แม่เลี้ยงบ่นนักเรียนเพราะแม่เลี้ยงรักนักเรียน และนักเรียนไม่ต้องคิดมาก แม่เลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกรรวมครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่าไม่ชอบแม่เลี้ยงและนักเรียนคิดว่าพยายามปรับตัวเองช่วยเหลืองานบ้านของแม่เลี้ยง ประพฤติตัวและทำตัวให้ดีเพื่อไม่ให้แม่เลี้ยงบ่นแม่เลี้ยงจะได้ไม่โกรธนักเรียน

นักเรียนคนที่ 16

เพศหญิง อายุ 17 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยะหาศรียานุกุลเกรดเฉลี่ยสะสม 2.70 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 2 ปีขณะที่บิดามารดาหย่าร้างบิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 5 ปีก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดาเท่าที่นักเรียนทราบ มารดาเล่าให้นักเรียนฟังว่า บิดาติดยาไม่ยอมทำงาน มารดาจึงขอหย่า นักเรียนทราบตอนอายุ 8 ปี ว่าบิดามารดาหย่าร้างและมารดานำนักเรียนไปให้อยู่เลี้ยง นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ ที่บิดามารดาหย่าร้างกัน เพราะไม่เคยเห็นหน้าบิดาตั้งแต่บิดาและมารดาหย่าร้างกันจึงไม่ได้รู้สึกอะไร หลังการหย่าร้างของบิดามารดา มารดาให้นักเรียนอยู่ด้วยเพราะสามารถที่จะดูแลนักเรียนได้ และนักเรียนคิดว่าบิดาไม่สามารถเลี้ยงดูได้จึงเลี้ยงนักเรียนเอง แต่มารดาให้นักเรียนอยู่ในความดูแลของยาย 13 ปี เพราะมารดาไปทำงานที่อื่น มารดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยตอนที่นักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนเลือกที่จะอยู่กับมารดา เพราะนักเรียนไม่มีความผูกพันกับบิดาและนักเรียนมีความสนิทสนมกับมารดามากกว่าบิดา หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดานักเรียนบอกว่าไม่เคยพบเจอหน้าบิดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาช่วงที่อยู่กับยาย นักเรียนบอกว่าเวลาที่มารดามาเยี่ยมนักเรียนรู้สึกดีใจ มารดามาเยี่ยมนักเรียนประมาณ 2 – 3 เดือนจะมาเยี่ยมนักเรียน 1 ครั้ง นักเรียนบอกว่าดีใจที่มารดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยแต่รู้สึกเสียใจที่ต้องจากยาย มารดาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน

มารดาหย่าร้างกับบิดามากกว่า 5 ปี จึงแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับบิดามารดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพค้าขาย นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 3 คน นักเรียนเป็นคนพี่ 2 ของครอบครัว พี่น้องของนักเรียนแยกกัน นักเรียนและพี่ของนักเรียนอยู่กับมารดา ส่วนน้องของนักเรียนอีกคนไปอยู่กับบิดา นักเรียนไม่รู้จักและไม่เคยพบหน้าน้อง ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่อยู่ด้วยกันมีความสนิทสนม

มารดาให้เหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียนว่าจะสร้างฐานะใหม่เพื่อความสุขของลูก ๆ นักเรียนบอกว่าก่อนที่จะมารดาแต่งงานใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาค่อนข้างที่จะห่างเหิน ก่อนการ

แต่งงานใหม่ของมารดานักเรียนไม่มีโอกาสที่จะรู้จักกับพ่อเลี้ยง และหลังจากที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาสนิทสนมกันมากกว่าเดิม เพราะนักเรียนมาอยู่กับมารดาตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงช่วงที่นักเรียนเข้ามาอยู่ในบ้านแล้ว นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงเอาใจใส่ดูแลนักเรียนดี และนักเรียนคิดว่าอบอุ่นแม้ว่าจะเป็นพ่อเลี้ยง

สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน พี่ของนักเรียน และนักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 1 คน นักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าตั้งแต่พ่อเลี้ยงมีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ ต่างคนก็ต่างอยู่ ไม่ค่อยดูแลและไม่ค่อยสนใจนักเรียน แต่พ่อเลี้ยงไม่ดูดาหรือว่ากล่าวนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและพี่น้องรักใคร่กันดี ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับน้องต่างบิดานักเรียนให้ความสนิทสนมด้วย ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว นักเรียนมองว่ารู้สึกขาดความอบอุ่นจากพ่อเลี้ยงเพราะไม่ค่อยสนิทกับพ่อเลี้ยง นักเรียนบอกว่าไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนเลือกที่จะปรึกษากับมารดาของนักเรียน เพราะมารดาสามารถช่วยแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนได้ และส่วนใหญ่นักเรียนจะคุยกับมารดาเพื่อปรับตัวและเข้ากับครอบครัวให้ได้ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียน คือ มารดา นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยงและพ่อเลี้ยงประกอบอาชีพปลูกจ้างโรงโม่หิน ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาในครอบครัวผสมที่นักเรียนใช้คือ นักเรียนจะสร้างความคุ้นเคยกับพ่อเลี้ยงก่อนเพื่อให้พ่อเลี้ยงรัก เพราะนักเรียนรักพ่อเลี้ยงและนักเรียนจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว

นักเรียนคนที่ 17

เพศหญิง อายุ 16 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยะหาศรียานุกุล เกรดเฉลี่ยสะสม 2.70 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 3 – 4 ปีขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 8 ปีก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างเกิดจากบิดาดื่มสุรา มารดาเป็นฝ่ายที่ขอหย่ากับบิดา ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างนักเรียนรู้สึกเสียใจ และต้องการให้บิดามารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีกเพราะจะได้เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดา มารดาเป็นผู้ที่ตัดสินใจให้นักเรียนอยู่ด้วยเพราะสามารถดูแลได้ดีกว่าบิดา และถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนบอกว่า เลือกที่จะอยู่กับมารดาเพราะนักเรียนสนิทกับมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วย นักเรียนบอกว่ามีการห่างเหินบ้างกับบิดาเพราะตั้งแต่บิดากับมารดาหย่าร้างกัน บิดาจะมาหานักเรียนประมาณเดือนละ 2 – 3 ครั้ง ทั้งบิดาและมารดาเป็นผู้ที่ช่วยกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ ของนักเรียน มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 2 – 3 ปี จึงแต่งงานใหม่ บิดาและมารดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และบิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องสนิทสนมกันรักใคร่กันดีและพี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันกับมารดาแต่พี่สาวของนักเรียนแยกไปเพราะแต่งงานและยังคงมีการติดต่อกัน

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน และนักเรียนไม่เคยถามมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดา นักเรียนบอกว่าก่อนและหลังการแต่งงานใหม่ของมารดา มารดาไม่เปลี่ยนแปลงและมารดายังคงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนเหมือนเดิม ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่นักเรียนไม่มีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยง เพราะมารดาแต่งงานตั้งแต่เด็กนักเรียนยังเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยง

นักเรียนบอกว่ารับรู้ว่าเป็นพ่อเลี้ยงและพ่อเลี้ยงดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีเหมือนพ่อลูกทั่วไป นักเรียนไม่ได้คิดอะไรมากและมีความสนิทสนมกับพ่อเลี้ยงแต่ไม่ค่อยพูดกันเท่าไร สมาชิกในครอบครัวผสมมีทั้งหมด 6 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง แม่ ตัวนักเรียน และนักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 3 คน นักเรียนเป็นคนี่ 1 ของครอบครัว

ท่าทีของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงดูแลนักเรียนดีเหมือนเป็นลูกของพ่อเลี้ยงเองพ่อเลี้ยงให้ความรักและความสนใจนักเรียน น้องต่างบิดาของนักเรียนดีกับนักเรียนและนับถือว่านักเรียนเป็นพี่มีบ้างที่ทะเลาะกันและเถียงกันนักเรียน ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวนักเรียนมองว่าครอบครัวอบอุ่นค่อนข้างที่จะสมบูรณ์ นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหานักเรียนจะปรึกษากับมารดา เพราะมารดาสามารถให้คำแนะนำและคำปรึกษาได้รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาได้ มารดาของนักเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสม พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกรมครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาของนักเรียนเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวผสม คือ นักเรียนจะอยู่เฉย ๆ และเชื่อฟังทำตามที่มารดาบอกเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในครอบครัว

นักเรียนคนที่ 18

เพศชาย อายุ 18 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยะหาศรียานุกุล เกรตเจ็ลยสะสม 2.43 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่แต่ปัจจุบันบิดาเสียชีวิตจึงอยู่ในความดูแลของย่า ตอนที่บิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนมีอายุ 5 ปี บิดามารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 7 ปีก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างที่บิดาเล่าให้นักเรียนฟังเกิดจากมีปัญหาขัดแย้งและเข้ากันไม่ได้บิดาจึงขอหย่า ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนบอกว่า ตอนเด็กๆไม่รู้สึกรังเกียจไม่ได้คิดอะไรแต่เมื่อโตขึ้นมารู้สึกมีปัญหาเพราะทั้งบิดาและมารดาแต่งงานใหม่ มีลูกใหม่และรู้สึกเป็นส่วนเกินนักเรียนต้องอยู่กับย่า และนักเรียนไม่ทราบว่าจะปรับตัวอย่างไรเพราะบิดาแต่งงานใหม่ 3 ครั้ง และหลังจากที่บิดามารดาหย่าร้างกันนักเรียนอยากไปบิดาและมารดา กลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะบิดาและมารดาอยู่กันคนละแห่ง (มารดาอยู่ต่างจังหวัด) เรื่องบางอย่างบิดาไม่เข้าใจเช่นเรื่องเรียนบิดาไม่สามารถให้คำแนะนำได้ และนักเรียนไม่ทราบว่าจะขอคำแนะนำหรือขอคำปรึกษาจากใคร เพราะบางเรื่องไม่สามารถขอคำแนะนำจากบิดาได้ ถ้ามีมารดาอยู่ด้วยนักเรียนสามารถที่จะขอคำแนะนำได้ หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดานักเรียนอยู่กับบิดา บิดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียน นักเรียนเคยถามบิดาว่าทำไมถึงให้นักเรียนอยู่ด้วยบิดาบอกว่าตอนที่บิดาหย่าร้างกับมารดา มารดายังไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งถ้านักเรียนไปอยู่ด้วยจะลำบากนักเรียนจึงอยู่กับบิดา นักเรียนบอกว่าถ้ามีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนบอกว่านักเรียนเลือกที่จะอยู่กับมารดาเพราะนักเรียนติดมารดา และนักเรียนคิดว่ามารดาน่าจะให้ความอบอุ่นแก่นักเรียนได้

หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดา นักเรียนบอกว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาของนักเรียนยังคงมีการติดต่อกับมารดาและมีความสนิทสนมกัน นักเรียนได้พบกับมารดาประมาณ 4 – 5 ครั้ง ต่อปี ทุกครั้งที่มารดามาเยี่ยมนักเรียนบอกว่าดีใจและมารดามักจะมีของมาฝากนักเรียนและพานักเรียนไปเยี่ยมยาย บิดาหย่าร้างกับมารดาประมาณ 1 – 2 ปีแล้วแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่าบิดาแต่งงานใหม่ทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งแรกตอนที่นักเรียนอายุ 6 ปี บิดาแต่งงานกับแม่เลี้ยงครั้งที่ 2 ตอนที่นักเรียนอายุ 8 ปี และบิดาแต่งงานกับแม่เลี้ยงคนที่ 3 ตอนที่นักเรียนอายุ 16 ปี บิดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพเกษตรกร (สวนผลไม้และสวนยางพารา) มารดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 6 มารดาช่วยบิดาทำสวน ครอบครัวเดิมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน นักเรียนบอกว่าทุกครั้งที่ยาบิดาแต่งงานใหม่บิดาจะพานักเรียนไปทำความรู้จักกับผู้หญิงที่จะแต่งงานกับบิดาทุกครั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาก่อนที่บิดาจะแต่งงานใหม่และหลังจากที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว นักเรียนบอกว่าตอนที่นักเรียนยังเด็กความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาดีและบิดาให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอไม่เปลี่ยนแปลง แต่เมื่อโตขึ้นนักเรียนไม่ต้องการที่จะให้บิดาแต่งงานใหม่ เพราะนักเรียนปรับตัวไม่ได้กับการมีแม่เลี้ยงและไม่ทราบว่า จะวางตัวอย่างไร นักเรียนบอกว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยงคนแรกอยู่กับบิดาประมาณ 2 ปี นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ และไม่ชอบแม่เลี้ยง เพราะรู้สึกว่าแม่เลี้ยงไม่ค่อยจริงจังต่อหน้าบิดาจะให้การดูแลนักเรียนดีแต่เมื่อลับหลังบิดาจะมีพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่ง แม่เลี้ยงคนที่ 2 นักเรียนบอกว่าให้การดูแลนักเรียนดีไม่มีปัญหาทะเลาะกันแต่อยู่กับบิดาไม่ได้เพราะบ้านของแม่เลี้ยงอยู่ในตัวเมือง นักเรียนบอกว่าชอบแม่เลี้ยงคนนี้เพราะไม่ร้าย ตรงไปตรงมา คอยดูแลเรื่องส่วนตัวทุกอย่างของนักเรียน และนักเรียนรู้สึกว่าแม่เลี้ยงคนนี้แทนที่มารดาของนักเรียนได้แต่ก็ไม่ทั้งหมด แม่เลี้ยงคนที่ 3 ให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียนดีแต่นักเรียนไม่ค่อยสนิทเพราะมีอายุมากกว่าว่านักเรียน 2 ปีและเป็นรุ่นพี่ที่โรงเรียน แม่เลี้ยงคนนี้ให้นักเรียนเรียกพี่และไม่มีปัญหากับนักเรียน

หลังจากที่แม่เลี้ยงทั้งสามคนเข้ามาอยู่ในครอบครัวแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยงมีรายละเอียดตามที่นักเรียนบอกดังนี้ แม่เลี้ยงคนแรกไม่ค่อยมีบทบาทในครอบครัวเท่าไรนักเพราะแม่เลี้ยงจะนำเงินที่ได้จากบิดาไปทำธุรกิจของครอบครัวแม่เลี้ยง ตอนแรกนักเรียนไม่ทราบแต่ทราบเพราะย่ำให้นักเรียนดูบัญชีจึงรู้สึกไม่ชอบแม่เลี้ยง นักเรียนเฉย ๆ แต่ก็ไม่ได้เกลียดแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงคนที่ 2 นักเรียนบอกว่าชอบเพราะให้การดูแลนักเรียนดีไม่มีปัญหาทะเลาะกับนักเรียน แต่แม่เลี้ยงอยู่ไม่ได้เพราะบ้านของแม่เลี้ยงอยู่ในตัวเมืองบ้านที่อยู่ปัจจุบันอยู่ในตัวอำเภอ และแม่เลี้ยงมีน้องใหม่จึงเอนาองไปอยู่ด้วยนาน ๆ จะกลับมาที่บ้านในตัวอำเภอ ปัจจุบันยังมีการติดต่อกัน แม่เลี้ยงคนที่ 3 ให้ความสนใจแก่นักเรียนดี แต่เมื่อบิดาเสียชีวิตมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในบ้าน เพราะแม่เลี้ยงต้องการที่จะเป็นผู้ที่ดูแลทั้งหมดแต่ย่าไม่ให้ เพราะย่าบอกว่าแม่เลี้ยงไม่รอบคอบ และไม่มีความรับผิดชอบที่จะดูแลในเรื่องของการเงิน แม่เลี้ยงคนนี้อายุมากกว่านักเรียน 2 ปี ปัจจุบันแม่เลี้ยงไปจากบ้านแล้วเพราะบิดาเสียชีวิต แต่ยังคงมีการติดต่อ ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อแม่เลี้ยงเมื่อแม่เลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้าน นักเรียนบอกว่ารู้สึกเฉย ๆ เพราะนักเรียนอยู่บ้านย่าที่สร้างอยู่ในบริเวณเดียวกันกับบิดา ย่าไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับย่าเพราะไม่อยากจะให้นักเรียนมีปัญหา นักเรียนบอกว่าความรู้สึกของนักเรียนที่ต้องมีแม่เลี้ยงทั้งสามคน นักเรียนรู้สึกอึดอัดเพราะไม่ทราบว่า จะวางตัวอย่างไร หรือปฏิบัติตัวอย่างไร แต่ในความรู้สึกของนักเรียนแล้วนักเรียนไม่ต้องการที่จะให้บิดาแต่งงานใหม่ และนักเรียนชอบแม่เลี้ยงคนที่ 2 เพราะดูแลนักเรียนดี แต่จะรู้สึกอึดอัดกับแม่เลี้ยงคนที่ 3 เพราะอายุใกล้กันอายุมากกว่านักเรียนเพียง 2 ปี จึงทำให้นักเรียนวางตัวไม่ถูก ท่าทีของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงทุกคนให้การดูแลนักเรียนดี แต่โดยส่วนใหญ่เรียนอยู่ในการดูแลของย่าในบ้าน หลังแรก ส่วนบ้านหลังที่ 2 บิดาอยู่กับแม่เลี้ยงซึ่งสร้างอยู่ในบริเวณเดียวกัน นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดาเดียวกันกับนักเรียนจำนวน 2 คน และนักเรียนเป็นคนพี่ 1 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้องต่างมารดาของนักเรียน นักเรียนบอกว่าสนิทกับน้องทั้งสองคน น้องคนแรกเป็นผู้หญิงสนิทแต่ไม่มากเพราะน้องอายุเพียง 9 ปีและไปอยู่กับแม่เลี้ยงที่บ้านในตัวเมือง น้องคนที่สองสนิทกับนักเรียนในช่วงแรก แต่เมื่อบิดาเสียชีวิตแม่เลี้ยงนำไปอยู่ด้วยกับครอบครัวเดิมของแม่เลี้ยง

นักเรียนมองภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวว่าไม่อบอุ่นและเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ นักเรียนรู้สึกสงสารบิดาที่ชีวิตครอบครัวมีปัญหา แต่นักเรียนคิดว่าอนาคตถ้านักเรียนแต่งงานมีครอบครัวจะไม่แก้ปัญหาด้วยการหย่าร้างจะใช้การพูดคุยและปรึกษากันในครอบครัว นักเรียนไม่ได้คิดว่าตัวเองเป็นเด็กมีปัญหาเพราะนักเรียนมีย่าคอยดูแลนักเรียน และถ้านักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวก็จะขอคำปรึกษาจากย่า เพราะย่าเป็นผู้ที่มีเหตุผลเป็นคนกลางและเป็นผู้ใหญ่สามารถให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนคือ ย่า ระดับการศึกษาของแม่เลี้ยงทั้งสามคน นักเรียนบอกว่า แม่เลี้ยงคนแรกจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แม่เลี้ยงคนที่สองจบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และแม่เลี้ยงคนที่สามจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แม่เลี้ยงคนแรกประกอบอาชีพเปิดโรงสีข้าวเป็นกิจการของครอบครัวฝ่ายแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงคนที่สองประกอบอาชีพค้าขาย แม่เลี้ยงคนที่สามไม่ได้ประกอบอาชีพเพราะเมื่อเรียนจบก็แต่งงานกับบิดา ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนจะขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ในครอบครัว เพื่อขอคำแนะนำในเรื่องของการปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวใหม่ เพราะนักเรียนไม่ทราบว่าควรจะทำตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสม

นักเรียนคนที่ 19

เพศหญิง อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบันนังสตาวิทยา เกรดเฉลี่ยสะสม 2.36 นักเรียนอยู่กับบิดาแต่งงานใหม่ นักเรียนอายุประมาณ 2 – 3 ปีขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างบิดาเล่าให้นักเรียนฟังว่ามารดามีคนอื่นบิดาจึงขอหย่า ตอนที่นักเรียนยังเด็กและไม่ทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว เมื่อนักเรียนทราบนักเรียนบอกว่า ต้องการอยู่พร้อมหน้ากับบิดามารดาและพี่ชาย แต่ก็คงเป็นไปไม่ได้เพราะต่างคนต่างมีคนใหม่แล้วและนักเรียนเข้ากับแม่เลี้ยงได้ดี ไม่มีปัญหากับแม่เลี้ยง บิดาให้นักเรียนอยู่ด้วยหลังจากที่บิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว และนักเรียนเคยถามบิดาว่าทำไมไม่ให้นักเรียนอยู่ด้วย บิดาบอกนักเรียนว่าไม่ต้องการที่จะให้นักเรียนอยู่กับพ่อเลี้ยง ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดานักเรียนบอกว่าจะเลือกที่จะอยู่กับบิดา เพราะบิดาไม่ต้องการให้อยู่กับพ่อเลี้ยงและนักเรียนสนิทกับบิดาและรักบิดา

ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วย นักเรียนบอกว่าไม่ค่อยได้เจอกันและมีโอกาสได้ติดต่อกับมารดาประมาณปีละ 1 ครั้ง ปัจจุบันนักเรียนได้เจอกับบิดาประมาณเดือนละครั้งเพราะบิดาให้นักเรียนมาอยู่กับป้า เพื่อเรียนหนังสือนักเรียนจะเจอกับบิดาในช่วงปิดเทอมนักเรียนติดต่อกับบิดาโดยใช้โทรศัพท์ บิดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียนเมื่อนักเรียนมาอยู่กับป้า บิดาจะส่งเงินค่าใช้จ่ายมาให้ทุกเดือน เวลาที่นักเรียนได้เจอกับบิดานักเรียนบอกว่าได้เจอกับบิดาในช่วงที่ปิดเทอม แต่เมื่อเจอมารดานักเรียนจะรู้สึกเฉย ๆ เพราะค่อนข้างที่จะห่างเหินกับมารดา

บิดาหย่าร้างกับมารดาประมาณ 1 – 2 ปีแล้วแต่งงานใหม่ บิดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของมารดา บิดาประกอบอาชีพรับจ้าง (เช็ดเวลารถบรรทุกส่งดิน) มารดาประกอบอาชีพรับจ้างเลี้ยงเด็ก นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดาและมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียนพี่น้องแยกกัน นักเรียนอยู่กับบิดา และพี่ของนักเรียนอยู่กับมารดามีการติดต่อ

กันบ้างไม่ห่างเหิน นักเรียนไม่ค่อยได้มีโอกาสพบเจอกับพี่ ช่วงแรกที่นักเรียนเจอพี่นักเรียนบอกว่าจำหน้าพี่ไม่ได้เพราะแยกกันตั้งแต่เด็ก เมื่อมีความคุ้นเคยนักเรียนและพี่มีการติดต่อกันและสนิทกันมากขึ้น

บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่กับนักเรียน หลังจากที่บิดาแต่งงานใหม่ บิดาส่งนักเรียนมาอยู่กับป้าเพื่อเรียนหนังสือ นักเรียนได้อยู่กับบิดาเฉพาะช่วงที่ปิดเทอม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับนักเรียน นักเรียนบอกว่าบิดาไม่เปลี่ยนแปลงบิดายังคงรักนักเรียน นักเรียนรู้สึกน้อยใจที่บิดาให้นักเรียนมาอยู่กับป้า แต่นักเรียนบอกว่าเข้าใจบิดาเพราะบิดาไม่ต้องการให้นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับแม่เลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยง นักเรียนบอกว่าสนิทกับแม่เลี้ยง เพราะมีบ้านอยู่ใกล้กัน ตอนแรกที่รู้จักนักเรียนไม่ทราบว่าจะมาเป็นแม่เลี้ยง พอนักเรียนทราบรู้สึกเฉย ๆ ทำใจได้เพราะเป็นความต้องการของบิดาที่จะแต่งงานใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่เลี้ยงกับนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เพราะปกติแล้วนักเรียนไม่ได้พูดคุยกับแม่เลี้ยง เพราะไม่ต้องการสร้างปัญหาให้กับบิดาเกิดความไม่สบายใจจึงพยายามที่จะอยู่เฉย ๆ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวนักเรียนรู้สึกดีที่มีแม่เลี้ยง เพราะเหมือนเป็นแม่แท้ๆของนักเรียนและแม่เลี้ยงเอาใจใส่ดูแลนักเรียนดี สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 4 คน ได้แก่ บิดา แม่เลี้ยง ตัวนักเรียน และนักเรียนมีน้องร่วมบิดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 1 คน นักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว

ทำทีของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงไม่ค่อยพูดกับนักเรียน และแม่เลี้ยงมีท่าทีเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนตอนที่นักเรียนเคยรู้จัก เวลาอยู่ต่อหน้าบิดาแม่เลี้ยงจะดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีแต่ลับหลังบิดาแม่เลี้ยงจะเฉย ๆ กับนักเรียนไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยสนใจนักเรียน น้องต่างมารดาอายุ 4 ปีรักและสนิทกับนักเรียน ภาพรวมในครอบครัวทั้งหมด นักเรียนมองว่าอบอุ่นที่มีพร้อมหน้าพ่อแม่ นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับบุคคลในครอบครัว ผู้ที่นักเรียนมีปัญหาด้วยคือแม่เลี้ยง เพราะนักเรียนคิดว่าแม่เลี้ยงไม่จริงใจเวลาแม่เลี้ยงอยู่ต่อหน้าบิดาและนักเรียนอยู่ด้วยแม่เลี้ยงจะมีพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งลับหลังบิดาแม่เลี้ยงจะมีพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่ง และบางครั้งนักเรียนทะเลาะกับแม่เลี้ยง ถ้ามีปัญหานักเรียนจะอยู่เฉย ๆ ไม่อยากยุ่งกับแม่เลี้ยงนักเรียนไม่ต้องการที่จะบอกบิดา เวลามีปัญหาเรียนจะปรึกษากับบิดาและป้าเพราะเมื่อพูดคุยด้วยแล้วนักเรียนเกิดความสบายใจ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนได้แก่บิดาของนักเรียน แม่เลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพรับจ้าง (แม่บ้านโรงแรม) ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้คือ นักเรียนจะพยายามไม่ขัดใจทำตัวให้แม่เลี้ยงรัก พยายามพูดคุยด้วยเพื่อสร้างความคุ้นเคย และปรับปรุงนิสัยของตัวเอง แต่จะอยู่เงียบ ๆ กับตัวเองก่อน เพื่อหาทางออกของปัญหาว่าเกิดจากอะไรและพยายามแก้ไขเพื่อที่จะไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก

นักเรียนคนที่ 20

เพศหญิง อายุ 18 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบันนังสตาวิทยา เกรดเฉลี่ย 2.56 นักเรียนอยู่กับมารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุ 2 ปีขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 13 ปีก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างเท่าที่นักเรียนทราบ นักเรียนบอกว่าบิดาชอบที่จะดื่มเหล้า มารดาหนีไปแล้วกลับมาขอหย่า มารดาพานักเรียนไปอยู่กับยายตอนเด็ก ๆ มารดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว ตอนเด็ก ๆ นักเรียนบอกว่าไม่ได้รู้สึกอะไรที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน แต่เมื่อโตขึ้นนักเรียนรู้สึกเสียใจ และขาดความอบอุ่น หลังจากที่บิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีกแต่คงเป็นไม่ได้เพราะทั้งบิดาและมารดาต่างคนต่างก็แต่งงานใหม่แล้ว มารดาเป็นผู้ตัดสินใจให้นักเรียนอยู่ด้วยหลังจากที่มารดาหย่าร้างกับบิดาแล้ว แต่มารดาให้นักเรียนไปอยู่ใน

ความดูแลของยายก่อน ถ้านักเรียนโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนเลือกที่จะอยู่กับมารดา เพราะสนิทกับมารดาและบิดายังไม่เลิกดื่มเหล้า

ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วย นักเรียนบอกว่าได้เจอกับบิดาประมาณ 2-3 ปีได้เจอเพียง 1 ครั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับนักเรียนค่อนข้างที่จะห่างเหิน ช่วงที่นักเรียนอยู่กับยายได้เจอมารดาประมาณเดือนละครั้ง นักเรียนบอกว่าทุกครั้งที่ได้เจอกับบิดาและมารดานักเรียนรู้สึกดีใจ มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับตัวของนักเรียน มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 1 - 2 ปีจึงแต่งงานใหม่ บิดาและมารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บิดาประกอบอาชีพปลูกจาง (เหมืองแร่) มารดาประกอบอาชีพปลูกจาง (แม่บ้านทำความสะอาด) นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดาและมารดาเดียวกันจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียนห่างเหินเพราะพี่น้องแยกกัน นักเรียนอยู่กับมารดา พี่ของนักเรียนอยู่กับบิดา แต่มีการพบปะกันบ้างเวลาที่บิดามาเยี่ยมนักเรียนบิดาจะพาพี่มาด้วยแต่ไม่บ่อย

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียนและนักเรียนไม่ได้ถาม ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่ค่อนข้างที่จะห่างเหิน เพราะบิดากับมารดาหย่าร้างกัน มารดาพานักเรียนไปอยู่กับยายแล้วมารดามารับนักเรียนตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว หลังจากที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว มารดาให้ความรักและความเอาใจใส่นักเรียนดีขึ้น ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่มีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยง นักเรียนบอกว่าให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีและพ่อเลี้ยงรักนักเรียน ให้ความรักและความอบอุ่น แก่นักเรียนเหมือนนักเรียนเป็นลูกของพ่อเลี้ยง แต่นักเรียนรู้สึกไม่อบอุ่นเหมือนพ่อของนักเรียน ช่วงแรกที่นักเรียนเข้าอยู่ในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่ารู้สึกอึดอัดและไม่ชินในช่วงแรกแต่ตอนหลังดีขึ้นเพราะมีพร้อมหน้าพ่อแม่

สมาชิกในครอบครัวผสมมีทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน และนักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 2 คน และนักเรียนเป็นคน ที่ 1 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงให้ความรักและความอบอุ่นแก่นักเรียนเอาใจใส่ดูแลนักเรียนเหมือนเป็นลูกของพ่อเลี้ยงเอง น้องต่างบิดาของนักเรียนรักและสนิทสนมกัน ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวนักเรียนมองว่า ครอบครัวอบอุ่นทั้งที่พ่อเลี้ยงไม่ใช่พ่อของนักเรียนแต่ให้ความรักและดูแลนักเรียน นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้านักเรียนมีปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนจะขอคำปรึกษาจากยาย เพราะสนิทกับยายและยายดูแลนักเรียนมาตั้งแต่เด็กยายจะรู้จักนิสัยของนักเรียน ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวของนักเรียนคือ มารดา พ่อเลี้ยงของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพรับจ้าง (ก่อสร้าง) ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 - 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสมคือ นักเรียนจะทำตัวและประพฤติตัวให้ดีขึ้นเพื่อให้มารดาและพ่อเลี้ยงรัก เพราะนักเรียนไม่ต้องการให้มีปัญหาในครอบครัวมีเรื่องใดที่นักเรียนสามารถได้นักเรียนจะทนเพื่อให้มารดามีความสุขในครอบครัวผสม

นักเรียนคนที่ 21

เพศหญิง อายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนยะหาศรียานุกุล เกรดเฉลี่ยสะสม 2.57 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 2 ปีตอนที่บิดามารดาหย่าร้างกัน นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างมารดาเล่าให้นักเรียนฟังว่าบิดามีผู้หญิงคนใหม่มารดาจึงขอย้าย ตอนที่ทราบนักเรียนบอกว่าเสียใจที่ไม่ได้อยู่เป็นครอบครัวเดียวกันและต้องการที่จะให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะต้องการให้ครอบครัวมีความสุขอยู่พร้อมหน้ากัน มารดาเป็นผู้ที่ตัดสินใจให้นักเรียนอยู่ด้วยหลังจากที่หย่าร้างกับบิดา เพราะมารดาบอกว่าบิดามีผู้หญิงคนใหม่มารดาจึงเลี้ยงลูกเอง ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับมารดาหรือบิดา นักเรียนบอกว่าจะเลือกที่จะอยู่กับมารดาเพราะสนิทกับมารดาและบิดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วยนักเรียนบอกว่าไม่ค่อยดี เพราะห่างกันมีการติดต่อพบปะกันบ้าง แต่ส่วนใหญ่นักเรียนจะเป็นฝ่ายไปหาบิดา มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียนมีบ้างที่บิดาเป็นผู้ที่ให้ค่าใช้จ่าย และปัจจุบันทั้งบิดาและมารดาจะสลับกันให้ค่าใช้จ่าย นักเรียนมีโอกาสได้เจอกับบิดาประมาณเดือนละครั้ง นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ ที่ได้เจอกับบิดาเพราะบิดาไม่ค่อยที่จะสนิทกับนักเรียน นักเรียนจะไปหาบิดาเฉพาะไปรับค่าใช้จ่ายเท่านั้น

มารดาหย่าร้างมากกว่า 5 ปีจึงแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของบิดา และบิดาประกอบอาชีพตำรวจ มารดาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพลูกจ้าง (อ.บ.ต.) นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครัวเดิม นักเรียนเป็นลูกคนเดียวของครอบครัว มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่กับนักเรียน ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่มารดาให้นักเรียนมาอยู่กับยาย ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาค่อนข้างดีหลังจากที่มารดาแต่งงานใหม่แล้วมารดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาเหมือนเดิม ก่อนที่พ่อเลี้ยงจะแต่งงานกับมารดานักเรียนไม่มีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงนักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงกับนักเรียนเข้ากันได้ดี พ่อเลี้ยงช่วยสอนการบ้านถ้าวิชาไหนที่นักเรียนไม่เข้าใจจะช่วยดูแล จะพานักเรียนไปเที่ยว ปัจจุบันยังคงให้การดูแลดีเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ช่วงที่นักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม นักเรียนรู้สึกเฉย ๆ เพราะพ่อเลี้ยงดีกับนักเรียน สมาชิกในครอบครัวผสม มีจำนวน 3 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา นักเรียนยังไม่มีน้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดา

ท่าทีของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงดีต่อนักเรียนรักนักเรียนเหมือนลูกของพ่อเลี้ยง ทำให้นักเรียนรู้สึกดีและนักเรียนคิดว่าพ่อเลี้ยงเป็นพ่อของนักเรียนเอง ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว นักเรียนมองว่าดีขึ้นกว่าเดิมเพราะถ้าบิดายังอยู่กับมารดาก็คงทะเลาะกับมารดาอีกแต่เมื่อมารดาอยู่กับพ่อเลี้ยงก็ไม่ทะเลาะกัน นักเรียนไม่มีปัญหา ในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนจะขอคำปรึกษากับมารดาเพราะมารดารักนักเรียนและรู้จักนักเรียนดีกว่าคนอื่น สามารถให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาได้ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมคือ มารดาของนักเรียน นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยงและพ่อเลี้ยงประกอบอาชีพในรัฐวิสาหกิจ(องค์การโทรศัพท์) ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัว คือ นักเรียนจะไปอยู่บ้านเพื่อนพูดคุยกับเพื่อน และนักเรียนจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับพ่อเลี้ยงโดยการเป็นเด็กดีของพ่อเลี้ยงและมารดา และนักเรียนจะอยู่เฉย ๆ จะพูดคุยกับมารดาเพื่อที่จะได้ไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวผสม

นักเรียนคนที่ 22

เพศหญิง อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยะหาติรยานุกูล เกรดเฉลี่ยสะสม 2.23 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ มารดาท้องนักเรียนได้ 3 เดือนขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้างและไม่ทราบสาเหตุการหย่าร้างของบิดาและมารดา นักเรียนทราบว่าบิดามารดาหย่าร้างกันตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตาเป็นผู้ที่บอกนักเรียนว่าบิดาและมารดาหย่าร้าง นักเรียนรู้สึกเสียใจที่บิดาและมารดาหย่าร้างหลังการหย่าร้างของบิดามารดา นักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะต้องการให้ครอบครัวสมบูรณ์ ตั้งแต่บิดาและมารดาหย่าร้างกันนักเรียนอยู่ในความดูแลของมารดา ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะสนิทกับมารดาและไม่เคยเจอหน้าบิดา หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดา มารดาให้นักเรียนอยู่ในความดูแลของตาตั้งแต่เด็กจนถึงอายุ 13 ปี มารดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้วและนักเรียนมาอยู่กับมารดาประมาณ 3 ปี สาเหตุที่นักเรียนต้องอยู่กับตาหลังจากที่มารดาหย่าร้างกับบิดาแล้ว เพราะมารดาไปทำงานเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน

มารดาหย่าร้างกับบิดามากกว่า 5 ปีจึงแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนไม่ทราบอาชีพของมารดา นักเรียนมีพี่น้องที่เกิดจากบิดาและมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนพี่ 2 ของครอบครัว หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดาพี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันก่อนที่จะแยกกัน เพราะพี่ของนักเรียนไปทำงานที่กรุงเทพฯ ตอนอายุ 18 ปี ประมาณ 1 ปีแล้วที่นักเรียนกับพี่น้องแยกกัน ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียน นักเรียนบอกว่าสนิทสนมกันมีบ้างที่ทะเลาะกันมีการพูดคุยกันระหว่างพี่น้อง

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียนและนักเรียนไม่เคยถาม ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาก่อนที่มารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่า ดี หลังจาก que มารดาแต่งงานใหม่แล้วมารดา ยังคงเป็นเหมือนเดิมคือให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่นักเรียนได้มีโอกาสได้รู้จักกับพ่อเลี้ยงช่วงที่โรงเรียนปิดเทอมประมาณ 3 อาทิตย์ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยงค่อนข้างดี และพ่อเลี้ยงเอาใจใส่ดูแลนักเรียนดี ให้ความรักและให้ความสนิทสนมกับนักเรียน หลังจาก que พ่อเลี้ยงแต่งงานกับมารดาแล้วยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ช่วงที่นักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสมนักเรียน ไม่ได้รู้สึกอะไร เจย ๆ แต่ดีใจที่ได้มีพ่อ

สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 6 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตา หลานของพ่อเลี้ยง และนักเรียนมีน้องร่วมมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 1 คน และนักเรียนเป็นคนพี่ 2 ของครอบครัว ทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงดูแล เอาใจใส่นักเรียนดี น้องต่างบิดารักนักเรียนและนักเรียนรักน้อง ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว นักเรียนมองว่าครอบครัวอบอุ่น นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้านักเรียนมีปัญหาจะขอคำปรึกษาจากมารดา เพราะมารดาจะรู้เรื่องทุกอย่างเกี่ยวกับนักเรียน ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนคือ มารดา นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยงประกอบอาชีพ ประมง มีรายได้ต่อเดือนในครอบครัวผสมน้อยกว่า 5,000 บาท

วิธีการที่นักเรียนใช้แก้ปัญหาเมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสม คือ ช่วยเหลืองานบ้านของมารดา เพราะไม่ต้องการมีปัญหาและนักเรียนจะพยายามปรับตัวเข้ากับพ่อเลี้ยงและมารดา เพราะนักเรียนเข้ามาอยู่ในบ้านได้ไม่นานความสัมพันธ์จึงยังไม่มีและจะทำตัวให้พ่อเลี้ยงและมารดารัก

นักเรียนคนที่ 23

เพศชาย อายุ 14 ปี เรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยะหาศรียานุกุล เกรดเฉลี่ยสะสม 3.23 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุ 2 ปีขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้าง บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันประมาณ 10 ปีก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างมารดาเล่าให้นักเรียนฟังว่าบิดามีผู้หญิงคนอื่น มารดาจึงขอหย่า ตอนเด็กๆนักเรียนไม่ทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนมาทราบตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตอนที่นักเรียนทราบรู้สึกเสียใจที่บิดาและมารดาหย่าร้าง หลังจากที่ยาบิดามารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนต้องการที่จะให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีกเพราะนักเรียนรู้สึกขาดความอบอุ่น มารดาเป็นผู้ที่ให้นักเรียนอยู่ด้วยหลังจากที่มารดาหย่าร้างกับบิดาแล้วว่าเป็นผู้ที่ตัดสินใจให้นักเรียนอยู่กับมารดา เพราะมารดาสามารถดูแลได้ดีกว่าบิดาและบิดามีผู้หญิงคนอื่น ถ้ามีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดาเพราะต้องการตอบแทนพระคุณมารดา ตั้งแต่บิดาและมารดาหย่าร้างกันนักเรียนไม่เคยเจอบิดา มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวของนักเรียน

ช่วงที่นักเรียนยังเด็กมารดาให้นักเรียนอยู่กับย่า มารดาจะมาเยี่ยมนักเรียนตอนปิดเทอม นักเรียนรู้สึกดีใจที่มารดามาเยี่ยม สาเหตุที่มารดาให้นักเรียนมาอยู่กับย่าเพราะมารดามาทำงานที่กรุงเทพฯนักเรียนรู้สึกเหงาจะรอคอยช่วงที่ปิดเทอมเพราะมารดาจะมาเยี่ยม มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 4 – 5 ปี จึงแต่งงานใหม่ บิดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพในรัฐวิสาหกิจ(พนักงานบริษัท) มารดาจบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกอบอาชีพรับจ้าง(กรีดยาง) นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องที่เกิดจากบิดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียน รักกันและสนิทสนมกันเพราะเป็นผู้ชายด้วยกัน

มารดาบอกนักเรียนก่อนที่จะแต่งงานใหม่ว่า ต้องการให้นักเรียนมีความอบอุ่นในครอบครัว ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่และหลังจากที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและมารดาไม่เปลี่ยนแปลง มารดายังคงให้ความรักและดูแลนักเรียน ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่ นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักผู้ชายที่มารดาจะแต่งงานด้วยประมาณ 3 – 4 ปี ช่วงที่รู้จักกันจะพานักเรียนไปเที่ยวและกอดนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่น หลังจากที่ย่าเลี้ยงแต่งงานกับมารดาแล้วความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาของนักเรียนยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ช่วงที่ย่าเลี้ยงเข้ามาอยู่ในบ้าน นักเรียนรู้สึกดีใจที่ได้อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ สมาชิกในครอบครัวผสมมีทั้งหมด 4 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา ตัวนักเรียน และน้องชายในครอบครัวยังไม่มียุติที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดา นักเรียนมองภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวว่าอบอุ่น นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้านักเรียนมีปัญหาจะขอคำปรึกษาจากย่า เพราะย่าเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนมาตั้งแต่เด็ก มารดาเป็นผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสม พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้าง(กรีดยาง) ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสมคือ นักเรียนจะขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากมารดาว่าจะให้ทำตัวอย่างไร และถ้านักเรียนทะเลาะกับพ่อเลี้ยงจะไม่เถียงพ่อเลี้ยง นักเรียนบอกว่าตั้งใจเรียนเพื่อไม่ให้พ่อเลี้ยงบ่นและดูนักเรียน

นักเรียนคนที่ 24

เพศหญิง อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบตง (วีระราษฎร์ประสาน) เกรดเฉลี่ยสะสม 2.70 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ บิดาและมารดาหย่าร้างกันตอนที่ยังอยู่ในครรภ์ของมารดา นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับการหย่าร้างของบิดาและมารดา ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนบอกว่าเสียความรู้สึกเพราะมารดาไม่เคยเล่าให้นักเรียนฟัง นักเรียนทราบเพราะนักเรียนถามจากมารดา แต่นักเรียนก็ไม่ได้คิดอะไรแล้ว เพราะคิดว่าสภาพที่นักเรียนอยู่ในปัจจุบันก็ดีแล้ว ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดา เพราะเป็นผู้หญิงเหมือนกันน่าจะใกล้ชิดกันมากกว่า ตอนที่นักเรียนยังเด็กได้มีโอกาสที่เจอกับบิดาบ้างแต่ปัจจุบันไม่เคยเจอเลย นักเรียนไม่ได้เจอกับบิดาประมาณ 4 – 5 ปีแล้ว นักเรียนไม่ทราบรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับบิดา มารดาจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพค้าขาย นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่กับนักเรียนและนักเรียนไม่เคยถาม ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อเลี้ยง นักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงดีและให้ความรักแก่นักเรียน นักเรียนไม่มีโอกาสรู้จักกับพ่อเลี้ยงก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่เพราะมารดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนยังไม่เกิด นักเรียนรู้สึกดีใจที่มีพ่อเลี้ยงเป็นพ่อและนักเรียนคิดว่าพ่อเลี้ยงเป็นพ่อของนักเรียนเอง ในครอบครัวผสมมีสมาชิกทั้งหมด 3 คน คือมารดา พ่อเลี้ยง ตัวนักเรียน และยังมีน้องที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดา นักเรียนมองภาพรวมทั้งหมดในครอบครัวว่าอบอุ่น และนักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้านักเรียนมีปัญหาจะขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากมารดาเพราะใกล้ชิดกับมารดา ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมได้แก่ มารดา พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพรับจ้าง(ขับรถ) ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,001 –15,000 บาท

วิธีการที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสมคือ ใช้การพูดคุยกับบุคคลในครอบครัวเพื่อขอคำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ปัญหาคลี่คลายและคอยช่วยเหลืองานบ้าน

นักเรียนคนที่ 25

เพศหญิง อายุ 18 ปี เรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเบตง(วีระราษฎร์ประสาน) เกรดเฉลี่ยสะสม 2.32 นักเรียนอยู่กับมารดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 4 ปีขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุเกิดจากบิดาไปทำงานต่างประเทศขาดการติดต่อกับมารดา เมื่อบิดากลับมามารดาจึงขอหย่า ตอนเด็กๆไม่ได้คิดอะไรแต่เมื่อโตขึ้นรู้สึกเสียใจที่ไม่มีพ่อ และต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีกอยากให้อยู่ด้วยกันแต่เมื่อบิดามารดาเข้ากันไม่ได้แล้วก็ไม่เป็นไร ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนเลือกที่จะอยู่กับมารดา เพราะตอนที่บิดาและมารดาหย่าร้างนักเรียนอายุ 11 ปีจึงมีโอกาสนั้นเลือกและตัดสินใจเองและมารดาอยู่คนเดียวจึงสงสารมารดา นักเรียนได้เจอกับบิดาประมาณ 1 – 2 ครั้งต่อปี บิดาจะมารับนักเรียนไปค้างด้วยแต่ปัจจุบันไม่ได้เจอกับบิดาประมาณ 4 ปีแล้ว มารดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนบางครั้งบิดาจะส่งเงินมาให้ นักเรียนรู้สึกคิดถึงบิดาเพราะไม่ได้เจอกันนานแล้ว มารดาหย่าร้างกับบิดาประมาณ 7 ปีจึงแต่งงานใหม่ นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของบิดา บิดาประกอบอาชีพรับจ้าง(ขับรถ) มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ นักเรียนเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว

มารดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่กับนักเรียนและนักเรียนไม่ได้ถาม นักเรียนมาอยู่กับมารดาตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาค่อนข้างที่จะห่างเหินเพราะมารดา

ทำงานที่อื่น มารดาให้นักเรียนอยู่กับยายที่เชียงราย ช่วงที่นักเรียนอยู่กับยายได้เจอกับมารดาปีละ 1 ครั้ง มารดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยตอนที่นักเรียนอายุ 15 ปี ปัจจุบันความสัมพันธ์กับมารดายังห่างเหินเพราะนักเรียนเพิ่งจะมากอยู่กับมารดา ก่อนที่มารดาจะแต่งงานใหม่นักเรียนมีโอกาสดูรู้จักกับพ่อเลี้ยงแต่ไม่ค่อยได้เจอกับพ่อเลี้ยงช่วงที่มารดามาเยี่ยมและพาพ่อเลี้ยงมาด้วยแต่ไม่ค่อยสนิทกัน ช่วงที่นักเรียนเจอพ่อเลี้ยงนักเรียนบอกว่าพ่อเลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีดูแลนักเรียนเหมือนลูก ช่วงที่นักเรียนเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสมแล้ว นักเรียนรู้สึกเกรงใจพ่อเลี้ยงเพราะจะทำอะไรก็ไม่สะดวก เพราะไม่ค่อยสนิทกันแต่ต่อมามีความสนิทสนมมากขึ้น สมาชิกในครอบครัวผสมมีทั้งหมด 4 คน ประกอบด้วย พ่อเลี้ยง มารดา นักเรียน และลูกบุญธรรมของพ่อเลี้ยง ยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของมารดา นักเรียนมองว่าครอบครัวมีความสุขและพ่อเลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี

นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม เวลาที่นักเรียนมีปัญหาจะขอคำปรึกษาจากพ่อเลี้ยง เพราะนักเรียนสนิทและให้ความไว้วางใจ ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนคือมารดาบางครั้งจะเป็นพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยงจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม(สวนยางพารา) ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,001 – 15,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาคือ นักเรียนจะดูว่าสาเหตุที่เกิดขึ้นเกิดจากอะไรและนักเรียนจะปรับตัวเรียนรู้นิสัยของบุคคลในครอบครัวเพื่อให้อยู่ในครอบครัวได้

นักเรียนคนที่ 26

เพศหญิง อายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบตง(วีระราษฎร์ประสาน) เกรดเฉลี่ยสะสม 2.78 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 7 ปีขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันและสาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดา ตอนเด็ก ๆ นักเรียนรู้สึกเสียใจที่ไม่ได้อยู่กับบิดารู้สึกแปลก และนักเรียนคิดว่าบิดาไปทำงานต่างจังหวัดนักเรียนอยู่กับมารดาที่จังหวัดตรัง หลังจากที่ยึดและมารดาหย่าร้างกันแล้วนักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะรู้สึกดีและครอบครัวที่อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่และพี่น้อง นักเรียนมีพี่น้อง 2 คน หลังการหย่าร้างบิดาและมารดาแบ่งบุตรกันคนละหนึ่งคน นักเรียนอยู่กับบิดาและพี่ชายของนักเรียนอยู่กับมารดา แต่บิดาให้นักเรียนอยู่กับมารดาก่อนเพราะมีปัญหาในเรื่องของการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพี่ชายของนักเรียนช่วงที่อยู่ด้วยกันจะสนิทกันแต่เมื่อนักเรียนมาอยู่กับบิดาแล้วค่อนข้างที่จะห่างเหิน และพี่ชายไปเรียนกรุงเทพฯนักเรียนมาอยู่กับบิดาตอนอายุประมาณ 12 ปี นักเรียนไม่มีโอกาสเลือกเพราะบิดาเป็นผู้ที่ตัดสินใจ และถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับบิดาเพราะต้องการอยู่กับบิดา บิดาเป็นผู้ที่ดูแลและรับผิดชอบในเรื่องค่าเล่าเรียนของนักเรียนและพี่ชาย มารดาดูแลพี่ชายและบิดาดูแลนักเรียน ช่วงที่นักเรียนอยู่กับมารดาบิดาจะมาเยี่ยมนักเรียนในวันหยุด เวลาที่บิดามาเยี่ยมจะมีของฝากนักเรียนและดีใจที่บิดามาหา

บิดาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ มารดาจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักเรียนไม่ทราบอาชีพของมารดา บิดาหย่าร้างกับมารดาประมาณ 1 – 2 ปี จึงแต่งงานใหม่ตอนนักเรียนอายุประมาณ 8 – 9 ปี ครอบครัวเดิมมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,001 – 15,000 บาท บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่แก่นักเรียน นักเรียนมาอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้วและแม่เลี้ยงย้ายมาอยู่กับบิดาก่อนที่นักเรียนจะมาอยู่ด้วย ก่อนที่บิดาแต่งงานใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดา นักเรียนบอกว่าบิดาให้การดูแลเอาใจใส่ดี หลังที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว

บิดาให้การดูแลนักเรียนดีแต่อาจจะดีขึ้นกว่าเดิมเพราะได้เจอกันทุกวัน ก่อนที่แม่เลี้ยงจะแต่งงานกับบิดา นักเรียนได้มีโอกาสเจอกับแม่เลี้ยงเพียง 1 ครั้ง ตอนที่เจอรู้สึกเฉย ๆ บิดาแนะนำว่าเป็นเพื่อนของบิดา ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับแม่เลี้ยงหลังจากที่แต่งงานกับบิดาแล้ว แม่เลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี แต่นักเรียนคิดว่าคงทำไปตามหน้าที่ และนักเรียนกับแม่เลี้ยงต่างคนต่างอยู่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกัน นักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยงเพราะได้เจอเพียงครั้งเดียว เมื่อมาเจออีกครั้งก็เป็นแม่เลี้ยงของนักเรียน นักเรียนไม่รู้สึกรังเกียจแต่ไม่ชอบแม่เลี้ยง

สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 3 คน ประกอบด้วยบิดา แม่เลี้ยง และตัวนักเรียน ยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดา นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวผสม ผู้ที่นักเรียนมีปัญหาด้วยคือแม่เลี้ยง แต่นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงดีกับนักเรียน และนักเรียนคิดว่าครอบครัวที่อยู่ด้วยในปัจจุบันไม่ค่อยอบอุ่นเพราะนักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยง ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนจะขอคำปรึกษาจากบิดาเพราะนักเรียนสนิทกับบิดาและต้องการให้บิดาช่วยเหลือ นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงประกอบอาชีพเปิดร้านเสริมสวย ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว นักเรียนบอกว่าจะไม่พยายามเก็บปัญหามาคิดและอยู่เฉยๆ จะพูดคุยกับบิดาเพื่อขอคำปรึกษาจากบิดา และนักเรียนบอกว่าจะพยายามทำดีกับแม่เลี้ยงเพื่อให้บิดาสบายใจ

นักเรียนคนที่ 27

เพศหญิง อายุ 16 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบตง(วีระราษฎร์ประสาน) เกรตเจลิยะสม 2.93 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนอายุประมาณ 11 ปีขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน นักเรียนไม่ทราบสาเหตุและระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง ช่วงที่บิดาและมารดามีปัญหากันบิดาและมารดาให้นักเรียนไปอยู่กับยาย และนักเรียนไม่ทราบว่าทั้งบิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนบอกว่ารู้สึกไม่ดีที่บิดามารดาหย่าร้างกันและเห็นคนอื่นอยู่พร้อมหน้ากันจึงต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะไม่ต้องการให้บิดาและมารดาไปมีคนอื่นใหม่ นักเรียนบอกว่าไม่ชอบคำว่าพ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงและญาติๆของนักเรียน บอกว่าถ้าบิดาและมารดาแต่งงานใหม่แล้วจะมีลูกใหม่และจะรักลูกใหม่มากกว่านักเรียน หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดานักเรียนอยู่กับยายก่อนจะมากับบิดา นักเรียนมีโอกาสที่จะเลือกว่าจะอยู่กับบิดาหรือมารดา หลังจากที่บิดามารดาหย่าร้างตอนแรกนักเรียนเลือกที่จะอยู่กับมารดา เพราะบิดามีผู้หญิงคนใหม่แล้วและนักเรียนคิดว่าอยู่กับบิดาไม่ได้จึงเลือกที่จะอยู่กับมารดา แต่ช่วงหลังนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับยายจึงตัดสินใจเลือกที่จะมากับบิดาเพราะคิดว่าปัญหาอะไรจะมีก็ต้องมี

ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาช่วงที่มากับบิดาแล้ว นักเรียนบอกว่ายังคงมีการติดต่อส่วนใหญ่ได้เจอมารดาช่วงที่โรงเรียนปิดเทอมมารดาจะมารับไปเที่ยว นักเรียนไม่ทราบว่าบิดาและมารดามีการตกลงเกี่ยวกับตัวของนักเรียนอย่างไร แต่บิดาและมารดาให้โอกาสนักเรียนในการเลือกและตัดสินใจว่าจะอยู่กับใคร ส่วนมารดาไปอยู่กรุงเทพฯเวลาที่มีเงินจะส่งเงินมาให้ ช่วงที่นักเรียนอยู่กับมารดาจะติดต่อกับบิดาโดยจดหมายและนานๆ จึงจะมีโอกาสได้เจอกับบิดา เมื่อนักเรียนมากับบิดาแล้วจะติดต่อกับมารดาทางโทรศัพท์ ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ช่วงที่นักเรียนต้องอยู่กับยาย นักเรียนบอกว่าสิ่งที่เจอไม่คิดว่าจะเกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งเป็นลูกคนเดียวต้องติดพ่อติดแม่และไม่คิดว่าจะได้กลับมาอยู่กับบิดาและมารดาอีก

บิดาหย่าร้างกับมารดาประมาณ 1 – 2 ปี จึงแต่งงานใหม่ บิดาและมารดาของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บิดาประกอบอาชีพรับจ้าง(กรีดยาง) มารดาประกอบอาชีพปลูกจางร้านเสริมสวย

นักเรียนเป็นลูกคนเดียวของครอบครัว บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่กับนักเรียน บิดาแต่งงานใหม่ตอนที่นักเรียนอยู่กับยาย นักเรียนไม่เคยถามจากบิดา ก่อนที่บิดาแต่งงานใหม่บิดาตามใจนักเรียนและนักเรียนสนิทสนมกับบิดาสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ หลังจากที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาไม่เปลี่ยนแปลงยังคงเหมือนเดิมนักเรียนไม่มีโอกาสได้รู้จักกับแม่เลี้ยงก่อนที่แม่เลี้ยงจะแต่งงานกับบิดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยงในช่วงแรกนักเรียนไม่พอใจ เพราะคิดว่าการที่แม่เลี้ยงทำดีกับนักเรียนเพราะอาจเป็นการเสแสร้ง แต่ปัจจุบันนักเรียนรู้สึกเฉยๆต่างคนต่างอยู่ และนักเรียนรู้สึกอึดอัดกับแม่เลี้ยงเพราะนักเรียนคิดว่าการที่แม่เลี้ยงทำดีกับนักเรียนคือการไม่จริงใจรู้สึกอึดอัด เพราะแม่เลี้ยงไม่ใช่มารดาของนักเรียน

สมาชิกในครอบครัวผสมมี 3 คน คือ บิดา แม่เลี้ยง ตัวนักเรียน ยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการ แต่งงานใหม่ ของบิดา นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงดีกับนักเรียนแต่นักเรียนไม่ชอบ ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว นักเรียนบอกว่าดี นักเรียนบอกว่าถ้าจะมีปัญหาที่เกิดจากตัวของนักเรียนเองที่สร้างปัญหา นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว ผู้ที่นักเรียนมีปัญหาด้วยคือแม่เลี้ยง เพราะ คิดว่าพ่อเลี้ยงจะรักนักเรียนน้อยลง ถ้านักเรียนมีปัญหาจะขอคำแนะนำและคำปรึกษาจากบิดา เพราะบิดาบอกกับนักเรียนว่าถ้าแม่เลี้ยงมีปัญหากับนักเรียนจะเลิกกับแม่เลี้ยง ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวของนักเรียนคือ บิดา แม่เลี้ยงของนักเรียนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่4 มีอาชีพรับจ้างกรีดยาง ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือน ประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาเมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่าจะลองปรับเปลี่ยนความรู้สึก คือถ้าแม่เลี้ยงดีกับนักเรียนทั้งต่อหน้าและลับหลังบิดาก็สามารถอยู่ได้ และถ้าเกิดปัญหาขึ้นและแก้ไขให้ตรงจุดจะพูดคุยกันได้ และนักเรียนพยายามปรับตัวเข้าหาโดยการปรับเปลี่ยนนิสัย ของนักเรียนโดยการพูดคุย ถ้าแม่เลี้ยงคุยด้วยก็จะคุยแต่ถ้าแม่เลี้ยงไม่คุยด้วยก็ต้องต่างคนต่างอยู่

นักเรียนคนที่ 28

เพศหญิง อายุ 17 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธารโศกวิทย์ เกรดเฉลี่ยสะสม 3.67 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 7 ปี ขณะที่บิดามารดาหย่าร้างกัน นักเรียนไม่ทราบระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง สาเหตุการหย่าร้างเกิดจากบิดามีผู้หญิงคนใหม่ มารดาจึงขอหย่า นักเรียนบอกว่าตอนเด็กไม่ได้รู้สึกอะไรแต่เมื่อโตขึ้นมีความรู้สึกที่ว่าทำไมต้องทิ้งนักเรียน เพราะตั้งแต่บิดาและมารดาหย่าร้างกันบิดาให้นักเรียนอยู่กับย่า และบิดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว หลังจากที่บิดาและมารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีก เพราะตอนที่บิดามารดาหย่าร้างกันไม่มีใครสนใจดูแลนักเรียนแล้วรู้สึกขาดความอบอุ่นขาดคนดูแล เพราะต้องอยู่กับย่าไม่เหมือนอยู่กับพ่อแม่ บิดาให้นักเรียนอยู่กับย่าเพราะจะได้มีคนดูแล บิดามารับนักเรียนไปอยู่ด้วยตอนอายุ ประมาณ 10 ปี ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนบอกว่าไม่ต้องการที่จะเลือกใครเพราะต้องการอยู่ทั้งสองคนไม่ต้องการที่จะอยู่กับคนใดคนหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับนักเรียน นักเรียนบอกว่ามารดาขาดการติดต่อกันไปช่วงหนึ่ง มารดากลับมาเยี่ยมนักเรียนตอนที่มารดาแต่งงานใหม่แล้ว ตอนที่มารดามานักเรียนบอกว่าดีใจคิดถึงมารดากับบิดา ดีใจที่บิดามารับไปอยู่ด้วยเพราะไม่ต้องโดนทิ้ง ปัจจุบันกับมารดาห่างเหิน

บิดาหย่าร้างกับมารดาประมาณ 1 – 2 ปีจึงแต่งงานใหม่ บิดาและมารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บิดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มารดาประกอบอาชีพ เกษตรกรรม(สวนยางพารา) นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดาและมารดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 2 คน นักเรียน

เป็นคนที่ 1 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของนักเรียน ยังคงรักใคร่สนิทสนมกันเพราะพี่น้องมีกันเพียงสองคนเท่านั้นที่สามารถจะพูดคุยได้ พี่น้องของนักเรียนอยู่ด้วยกันกับบิดาไม่มีใครแยกไปอยู่กับบุคคลอื่น

บิดาไม่ได้บอกเหตุการณ์แต่งงานใหม่แก่นักเรียน แต่มาบอกตอนที่นักเรียนโตแล้วว่าทั้งบิดาและมารดาต่างก็มีคนใหม่แล้ว ตอนที่นักเรียนทราบรู้สึกเสียใจ ก่อนที่บิดาแต่งงานใหม่บิดาให้การ ดูแลและเอาใจใส่นักเรียนดี แต่หลังจากที่บิดาแต่งงานใหม่แล้วนักเรียนไม่ค่อยกล้าที่จะปรึกษาบิดาถ้ามีแม่เลี้ยงอยู่ด้วยจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะไม่ชอบแม่เลี้ยง นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักกับแม่เลี้ยง เพราะเป็นญาติและเป็นแม่ม่าย ตอนที่นักเรียนรู้จักไม่คิดว่าจะมาเป็นแม่เลี้ยง และไม่ทราบว่าแม่เลี้ยงมีอะไรกับบิดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยงไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง แต่ไม่ค่อยอยากเข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะนักเรียนมีอคติที่แม่เลี้ยงเป็นสาเหตุที่ทำให้บิดาและมารดาหย่าร้างกัน ช่วงที่นักเรียนเข้าอยู่ในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่ารู้สึกอึดอัด ไม่อยากอยู่กับแม่เลี้ยงแต่เมื่อนักเรียนมาอยู่กับบิดาแล้วนักเรียนรู้สึกอบอุ่น ถ้ามีมารดาอยู่ด้วยมารดาสามารถเป็นที่ปรึกษากับนักเรียนได้ นักเรียนรู้สึกว่าแม่เลี้ยงเป็นคนแปลกหน้า รู้สึกไม่สนิทใจและไม่ต้องการที่จะพูดคุยด้วย

สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง น้องของนักเรียน ตัวนักเรียน และนักเรียนมีน้องที่ร่วมบิดาเดียวกับนักเรียนจำนวน 1 คน นักเรียนเป็นคนที่ 1 ของครอบครัว นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวผสม ผู้ที่นักเรียนมีปัญหาด้วยคือ แม่เลี้ยงของนักเรียนเพราะนักเรียนไม่ชอบแม่เลี้ยงและไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ แม่เลี้ยงในครอบครัวนักเรียนจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ แต่จะพูดคุยกับน้องของนักเรียน เพราะมีกันเพียงสองคนและไม่เครียดถ้าคุยกับน้อง ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวของนักเรียนคือแม่เลี้ยง นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม (สวนยางพารา) ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้คือ จะอยู่เฉย ๆ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะไม่ต้องการมีปัญหาเกี่ยวกับแม่เลี้ยงถ้าเลี้ยงได้ก็จะเลี้ยงและคิดว่านักเรียนเป็นฝ่ายถูก และนักเรียนไม่ต้องการที่จะปรับตัวให้เข้ากับแม่เลี้ยงเพราะปัญหาที่มีอยู่ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่แม่เลี้ยงเป็นสาเหตุที่ทำให้บิดาและมารดาหย่าร้างกัน

นักเรียนคนที่ 29

เพศหญิง อายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธารโศกพัฒนวิทย์ เกรดเฉลี่ยสะสม 3.37 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนมีอายุประมาณ 3 ปีขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบสาเหตุการหย่าร้างและระยะเวลาที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้าง ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดาและมารดาหย่าร้างนักเรียนรู้สึกเสียใจไม่ต้องการให้เป็นแบบนี้เพราะไม่ต้องทิ้งให้นักเรียนอยู่กับปู่ ต้องการให้บิดาและมารดาลูกกลับมาอยู่ด้วยกันอีก นักเรียนอยู่กับปู่ก่อนที่จะมาอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว นักเรียนมีโอกาสเลือกที่จะอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับมารดา เพราะเป็นผู้หญิงด้วยกันน่าจะคุยและขอคำปรึกษาได้ดีกว่าอยู่กับบิดา ช่วงที่นักเรียนอยู่กับปู่ได้เจอกับบิดาประมาณ 2 – 3 ครั้งต่อปี และนักเรียนไม่เคยเจอกับมารดา ปู่เป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน และเมื่อนักเรียนมาอยู่กับบิดา บิดาเป็นผู้ที่ดูแลนักเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักเรียน บิดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้าง(ขับรถบรรทุก) นักเรียนไม่ทราบรายได้ของครอบครัวเดิม และนักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันจำนวน 3 คนนักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพี่น้องรักใคร่กันดีมีอะไรก็ช่วยเหลือกันตลอด พี่น้องแยกกันไปอยู่กับญาติทางฝ่ายบิดา พี่ชายแยกไปอยู่กับอา น้องชายแยกไปอยู่กับอา นักเรียนแยกมาอยู่กับปู่ นักเรียนมาอยู่กับบิดา

ตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้วตอนอายุประมาณ 10 ปี และนักเรียนได้เจอพี่ชายค่อนข้างบ่อย ส่วนน้องชายไม่ได้เจอเพราะอยู่กันคนละแห่งแต่ยังมีการติดต่อกัน

บิดาไม่ได้บอกเหตุการณ์แต่งงานใหม่และบิดาแต่งงานตอนที่นักเรียนอายุ 3 – 4 ปี นักเรียนมาอยู่กับบิดาตอนที่บิดาแต่งงานใหม่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาก่อนที่บิดาจะแต่งงานใหม่ค่อนข้างห่างเหิน แต่หลังจากที่บิดาแต่งงานแล้วนักเรียนดีใจที่บิดามารับไปอยู่ด้วย แต่ก็เหงาเพราะต้องไปอยู่กับบิดาเพียงคนเดียว นักเรียนไม่มีโอกาสรู้จักกับแม่เลี้ยงก่อนที่จะแต่งงานกับบิดา ช่วงที่นักเรียนเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสม นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีนักเรียนต้องการได้อะไรจะซื้อให้และนักเรียนรู้สึกว่าอบอุ่นที่แม่เลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดี นักเรียนคิดว่าครอบครัวอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง ตัวนักเรียน และไม่มีลูกที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดา แต่มีลูกติดของแม่เลี้ยงจำนวน 2 คน ทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวผสมที่มีต่อนักเรียน นักเรียนบอกว่าแม่เลี้ยงให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนดีให้ความรักและความอบอุ่นกับนักเรียน พี่น้องเป็นพี่น้องต่างบิดาและมารดารักใคร่กันดี และสนิทสนมกันมีบ้างที่ทะเลาะวิวาท ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว นักเรียนคิดว่าอบอุ่นที่มีพร้อมหน้าพ่อแม่ แต่เหงาบ้างเพราะแม่เลี้ยงไม่ใช่แม่และพี่น้องของนักเรียนเอง

นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม ถ้ามีปัญหานักเรียนจะไปขอคำปรึกษาจากปู่ และพูดคุยกับเพื่อน เพราะปู่จะรู้จักนิสัยของนักเรียนดีกว่าบิดาและปู่เป็นผู้ที่เลี้ยงนักเรียนมาตลอด ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนคือแม่เลี้ยง นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง และแม่เลี้ยงประกอบอาชีพค้าขาย ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผสม คือ จะเชื่อฟังบิดาและแม่เลี้ยง ถ้าให้ทำอะไรจะทำเวลาที่มีปัญหาจะพยายามแก้ไข แต่ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็จะถามและพยายามปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว

นักเรียนคนที่ 30

เพศชาย อายุ 16 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธราโศกวิทยุ เกรตเฉลี่ยสะสม 1.65 นักเรียนอยู่กับบิดาที่แต่งงานใหม่ นักเรียนอายุ 12 ปีขณะที่บิดาและมารดาหย่าร้าง นักเรียนไม่ทราบสาเหตุการหย่าร้างของบิดาและมารดา มารดาเป็นผู้ที่ขอย่า นักเรียนบอกว่ารู้สึกเสียใจที่บิดาและมารดาหย่าร้างกัน หลังการหย่าร้างของบิดาและมารดานักเรียนต้องการให้บิดาและมารดากลับมาอยู่ด้วยกันอีกเพราะนักเรียนยังทำใจไม่ได้ หลังการหย่าร้างมารดาเป็นฝ่ายไป นักเรียนจึงต้องอยู่กับบิดา ถ้านักเรียนมีโอกาสที่จะเลือกอยู่กับบิดาหรือมารดา นักเรียนจะเลือกอยู่กับบิดาเพราะนักเรียนอยู่กับบิดามาตลอด ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับมารดาที่นักเรียนไม่ได้อยู่ด้วย นักเรียนบอกว่ามีโอกาสได้เจอกับมารดาค่อนข้างบ่อยและสนิทสนม นักเรียนได้เจอกับมารดาประมาณ 3 ครั้งต่อปีเวลาที่นักเรียนเจอมารดารู้สึกดีใจ บางครั้งนักเรียนจะไปหามารดาถ้ามารดาว่างมารดาจะมาเยี่ยมนักเรียน บิดาหย่าร้างกับมารดาประมาณ 3 ปีจึงแต่งงานใหม่ บิดาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างของสำนักงานที่ดิน มารดาจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพ ครอบครัวเดิมมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาท นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดาและมารดาเดียวกันจำนวน 2 คน นักเรียนเป็นคนที่ 2 ของครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพี่น้องของนักเรียน นักเรียนบอกว่าก่อนบิดาหย่าร้างกับมารดาพี่ชายไปอยู่กับอาที่กรุงเทพฯ หลังจากที่ยาและมารดาหย่าร้างกันแล้วพี่ชายกลับมาอยู่กับบิดาพี่น้องรักใคร่สนิทสนมกันดี

บิดาไม่ได้บอกเหตุผลการแต่งงานใหม่กับนักเรียน และนักเรียนไม่ได้ถามว่าทำไมบิดาแต่งงานใหม่ แต่นักเรียนคิดว่าบิดาต้องการที่จะมีคนมาดูแลบิดาและนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดาก่อน และหลังที่บิดาแต่งงานใหม่ นักเรียนบอกว่าไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงบิดายังคงเหมือนเดิม นักเรียนมีโอกาสรู้จักกับแม่เลี้ยงก่อนที่จะแต่งงานกับบิดาประมาณ 2 เดือน เพราะบิดาพามาอยู่ด้วยในบ้าน ช่วงที่แม่เลี้ยงมาอยู่ในบ้านนักเรียนบอกว่ารู้สึกไม่ชอบหน้าแม่เลี้ยงและไม่พอใจ นักเรียนมีความรู้สึกที่แม่เลี้ยงจะมาแย่งความรักจากบิดา ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับแม่เลี้ยงตอนที่แต่งงานกับบิดาแล้ว นักเรียนบอกว่าช่วงแรกไม่ค่อยชอบและไม่พอใจแม่เลี้ยง แต่ช่วงหลังดีขึ้นเข้ากันได้ดีกับแม่เลี้ยง รักใคร่สนิทสนมกัน สมาชิกในครอบครัวผสมมีจำนวน 4 คน ประกอบด้วย บิดา แม่เลี้ยง นักเรียน และพี่ชาย ยังไม่มีบุตรที่เกิดจากการแต่งงานใหม่ของบิดา นักเรียนไม่มีปัญหาในครอบครัวผสม นักเรียนมองภาพรวมในครอบครัวว่ามีความสุขขึ้นอบอุ่นมากกว่าอยู่คนเดียว ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวผสมนักเรียนจะพูดคุยกับบิดา เพราะบิดาสามารถให้คำแนะนำและคำปรึกษาได้ บางครั้งก็จะไปอยู่กับเพื่อนไม่กลับบ้านประมาณ 3 – 4 วัน ผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวผสมของนักเรียนได้แก่ บิดา นักเรียนไม่ทราบระดับการศึกษาของแม่เลี้ยง และแม่เลี้ยงไม่ได้ทำงาน ครอบครัวผสมมีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาท

วิธีการแก้ปัญหาที่นักเรียนใช้ในครอบครัวผสม คือ นักเรียนพยายามที่จะพูดคุยกับแม่เลี้ยง เพื่อสร้างความสนิทสนมด้วยและสร้างความคุ้นเคย ถ้าแม่เลี้ยงพูดคุยกับนักเรียน นักเรียนก็จะพูดด้วยเพราะแม่เลี้ยงดีกับนักเรียนไม่ได้ร้ายอะไร

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือ
และ
แบบสัมภาษณ์นักเรียน

ที่ ทม 1012/ ๖๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ กันยายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีอยุธยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวธัญญารัตน์ แสงสว่าง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภินธุชน และ อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้ห้องแนะแนว และขอให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 3 จำนวน 10 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสัมภาษณ์การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ในระหว่างเดือนกันยายน 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวธัญญารัตน์ แสงสว่าง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/3674

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๗ กันยายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดยะลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวธัญญารัตน์ แสงสว่าง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภินธุชน และ อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 40 คน ในโรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง โรงเรียนยะหาศรียานุกุล โรงเรียนธารโตวัฒนวิทย์ โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” โรงเรียนรามันห์สิริวิทย์ โรงเรียนบันนังสตาวิทยา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดยะลา ตอบแบบสัมภาษณ์การศึกษาปัญหาและวิธีการ แก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวธัญญารัตน์ แสงสว่าง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และจะกรุณามิหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ศธ 0858 / ว 1177

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดยะลา

12 ถนนสุขยางค์ ยะลา 95000

26 ตุลาคม 2544

เรื่อง ขอลความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผอ. ด.ม. ส.ม., ผ.ศ. ร.ศ. ม.ว. จ.ศ. ร. ส.ร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด

สวัสดีครับวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร แจ้งว่า นางสาวธัญญารัตน์ แสงสว่าง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ” และมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ชั้น ม.1 ถึงชั้น ม. 6 จากโรงเรียนคณะกรรมการบำรุง จังหวัดยะลา โรงเรียนสตรียะลา โรงเรียนยะหาศิรยานุกูล โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย์ โรงเรียนบันนังสตา โรงเรียนธารโตวิวัฒนวิทย์ และโรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” รวม 7 โรงเรียน ๆ ละ 30 คน โดยผู้วิจัยจะมาเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ที่แนบมาพร้อมนี้ด้วยตนเอง ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดยะลา จึงขอความร่วมมือจากท่าน ได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยของบุคลากรดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางอสุพจน์ ทองปรีชา)

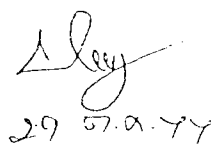
ผู้อำนวยการโรงเรียนคณะกรรมการบำรุง จังหวัดยะลา รักษาการในตำแหน่ง

ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดยะลา

ฝ่ายพัฒนาการศึกษา

โทร. 073 - 243410

โทรสาร 211732

29 ต.ค. 44

ดร.ดร.-
30 ต.ค. 44

แบบสัมภาษณ์ นักเรียน

เรื่อง “ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม ”

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 3 ตอนแบ่งออกเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านส่วนตัวของนักเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านครอบครัวเดิมของนักเรียน

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวใหม่ของนักเรียน กรณีอาศัยอยู่กับบิดา หรือ มารดา
แต่งงานใหม่

ตอนที่ 4 วิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้คำว่า พ่อแม่ แทนบิดามารดา และครอบครัวใหม่
แทนคำว่า ครอบครัวผสม

แบบสัมภาษณ์นักเรียน

เรื่อง “ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านครอบครัวของนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวผสม”

คนที่.....

1. ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

- 1.1 เพศ () ชาย () หญิง
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 ระดับชั้นการศึกษา () ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น () ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียน.....
- 1.5 ปัจจุบันนักเรียนอยู่ในการดูแลของบิดาหรือมารดาที่แต่งงานใหม่ ระบุ

2. ข้อมูลด้านครอบครัวเดิมของนักเรียน

- 2.1 ขณะที่บิดามารดาของนักเรียนหย่าร้างกัน นักเรียนมีอายุปี
- 2.2 ระยะเวลาที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันก่อนหย่าร้างปี
- 2.3 สาเหตุการหย่าร้างของบิดามารดาเท่าที่นักเรียนทราบ และใครเป็นผู้ที่ขอหย่า

.....

- 2.4 ตอนที่นักเรียนทราบว่าบิดามารดาจะหย่าร้างกัน นักเรียนคิดและรู้สึกอย่างไร

.....

- 2.5 นักเรียนคิดและรู้สึกอย่างไรเมื่อ บิดามารดาได้หย่าร้างกัน และต่างคนต่างอยู่แล้ว

() อยากให้บิดามารดา กลับมาอยู่ด้วยกันอีก

เพราะ.....

() เมื่อบิดามารดาหย่าร้างกันแล้ว ดีกว่าตอนที่ไม่ได้หย่าร้าง

เพราะ.....

() นักเรียนไม่รู้สึกเดือดร้อนอะไร ถ้าบิดามารดาจะกลับมาอยู่ด้วยกันอีก

เพราะ.....

() อื่น ๆ ระบุ

.....

2.6 ใครเป็นผู้ที่ตัดสินใจว่านักเรียนจะต้องไปอยู่กับบิดา หรือมารดา และบิดาหรือมารดาได้ชี้แจงเหตุผลในการตัดสินใจนั้นให้นักเรียนฟังว่าอย่างไร

2.7 ตอนที่บิดาและมารดาจะหย่าร้างกัน นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก ที่จะไปอยู่กับบิดา หรือมารดา

() ถ้ามี นักเรียนเลือกที่จะไปอยู่กับใคร เพราะอะไร และมีโอกาสปรึกษาใครบ้างหรือไม่

() ถ้าไม่มีโอกาสเลือก ใครเป็นผู้ที่ตัดสินใจให้นักเรียน และถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกนักเรียนจะเลือกไปอยู่กับใครเพราะอะไร.....

2.8 ตอนนี้นักเรียนคิดว่าความสัมพันธ์ของนักเรียนกับบิดา หรือมารดา ที่นักเรียนไม่ได้ไปอยู่ด้วยเป็นอย่างไร.....

2.9 หลังจากที่ยาบิดามารดาหย่าร้างกันแล้ว นักเรียนทราบหรือไม่ว่ายาบิดามารดาตกลงกันอย่างไรเกี่ยวกับตัวของนักเรียน

2.10 หลังการหย่าร้างของบิดามารดา การติดต่อพบปะกันระหว่างนักเรียนกับบิดา หรือมารดาเป็นอย่างไรและนักเรียนรู้สึก.....

2.11 ระยะเวลาเท่าไรที่ยาบิดามารดาหย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่

() 1 – 2 ปี

() 3 – 4 ปี

() มากกว่า 5 ปี

() อื่น ๆ ระบุ

2.12 ระดับการศึกษาของบิดา

() ระดับชั้นประถมศึกษาหรือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

() ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

() ระดับอนุปริญญา หรือระดับปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

() อื่น ๆ ระบุ.....

2.13 อาชีพของบิดา

- () รับราชการ () เกษตรกรรม
 () รัฐวิสาหกิจ () รับจ้าง
 () ลูกจ้าง () อื่น ๆ ระบุ.....

2.14 ระดับการศึกษาของมารดา

- () ระดับชั้นประถมศึกษาหรือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 () ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 () ระดับอนุปริญญา หรือระดับปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี
 () อื่น ๆ ระบุ.....

2.15 อาชีพของมารดา

- () รับราชการ () เกษตรกรรม
 () รัฐวิสาหกิจ () รับจ้าง
 () ลูกจ้าง () อื่น ๆ ระบุ.....

2.16 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเดิม

- () น้อยกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน
 () ตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน
 () ตั้งแต่ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน
 () มากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน

2.17 จำนวนพี่น้องของนักเรียนที่เกิดจากบิดาและมารดาเดียวกันกับนักเรียน คน และนักเรียน
 เป็นคนที่..... ของครอบครัว

2.18 ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่เกิดจากบิดาและมารดาเดียวกัน ก่อนและหลังการหย่าร้างของบิดา
 มารดา เป็นอย่างไร.....

.....

2.19 หลังการหย่าร้างของบิดามารดา การติดต่อพบปะกันระหว่างพี่น้องที่เกิดจากบิดาเดียวกันเป็น
 อย่างไร.....

.....

2.20 นอกจากนักเรียนแล้วยังมีพี่น้องคนอื่นที่เกิดจากบิดาเดียวกันมาอยู่ในครอบครัวใหม่บ้างหรือไม่

- () มี ระบุ..... และนักเรียนมีความใกล้ชิดอย่างไร.....
 () ไม่มี

3. ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวใหม่ของนักเรียน กรณีอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาที่แต่งงานใหม่

3.1 ระหว่างที่บิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ นักเรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแสดงความรู้สึกที่มีต่อการแต่งงานใหม่ของบิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วย บ้างหรือไม่

() ถ้ามีนักเรียนให้เหตุผลหรือแสดงความรู้สึกที่มีต่อการแต่งงานใหม่ของบิดาหรือมารดา ที่นักเรียนอยู่ด้วย อย่างไร.....

() ถ้าไม่มี บิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วย ให้เหตุผลในการแต่งงานใหม่กับนักเรียนว่าอย่างไร.....

3.2 ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับบิดาหรือมารดา ก่อนและหลังแต่งงานใหม่ แล้วเข้ามาอยู่ในครอบครัวผสมเป็นอย่างไร

3.3 ก่อนที่บิดาหรือมารดาที่นักเรียนอยู่ด้วย ตัดสินใจแต่งงานใหม่ นักเรียนได้มีโอกาสรู้จักผู้หญิง หรือผู้ชายที่จะแต่งงานกับบิดาหรือมารดาของนักเรียนหรือไม่ ระยะเวลาานเท่าไร.....และความสัมพันธ์เป็นอย่างไร.....

3.4 หลังจากที่ยี่บิดา หรือ มารดาที่นักเรียนอยู่ด้วยแต่งงานกับพ่อเลี้ยง หรือ แม่เลี้ยง ความสัมพันธ์นักเรียนกับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพราะอะไร

3.5 เมื่อเริ่มเข้ามาอยู่ในครอบครัวใหม่นักเรียนรู้สึกอย่างไร.....

3.6 สมาชิกในครอบครัวใหม่มีจำนวนทั้งหมด.....

- จำนวนพี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันในครอบครัวใหม่.....คน นักเรียนเป็นคนที่.....ของครอบครัว

3.7 สมาชิกในครอบครัวใหม่ มีทำกับนักเรียนอย่างไร เมื่อได้เข้ามาอยู่ด้วย

- พ่อเลี้ยง หรือ แม่เลี้ยง.....

- พี่น้อง

- ภาพรวมทั้งหมดในครอบครัว

3.8 เมื่อนักเรียนอยู่ในครอบครัวใหม่ นักเรียนมีปัญหาหรือไม่ชอบบุคคลในครอบครัวบ้างหรือไม่

() ไม่มี

() มี กับใครระบุระบุปัญหา.....

3.9 เมื่อนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวใหม่ นักเรียนมีวิธีแก้ไขหรือจัดการกับปัญหา อย่างไร

3.10 เมื่อนักเรียนมีปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัวผสมดังกล่าว นักเรียนจะไปขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษาจากใคร เพราะเหตุใด

- สมาชิกในครอบครัวใหม่ ระบุ
เพราะเหตุใด.....

- สมาชิกในครอบครัวเดิม ระบุ
เพราะเหตุใด

- บุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว ระบุ
เพราะเหตุใด

3.11 เมื่อต้องพบกับปัญหาและความยุ่งยาก ในการเข้ามาเป็นสมาชิกในครอบครัวผสม นักเรียนจัดการหรือหาทางออก และปรับตัวกับปัญหาและความยุ่งยากนั้นอย่างไร

3.12 ถ้ามีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกิดขึ้นภายในครอบครัวผสม ใครเป็นผู้ที่ตัดสินปัญหานั้นและนักเรียนรับรู้ถึงการตัดสินใจนั้นอย่างไร

3.13 ระดับการศึกษาของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง

() ระดับชั้นประถมศึกษาหรือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

() ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

() ระดับอนุปริญญา หรือระดับปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

() อื่น ๆ ระบุ.....

3.14 อาชีพของพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง

☐ รับราชการ	☐ เกษตรกรรม
☐ รัฐวิสาหกิจ	☐ รับจ้าง
☐ ลูกจ้าง	☐ อื่น ๆ

3.15 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวใหม่

- ☐ น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน
- ☐ ตั้งแต่ 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน
- ☐ ตั้งแต่ 10,0001 – 15,000 บาทต่อเดือน
- ☐ มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

4. เมื่อนักเรียนมีปัญหาในการปรับตัวด้านครอบครัว นักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว ธัญญารัตน์ แสงสว่าง

ที่อยู่ปัจจุบัน 142/92 หมู่ 12 ตำบล สะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ประวัติการศึกษา

- 2536 มัธยมศึกษาปีที่ 6
จากโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์)
- 2540 ค.บ. (ครุศาสตรบัณฑิต)
จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- 2545 กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ